

**A Zsigmond-kori címereslevelek diplomatikai és
heraldikai vizsgálata**

Jelige: „őrdaru”

**XXXI. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Humán Tudományi Szekció, Történettudomány Tagozat**

2013

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	3
2. Diplomatikai rész.....	5
2.1. Az egyes oklevélrészecskék jellemzői	5
2.2. Oklevélcsoportok	13
2.3. Egyéb megfigyelések	16
3. Heraldikai rész.....	17
3.1. Címertani jellemzők	18
3.2. A címerleírások.....	22
4. Összegzés	24
5. Bibliográfia	28
5.1. Források	28
5.1.1. Kiadatlan források	28
5.1.2. Kiadott források	28
5.2. Szakirodalom	29
6. Függelék	35

1. Bevezetés

A magyarországi, azon belül is középkori heraldikánk története szempontjából a címeradományok – lévén, Nyugat-Európától eltérően hazánkban nem maradtak fenn címerkönyvek – különösen fontos szerepet játszanak. Luxemburgi Zsigmond uralkodásának időszaka ezen belül is kiemelendő, mivel a szórványos Anjou-kori előzmények után éppen ekkoriban – nagyrészt Zsigmond nyugati útjainak,¹ azon belül is elsősorban a konstanzi lovagi játékoknak köszönhetően² – egyre több címeradomány születik Magyarországon is. Ennek ellenére, bár a hazai kutatás (többek között a Turul folyóiratban és a háromkötetes Magyar címeres emlékekben) bizonyos összefüggéseiben, vagy résztemáit illetően nagy figyelmet szentelt az egyes címeresleveleknek, egy komplex oklevéltani és heraldikai elemzéssel mindmáig adós maradt. Az alábbi kutatás e hiány pótlásához kíván hozzájárulni a Zsigmond-korból (eredetiben vagy másolatban) ránk maradt összes címereslevél vizsgálatával, az oklevél- és címertani szempontok mellett röviden érintve más, a szóban forgó armálisokhoz kapcsolódó kérdéseket is. Emellett egy másik adósságot is részlegesen törleszteni kíván, nevezetesen középkori címeresleveleink kiadásának megkezdett, de félbe maradt vállalkozását, a Zsigmond-kori armálisoknak a függelékben közölt kritikai jegyzékével és a kiadatlan címereslevelek közlésével.

E helyütt érdemes szólni a birodalmi és a magyar királyi címeradományok kérdéséről, vagyis hogy mi minősül „birodalmi” és mi „magyar királyi” címeradománynak? A korábbi heraldikai kutatás éles cezúrát vont a két kategória közé – részben jogos – oklevél- pecsét- és címertani megfontolások alapján. Így lett birodalmi címeradomány diplomatikai szempontok alapján a Somkerek-i armálisból (az alkalmazott, valóban eltérő formulák miatt),³ címertani alapon (birodalmi mintára az oklevél közepére festett címerről lévén szó) a Kölkedi címereslevélből,⁴ és (többek között) pecsét-tani megfontolásból (birodalmi pecsét alkalmazása) az Aszúvölgyi-címeradományból.⁵ Magam azonban megvizsgálva a Zsigmond neve alatt kelt címeresleveleket, közel sem látom ennyire egyszerűen eldönthetőnek a kérdést. Vitán felül áll ugyan a megállapítás, hogy a Somkerek-i címeradomány szövege „császári vagy királyi” felséget említ, és szerkezetében is eltér a címeresleveleknél megszokottól, azonban a címer

¹ Zsigmond nyugati utazásait a szakirodalom az utóbbi bő másfél évtizedben többször is tárgyalta, ld. Bárány 2004; Bárány 2009; Csukovits 1998; E. Kovács 2009b; illetve E. Kovács 2012.

² Csoma 2008 (1913) 41–42. p.; Jékely 2006 298–300. p. Zsigmond és a konstanzi zsinat viszonyára egyéb vonatkozásaiban ld. Bárány 2010.

³ MHH I. 38. p.

⁴ Uo. II. 40. p.

⁵ Nyáry 1885b 167–168. p.

magyar szokás szerint az oklevél elejére van festve és (ugyancsak magyar szokás szerint) követi az ún. heraldikai udvariasság elvét, vagyis az adományozó uralkodó neve felé (heraldikailag balra) fordul. Szövege viszont nem határozza meg egyértelműen a pecsételési módját, csupán függőpecsétről tesz említést, ami mára elveszett, így az lehetett akár birodalmi pecsét is. Ugyanez elmondható a nem sokkal később, szintén Konstanzban kelt Tamásfalvi-, hotvafői Tomadóc-, és halmi Bor-armálisokról is: formulakincsük a megszokottól eltér, de a címerkép magyar szokás szerint az oklevél elején áll, és kétséget kizáróan a magyar királyi titkospecséttel erősítették meg őket. A Kölkedi-armális hasonlóképp birodalmi formulákat követ, a címerképet is az oklevél közepére festi, mégis a szöveg az egész oklevélben egymás mellett említi a Német-római Birodalmat és a Magyar Királyságot (pl. az előkelők beleegyezése és tanácsa kapcsán), és pecsételése is bizonytalan: csupán „függőpecsétről” szól, azonban azt tudjuk, hogy Zsigmond ezt követően még évekig a magyar királyi titkospecséttel erősíti meg az okleveleket. Az Aszúvölgyi-armális esete hasonlít a Somkereik-adományéhoz, bár itt egyértelmű a birodalmi pecséttel való megerősítés, ugyanakkor a címerkép szintén az oklevél elejére került, igaz, ez esetben nem követi a heraldikai udvariasságot. Fontos szempont még az is, hogy a német birodalmi kancelláriai oklevelek nyelve ekkoriban már gyakran a német volt.⁶

Mindezek fényében tehát egyelőre tanácsosabbnak tartom „birodalmi hatásról” beszélni (amely a korszakban időről időre egyértelműen kimutatható), és elvetendőnek gondolom az olyan, túlzóan markáns véleményeket, mint amelyeket Nyáry Albert fogalmazott meg az Aszúvölgyi-armálissal kapcsolatban.⁷ A kérdés eldöntéséhez véleményem szerint érdemes lenne összevetni a magyar anyagot a bizonyosan birodalmi címereslevelekkel, erre azonban jelenleg a nehézkes hozzáférés miatt nincs lehetőség.⁸ Addig, amíg e tekintetben megnyugtató válasz nem születik, az alábbiakban egyszerre vizsgálom a Luxemburgi Zsigmond által magyar kedvezményezett részére kiállított összes rendelkezésre álló címereslevelet, nem kívánva markáns különbséget tenni a két (vélt, vagy valós) kategória között, bízva abban, hogy ez nem befolyásolja túlzottan a végkövetkeztetést.

⁶ Giry 1925 475. p.

⁷ Nyáry 1885b 168. p.

⁸ Csupán egy olyan Zsigmond által kiadott birodalmi címeradományról tudok, amely eredetiben is hozzáférhető a Monasterium-projekt keretében (eredetije a Haus- Hof- und Staatsarchivban található), ez Ulrich Pfanzagl bécsi polgár címereslevele 1435. január 25-éről: [URL: http://www.mom-ca.uni-koeln.de/mom/AT-HHStA/AUR/AUR_1435_I_25/charter Hozzáférés ideje: 2013. január 5.].

2. Diplomatikai rész

A dolgozat diplomatikai részében igyekeztem feltérképezni az egyes oklevélrészek, és az azokban szereplő formulák változásait, oklevélrészenként haladva. Módszertani előzményként egyedül Radocsay Dénes kutatásai említhetők, aki középkori armálisaink címerképeit vizsgálta, művészettörténeti szempontból. A Zsigmond-kori címereslevelek elemzése során⁹ kimutatta, hogy a címerfestők általában nem tartózkodtak állandó jelleggel Zsigmond mellett, bár egyikük-másikuk sok év elteltével újra felbukkan. A címerképek művészettörténeti vizsgálata során sikeresen mutatott ki például több konstanzi címerfestőt, három céhbelt és egy műhelyen kívüli mestert. Az oklevéltani vizsgálat során hasonlóan világos tendenciákat (pl. hogy az utazó kancellária mindig helyi formuláskönyvekből dolgozott volna) csak részben tudunk kimutatni. Az alábbiakban először oklevélrészenként haladva veszem sorra a kimutatható oklevéltani jellegzetességeket, majd külön fejezetben tárgyalom a biztosan elkülöníthető oklevélcsoportokat, ismertetve azok egymáshoz való viszonyát, és az elemzésük során tett diplomatikai megfigyeléseket.

2.1. Az egyes oklevélrészek jellemzői

Az egyes oklevélrészek – részben terjedelmüktől függően – különböző részletességgel használhatóak az elemzés során. Ennek megfelelően alább nem előfordulási sorrendjük,¹⁰ hanem az elemzésbeli jelentőségük szerint csoportosítva tárgyalom őket.

Az *intitulatio* pontosan követi Zsigmond címeinek változását, vagyis 1411-től az oklevelekben megjelenik a német, 1421-től a cseh királyi, 1433-tól pedig a német-római császári cím.

Az *inscriptio* a Csentevölgyi-¹¹ és Semsei-armálisnál¹² tapasztalható kezdeti „ingadozásokat” leszámítva gyakorlatilag az 1433-ig az „omnibus Christi fidelibus, tam presentibus, quam futuris, presentium notitiam habituris” formulát használja. Kivétel ez alól csupán néhány esetben mutatkozik. Ilyen nagyobb csoportot alkot az 1415 első hónapjaiban, Konstanzban kelt négy címereslevél: a Liptai- (január 20.),¹³ a Somkereki- (január 26.),¹⁴ a Vadkerti- (február 2.),¹⁵ és a Bossányi-armális (március 15.).¹⁶ E négy oklevél inscriptiója

⁹ Radocsay 1957. 271–280. p. Ld. még Jékely 2006 298–300. p.

¹⁰ Szentpétery 1930. 18–21. p.

¹¹ Ld. Függelék 1. sz.

¹² Uo. 2. sz.

¹³ Uo. 9. sz.

¹⁴ Uo. 10. sz.

¹⁵ Uo. 11. sz.

¹⁶ Uo. 13. sz.

közvetlenül a fő kedvezményezetthez szól, és az oklevél szövege végig egyes szám második személyben említi, azonban a hangvétel valamivel kevésbé személyes, mint az 1433 utániak esetében. Hasonló a Kölkedi-címereslevél (Pozsony, 1429. május 12.),¹⁷ aminek az inscriptiója (illetve az egész oklevél) ugyancsak E/2-ben fogalmaz, az akkortájt kelt címereslevelek között teljesen egyedülálló módon. Az „omnibus Christi fidelibus ...” kezdetű formulát az 1430-as évek elején váltja fel a korábbiakhoz hasonló, de ezúttal még személyesebb hangvételű megszólítás. Először az Öszödfalvi-címereslevélben (Róma, 1433. július 25.)¹⁸ fordul elő, és Pozsony város két címereslevelét¹⁹ leszámítva Zsigmond uralmának végéig egységesen megmarad.

A *salutatio* ugyancsak többé-kevésbé egységesnek mondható. A Tétényi–Haraszti-²⁰ és a Garázda–Szilágyi-armálisban²¹ a „salutem in omnium salvatore” üdvözlőformulát találjuk, majd innentől kezdve, a már említett négy konstanzi címereslevél kivételével megmarad egyetlen formula („salutem in eo qui dat regibus regnare et victoriose triumphare”) használatánál, egészen az Öszödfalvi-armálisig.²² Ez alatt az időszak alatt legfeljebb szövegezésbeli figyelhetőek meg, pl. „... qui regibus dat ...” (Hideghéti, Tamásfalvi, halmai Bor); „salutem in eo per quem reges regnant et principes victoriose triumphant” (hotvafői Tomadóc); „... principes principantur victorioso cum triumpho” (Csapi); „... principes principant ...” (Kökényesi); „... principes dominantur ...” (zágrábi Dabi); „salutem in salutis largitore” (Buzlai, Barrwy). Föltétlenül kiemelendő ugyanakkor, hogy az inscriptiós és salutatiós formulák változása a Hideghéti-armálistól (Pozsony, 1411. október 14.) a Keszői-címeradományig (Konstanz, 1415. április 12.) nagyon hasonló mintázatot mutat.

*Promulgatió*ból egyfajta fordul elő („proinde ad universorum, tam presentium, quam futurorum notitiam harum serie volumus pervenire”), legfeljebb a kötőszó (‘proinde’ helyett ‘sane’), vagy a szórend változik. A már említett négy konstanzi valamint a Kölkedi-adománylevélben és a szintén említett 1433 utániakban egyáltalán nem is találunk promulgatiót. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy ezek közül négy oklevélben is találunk megszólítást, mindháromban az arenga előtt. Ebből három csak a megszólítottak számában tér el (Mindszenti: „nobilis fidelis dilecte”, Kölkedi: „nobiles fideles dilecti”; Bászna: „fideles dilecti”), míg a harmadik, és egyúttal legkorábbi, különbözik ezektől (Vadkerti: „venerabilis fidelis dilecte”), minden bizonnyal a megadományozott klerikus volta miatt.

¹⁷ Uo. 63. sz.

¹⁸ Uo. 82. sz.

¹⁹ Uo. 94–95. sz.

²⁰ Uo. 3. sz.

²¹ Uo. 4. sz.

²² Vö. MHH I. 68. p.

A *corroboratio*ban körülbelül három-négy formula váltakozik rendszertelenül, ebből kettő gyakoribb, de nem mutatható ki összefüggés az inscriptiók és a salutatioók kapcsán megfigyelt jelenségekkel. A Csentevölgyi-armális kivételével rendelkezünk a pecsételésre vonatkozó szöveges utalással. Ez döntő többségében a magyar királyi titkospecsét (érthető módon, hiszen ez utazik Zsigmonddal), de van, hogy a kettőspecsét (amiről minden esetben megjegyzik, hogy „új”), három esetben a „birodalmi pecsét” egyszer pedig a birodalmi kispecsét. Több esetben azonban nem dönthető el egyértelműen, hogy melyik pecséttel erősítették meg az oklevelet (pl. Kölkedi, Kökényesi): a *corroboratio* szövege nem egyértelmű, a pecsét pedig elveszett.

A *keltezés* az esetek túlnyomó többségében az egyházi naptár szerint történik. A római naptár szerint csupán elvétve datálnak (Tétényi–Haraszti, Garázda–Szilágyi, Pozsony városa), ennél többször fordul elő a nap-hónap szerinti *keltezés*, ezek azonban semmilyen összefüggő rendszert nem alkotnak. A datálás rendszertelenségére jó példa Mohorai Vid²³ és Zemlényi Dávid²⁴ címeradománya: a két oklevél között csupán egy nap eltérés van (1418. július 4. és 5.), azonban míg előbbit napra-hónapra, addig utóbbit az egyházi naptárhoz *keltezték*. Hasonló eltérés figyelhető meg az időben egymáshoz viszonylag közel (néhány hónapon belül) kelt, és formulásan egyébként több tekintetben hasonló négy konstanzi címereslevél esetében is: míg a Liptai-, a Somkerek-i és a Bossányi-armális nap-hónap szerinti *keltezés*t követ, addig a Vadkerti-címeradomány az egyházi naptár szerint van datálva.

„Datum per manus” formula mindössze négyszer: a Tétényi–Haraszti a Garázda–Szilágyi armálisban, valamint Pozsony város két címereslevelében fordul elő. Méltóságsor egyedül a Tétényi–Haraszti és a Garázda–Szilágyi címereslevelekben szerepel, az uralkodási évek azonban mindegyik oklevélben következetesen megtalálhatóak.

Az *arengák* tíz nagyobb csoportra oszlanak, amelyeken belül számos további altípust különíthetünk el, ezek azonban az esetek többségében csupán megfogalmazásukban térnek el egymástól (pl. „regie dignitatis” helyett „regie claritatis”). Lényegi mondanivalójukat illetően két típust különböztethetünk meg. Az első és legfontosabb, amelyik a címereslevelekben a korszak egészét tekintve a legtöbbször fordul elő, a királyi kegyből eredő címeradományozást a Napból kiáradó sugarakhoz hasonlítja, hozzátéve, hogy az uralkodón kívül senki más nem adományozhat címet.²⁵ A második típusba tartozik gyakorlatilag az összes többi, ettől eltérő

²³ Uo. 44. sz.

²⁴ Uo. 45. sz.

²⁵ Teljes szövege így hangzik: „A claro lumine throni regii velud e sole radii nobilitates legitimo iure procedunt et omnium nobilitatum insignia a regia dignitate sic dependent, ut non sit dare alicuius generositatis insigne quod

arenga. Ez elsőre talán leegyszerűsítésnek tűnhet, alapvető mondandójában azonban mindegyik az uralkodó szolgálatában szerzett érdemek méltó, bőkezű megjutalmazását hangsúlyozza. Ezt összesen nyolcféle megfogalmazásban találjuk meg a korszak armálisaiban, van, amelyik többször fordul elő, akár egymástól időben távol keletkezett oklevelekben is (pl. Hideghéti, Csapi, Kökényesi és zágrábi Dabi vagy a Buzlai és Barrwy), de ez nem szükségszerű (pl. Tamásfalvi, hotvafői Tomadóc, halmai Bor). Az utóbbi három címereslevélben használt arenga külön is említést érdemel,²⁶ mivel némileg más megfogalmazású, de tartalmilag nagyon hasonló szövegpárhuzamai mutathatóak ki a külföldi (nevezetesen szicíliai), de magyar vonatkozású anyaggal, még ha ez jelenleg csupán két, mégoly távoli oklevélre korlátozódik is. Az egyik II. Károly szicíliai király oklevele 1295-ből, amelyben megerősíti birtokaiban Henrik bán fiát, János mestert,²⁷ a másik pedig II. (Kis) Károly 1382-ben kelt adománylevele magyarországi származású udvarnoka, Miklós számára.²⁸

Nem egy arengatípus viszont csak egyszer bukkan fel a címereslevelekben. Ezek közül kétségkívül a Vadkerti-armális bír a legegységibb megfogalmazással, amely érdekes módon egyszerre hangsúlyozza a királyi szolgálatban érdemeket szerzett alattvalók illő megjutalmazását és használja ezzel összefüggésben – de az említett első típustól eltérő megfogalmazásban – a már említett Nap-hasonlatot.

Fontos megfogalmazásbeli különbség, hogy az arengában szereplő „királyi felség” időnként felváltja a „császári”, illetve (1421-től) a „császári vagy királyi felség” megnevezés.²⁹ Így szerepel az 1415 első hónapjaiban, Konstanzban kelt négy címereslevelünkben (Liptai, Somkerekai, Vadkerti, Bossányi), valamint az 1417-ben kelt Mindszenti-címeradományban, majd az 1421. február 10-i Felsőbárcai-armálisban jelenik meg újra. Nem sokkal ezt követően azonban, az ugyanezen év május 1-én kelt Palásti-címeradománytól kezdve használata állandósul – bő tizenkét évvel Zsigmond német-római császárrá koronázása előtt! Logikusnak tűnne az állandó használat magyarázatára a cseh királyi cím időközbeni megszerzése (1420-ból nem maradt ránk címereslevél, csupán az azt megelőző valamint azt követő évekből), azonban a cseh korona önmagában még nem jogosít fel ilyen erőteljes változásra. Kielégítő válasszal a német királyi cím sem szolgál, mivel azt

a gremio non proveniat regie dignitatis.” Ettől csak minimális, szóhasználatbeli eltérés tapasztalható, a lényeges különbségekre külön kitérek. Ehhez vö. Borovszky–Varju 1899 72–73. p.

²⁶ A halmai Bor-armális arengájáról említést tesz: MHH II. 15. p.

²⁷ MDE I. 121–122. p., 146. sz.

²⁸ Uo. III. 461–462. p., 225. sz.

²⁹ Természetesen az említett oklevelek más részeiben is ezekkel a szavakkal utalnak az uralkodóra, azonban a jelenség talán az arengák esetében ragadható meg a legjobban, így jónak láttam e helyütt tárgyalni a kérdést.

Zsigmond már jóval korábban megszerzi, semmi nem indokolja a változás ilyen kései állandósulását. Megkockáztatható, hogy amennyiben nem a császári cím megszerzésére irányuló igénynek az oklevelek szintjén való megjelenéséről van szó, a változás okát a korábbinál nagyobb birodalmi kancelláriai hatásban kell keresnünk, amely ily módon mégiscsak összefüggésben állna a cseh korona megszerzésével. Megnyugtató válasz hiányában azonban a kérdést egyelőre nyitva kell hagynunk.

A *narratiók* esetében négy nagyobb csoportról beszélhetünk, az arengákhoz hasonlóan ezeken belül szintén több variánssal. A leggyakoribb változat az, amely szerint a címernyerő személyesen az uralkodó elé járult („*fidelis noster ... coram nostre celsitudinis personaliter constitutus*”), majd előadván addigi hűséges szolgálatait, illetve bemutatva a megfestett címet, azt a maga és az oklevélben felsorolt hozzátartozói részére kérte az uralkodótól („*dare et conferri humiliter et devote supplicavit*”) – egyúttal ez a két tagmondat mintegy keretbe is foglalja az oklevélrészlet. Ezen belül változó, hogy az érdemek (a maguk sokszor sablonos keretei között) mennyire részletesen vannak felsorolva. Ez természetesen függ a címernyerő társadalmi állásától is, így Garai Miklós 1416-os armálisa³⁰ kiemelkedően részletes, de hasonlóképp többet tudunk meg Nagymihályi Albert vránai perjel tetteiről is címeradománya³¹ narrációjából, míg a másik két, vele egy napon kelt oklevél (a dansai és keresztúri Csese-,³² illetve a Suki-armális)³³ szerényebb érdemfelsorolással büszkélkedhet. Az érdemek felsorolása mellett a címereslevelek narratívái a királyi adománylevelekben általában megfigyelhető, a narratívában kibontott ellenségképnek³⁴ is bőséges tárházát nyújtják (korszakunkban a fő ellenség természetesen a török, de néhány esetben találkozunk huszitákkal és velenceiekkel is). Változó az is, hogy a narratívában szerepel-e részletes címerleírás, vagy az oklevél csak utal az oklevél elején megfestett címerképre. Érdekes továbbá az is, hogy számos esetben, így a Tamásfalvi-,³⁵ a hotvafői Tomadóc-³⁶ és a halmai Bor-címereslevélben,³⁷ a dansai és keresztúri Csese-, a Nagymihályi- és a Suki-oklevelekben, továbbá a Kölkedi-armálisban, és 1431. évi címereslevelek egy részében (Szarvasdi, Gatali, Vajdai, pacali Peres, Betleni), majd 1433-tól kezdve Zsigmond uralkodásának végéig megfigyelhető, hogy a narratio és a dispositio nem választható el élesen egymástól, a

³⁰ Függelék 22. sz.

³¹ Uo. 39. sz.

³² Uo. 38. sz.

³³ Uo. 40. sz.

³⁴ Erre bővebben ld. Csukovits 2009., különösen 203–205. p. Általában a Magyar Királyság korabeli törökképére vonatkozóan ld. E. Kovács 2009a

³⁵ Függelék 18. sz.

³⁶ Uo. 19. sz.

³⁷ Uo. 20. sz.

dispositio mintha „közrefogná” az egyébként nem túl terjedelmes narratiót, vagy éppen a meglevő narratio helyett az érdemeket mégis a dispositióban ismertetik.³⁸

Többször tetten érhető a notariusok vagy a scriptorok figyelmetlensége is. Legtöbbször persze csak egy-egy szó marad tollban, nem példa nélkül való azonban, hogy hosszabb szövegrészlet hiányzik az oklevélből. Így a már említett Zemlényi-armális narrációjából hiányzik egy, az adományozott címerre vonatkozó, teljességgel formulás rész (a szögletes zárójellel közrefogott rész hiányzik az oklevélből): „arma seu nobilitatis insignia [in presentium litterarum nostrarum capite depicta maiestati nostre exhibendo a nostra celsitudine eadem arma seu nobilitatis insignia] sibi et per eum ...”. Láthatjuk azonban, hogy a szöveg e nélkül is értelmes marad, az „arma seu nobilitatis insignia” kifejezés gyakori – formulásan magyarázható – ismétlődése mellett ez is magyarázhatja a tévesztést.

A *dispositio* változása hasonló a narratioéhoz, nagyrészt állandó, kisebb eltérésekkel. Nagyobb változás figyelhető meg például a már említett két konstanzi csoport és az 1433 utáni oklevelek esetében. Emellett a dispositiók több olyan kérdést, vagy érdekességet vetnek fel, amelyeket, bár nem mindig kapcsolódnak szorosan az oklevéltanhoz, érdemes részletesebben megvizsgálni.

Említésre méltó, hogy a korszakban hat címereslevélben is bizonyos „barátokat” találunk a kedvezményezettek között (általánosságban említve, konkrét nevek nélkül), ami címeradomány, vagy bármely más adomány esetében elsőre több, mint szokatlan szóhasználat. Ennek ellenére heraldikai szakíróink közül Csoma József minden kétkedés nélkül, a jelenséget csupán mellékesen említve, elfogadja, hogy ebben az időben a fő kedvezményezett barátai is részesülhettek a címeradományban, amit ő azzal magyaráz, hogy a konstanzi lovagi tornák során váratlanul felmerült a címerviselés szükségessége a jelenlevő magyar nemesek számára.³⁹ Magam ezt az elképzelést pusztán címerjogi alapon is ingatagnak látom, hiszen meghatározása szerint a címer egyik fő funkciója a megkülönböztetés,⁴⁰ vagyis hogy viselőit ne keverjék össze más családok tagjaival, így a pusztán „baráti alapon”, rokoni kapcsolat nélkül való címeradományozást valószerűtlennek tartom. Csoma érvelését gyengíti, hogy nem a Konstanzban kelt címereslevelek az elsők, ahol „barátokat” találunk a kedvezményezettek sorában, hanem első Zsigmond-kori címereslevelünk, a Csentevölgyi-armális (1398). Továbbá, a vizsgálat körébe bevonható hat oklevelünk közül kettő nem Konstanzban kelt. A hat oklevélből három (Tamásfalvi, hotvafői Tomadóc, halmai Bor –

³⁸ A jelenség természetesen nem egyedülálló, efféle keveredés figyelhető meg a 14. századi országbírói okleveleknél is: Bertényi 1976. 211–212. p.

³⁹ Csoma 2008 (1913) 41. p.

⁴⁰ Bertényi 2003 14. p.

1415) többé-kevésbé egységes csoportot alkotnak, a másik három, a Csentevölgyi-armális (1398), majd a Csapi- (1418),⁴¹ végül pedig a kristallóci Török-címeradomány (1431)⁴² viszont időben eléggé szórta helyezkedik el, ráadásul semmilyen egyéb összefüggést nem mutathatunk ki közöttük, ami esetleg utalna a kérdéses kifejezés használatára. Válaszként magam két lehetőséget tartok elképzelhetőnek. Az egyik, hogy az „amicus” szónak volt az okleveles nyelvezetben egy, valamilyen fokú rokoni kapcsolatra utaló jelentése, míg a másik, hogy a kifejezés önálló jogi tartalommal nem bírt, pusztán formulás alapon, véletlenül, egyszerű figyelmetlenségből maradhatott az oklevelekben.

Mindenekelőtt nézzük meg, hol és milyen környezetben fordul még elő a szó középkori okleveleinkben.⁴³ Feltűnő, hogy a „proximis et amicis” szókapcsolat (vagy annak más esetben, leggyakrabban pluralis genitivusban álló alakja) bevettnek mondható, vagyis biztosan erősen formulásnak mondható. Így például Károly Róbert 1316-os adománylevelében, amelynek narratiója szerint Bogár István „unacum proximis et amicis suis satis” harcolt a király oldalán Kőszegi Henrik fiai ellen.⁴⁴ Szécsi Miklós országbíró egy 1358. július 8-án Visegrádon kelt oklevelében, amelyben átírja a pozsonyi káptalan 1355. évi oklevelét, úgy fogalmaz, hogy amennyiben Jakab néhai pozsonyi bíró fiai, István és Pál az említett zálogügylet miatt „a quoquam domino, vicinis et commetaneis, proximis et amicis” háborgattatnának, a perköltségeket Szécsi Miklós elengedi.⁴⁵ Ugyancsak szerepel e két szó Péter erdélyi alvajda Botos Jánosnak, Drági Jakabnak és Betleni Jakabnak írott 1366. október 22-i parancslevelének inscriptiójában,⁴⁶ továbbá I. Albert király és Erzsébet királyné 1439. szeptember 17-én kelt oklevelében, amelyben megállapodnak az egyházi és világi előkelőkkel a következő évi hadjárat adóterheiről.⁴⁷ Végül más esetben állva Zsigmond-kori példára is bukkanhatunk, egy 1421. február 14-én kelt, egy pozsonyi ház eladásáról szóló oklevélben.⁴⁸

⁴¹ Függelék 37. sz.

⁴² Uo. 69. sz.

⁴³ Fontos megjegyezni, hogy jelen rövid exkurzus nem léphet fel a teljesség igényével. A vizsgálódás során csak a nyomtatásban megjelent forrásokra támaszkodtam, ebben nagy segítségemre volt a Magyar Országos Levéltár és az Arcanum Adatbázis Kft. közös, „A középkori Magyarország digitális könyvtára” névre hallgató adatbázisa [URL: <http://mol.arcanum.hu/medieval/> Hozzáférés ideje: 2012. december 29.]. Hátra van tehát a jóval nagyobb terjedelmű, kiadatlan oklevelek (elsősorban a Zsigmond-koriak) legalább szűrőpróba-szerű vizsgálata.

⁴⁴ Károly Róbert 1318. március 23-i átírásában: Zichy oklevéltár 159–161. p., 186. sz. (Az átírt oklevelet ld. a 160. p-n.)

⁴⁵ AOkm 270–277. p., 144. sz., az idézetet ld. a 273. p-n.

⁴⁶ Teleki oklevéltár 147–148. p., 107. sz.

⁴⁷ Decreta 304–307. p. (a kérdéses szövegrészletet ld. a 305. p-n); Teleki: Hunyadiak kora 70–73. p., 30. sz. (a szöveghelyet ld. a 71. p-n).

⁴⁸ ZsO VIII. 117. sz. (Az itt tárgyalt kérdéstől függetlenül az oklevél érdekessége, hogy a szóban forgó pozsonyi ház a fentebb említett Jakab bíró unokájától (Jakab fia István fiától, Lászlótól) került az eladók egyikének a kezébe, szintén zálog útján.)

Láthatjuk, hogy ezen példák egy részében, a címer- és egyéb adományok szövegével ellentétben, helyénvalónak tűnhet a kérdéses szót „barátnak” fordítani (pl. Károly Róbert adománylevelében). Mindez, hozzávéve, hogy erősen formulás volta miatt elvileg figyelmetlenségből könnyen belekerülhetett volna olyan oklevelek szövegébe is, amelyekbe egyébként logikailag nem illik, bizonyos fokig magyarázattal szolgálva a címereslevelekben való esetleges előfordulására is – leszámítva a három, időben egymás után kelt konstanzi adománylevelet. Utóbbi jelenség ugyanakkor gyanút kell, hogy ébresszen: hiszen ha csupán fogalmazásbeli figyelmetlenségről van szó, miért fordul elő a kifejezés három egymást követő oklevélben is?

Az első lehetőség, miszerint az „amicus” bírt volna „rokon” jelentéssel is a középkori okleveles nyelvezetben, elsőre talán kevésbé tűnik valószínűnek, amit csak erősít, hogy a rokonsági terminológiában sem találjuk nyomát.⁴⁹ Lexikográfiai szempontból vizsgálva azonban azt találjuk, hogy az „amicus” jelenthetett „rokont” is a magyarországi latinságban.⁵⁰ Ennek fényében érthetőbbé válik a „proximusszal” való szoros összefonódása is, és a fenti példákat szemlélve a „rokon” jelentésben való fordítás szintén nem tűnik lehetetlennek. Óvatosságra int azonban, hogy a Jan Frederik Niermeyer nem hoz példát a 13–15. századból, az által idézett szöveghelyek közül a legkésőbbi a 12. századból való. A kérdés tehát nyitva marad, magam, bár egyik lehetőséget sem kívánom teljesen kizárni, utóbbit valószínűbbnek érzem (vagyis hogy okleveles nyelvezetünk az „amicus” időnként „barát” értelemben használta), még ha a magyarországi használata további – forrásokkal igazolt – megerősítésre vár is.

Érdekes, hogy míg a címereslevelek nagy részében az uralkodó saját biztos tudomására hivatkozik a címer adományozásakor, több oklevél szövege (többek között az egyik konstanzi csoport diplomái is) is megemlíti, hogy az adomány az előkelők és a hívek hozzájárulásával, tanácsával történt. A korai armálisoknál (Tétényi–Haraszti, Garázda–Szilágyi, Hideghéti), illetve egy alkalommal a későbbiekben is (Kocsi) sorrendben az uralkodói tudomás szerepel előbb, s csak azután az előkelők hozzájárulása, míg a többinél (Liptai, Somkerek, Vadkerti, Bossányi, Mindszenti, Kölkedi, Bászai) a sorrend pont fordított. Ezzel szemben a Csapi-armálisban az uralkodó rögtön az elején leszögezi, hogy a

⁴⁹ Eckhart 1946 334–335. p.

⁵⁰ Lexicon latinitatis medii aevi Hungarie. A magyarországi latinság szótára. Szerk.: Harmatta János et al. 1. köt. Bp., Akadémiai Kiadó, 1987. 153. p. A szónak ez a jelentése nem magyar sajátosság, a konkrét hazai forrásanyagtól elvonatkoztatva ugyanígy megtaláljuk a nyugat-európai középkori latinságban is: Mediae Latinitatis lexicon minus. Szerk.: Niermeyer, J. F. Leiden, Brill, 1976. 41. p., „amicus” szócikk. Különös ugyanakkor, hogy Du Cange nem hozza a szónak ilyen jelentését: du Cange, et al., Glossarium mediae et infimae latinitatis. Szerk.: Du Cange, Charles et al. Niort, L. Favre, 1883/1887, 1. köt., col. 224b [Online elérhetősége: <http://ducange.enc.sorbonne.fr/AMICUS1> Hozzáférés ideje: 2012. december 29.]

címeradományt saját indíttatásból, senki mással nem konzultálva teszi. A Mindzsenti- és a Kölkedi-armális, bár szerepeltetik az előkelők hozzájárulását, külön kiemelik, hogy Zsigmond „Romana regia auctoritate” adományozza a címert. Nem tudni biztosan, a változás háttérében állt-e komolyabb hangsúlyeltolódás, vagy sem.

Az oklevéltanhoz szorosabban kapcsolódó érdekesség, hogy néhány armálisban találunk *poena temporalist*. A Semsei-címeradományban még csak egész rövid megfogalmazással találkozunk, a maradék öt oklevél (Liptai, Somkerekai, Bossányi, Garai, Bászai) viszont már egyértelműen és határozottan szól arról, hogy bárki, aki a címeradománynak ellent merne mondani, vagy azt kétségbe vonná, számoljon az uralkodó legnagyobb haragjával.

2.2. Oklevélcsoportok

Az oklevélrészek külön-külön való vizsgálata után érdemes számba venni, milyen csoportokat tudunk elkülöníteni a diplomatikai jellemzők alapján, megállapítani a többi oklevélhez való viszonyukat, összességében mennyire különülnek el, mennyiben tekinthetők egységes, zárt csoportnak, vagy sem.

Időrendben haladva elsőként a Tétényi–Haraszi (1405) és a Garázda–Szilágyi (1411) címereslevelek emelhetők ki külön csoportként. Mint azt láttuk, formulakincsük nagyrészt megegyezik, több jellegzetesség csak ebben a kettőben található meg, később már nem, vagy csak kivételesen (pl. Pozsony város armálisában) kerül elő.

Az első nagyobb csoportot az 1415 elején Konstanzban kelt négy oklevél alkotja, amelyet „első konstanzi csoportként” is azonosíthatunk. E négy címeradomány (Liptai, január 20.; Somkerekai, január 26.; Vadkerti, február 2.; Bossányi, március 15.) főbb jellegzetessége közé tartozik a kedvezményezett közvetlen megszólítása, a *poena temporalis* megléte, az oklevélben, de különösen az arengában a császári felség hangsúlyozása.

A csoport ugyanakkor nem különíthető el teljes egészében: időben nem egységes, az 1415. március 10-én kelt Elöljáró-armális a megszokott, 1433-ig meghatározó formulakincset használja az egyes oklevélrészekben. A négy címereslevél kiállításukat tekintve sem egységes, ugyanakkor megjegyzendő, hogy a Bossányi-armális formailag birodalmi mintát követ (a címerkép üresen hagyott helye az oklevél közepén található). Egység az adományozottak személyét illetően sem mutatható ki (ami esetleg indokolná az eltérő szövegezést, pl. egyazon társadalmi réteghez tartozás), de mindenképpen figyelemreméltó, hogy a négy adományozott közül kettő egyházi személy (Liptai Miklós veszprémi és váradi

kanonok, királyi káplán, valamint Vadkerti Benedek székesfehérvári prépost). Ezen felül a Vadkerti-armális nagymértékben eltér a másik háromtól: sokkalta hosszabb a többinél, és egész szövegezése „egyedinek” mondható abban az értelemben, hogy az itt használt formulák sem korábban, sem később nem fordulnak elő. A már említett rendkívül hosszú arengán túl érdemes megemlíteni az ugyancsak különösen részletes narratiót, illetve a poena temporalis hiányát. Emellett, míg a másik három oklevél az előkelők, illetve hívek említett tanácsáról szólva „sacri imperii fideliumot” emleget, addig a Vadkerti-címeradományban „regni Hungarie fideliumot” találunk. Továbbá, míg a másik három oklevél nap és hónap szerint keltezik, addig emez az egyházi naptárhoz datálja magát. A három oklevél közül egyedül a Vadkerti tartalmaz címerleírást.

Az ún. „második konstanzi csoportba” három, szintén 1415-ben kelt oklevél sorolható: A Tamásfalvi- (május 19.), a hotvafői Tomadóc- (június 23.) és a halmi Bor-címereslevelek. Ezek közül az első két oklevél kiállításukban is megegyezik, maga az oklevél, és a festett címerkép egyaránt. Ezen túl mindhárom oklevél arengája megegyezik, ez a típus más címereslevélben nem szerepel. Narratióik átlagon felül részletezőek, ugyanakkor részben egybeolvadnak a dispositióval. Lényeges elem továbbá, hogy mindhárom armális rendelkezik címerleírással is. Keltezésük egységesen az egyházi naptár szerint történt.

Külön említést érdemel Garai Miklós nádor két, 1416. március 26-án kelt címereslevele, amelyek közül az egyiket Zsigmondtól, a másikat pedig VI. Károly francia királytól⁵¹ kapta. Külső ismertetőjelek alapján mindkét oklevél megegyező kiállítású, az oklevél közepén díszesen festett címerképekkel. Szövegüket tekintve elsőre inkább a különbségek szembetűnőek: a Zsigmond-féle adomány narratiója lényegesen hosszabb, mint a másik oklevélé. Ennek ellenére azonban akadnak szó szerinti, vagy közel szó szerinti egyezések a két címeradomány szövegében: így megegyezik a dispositio kis része, de mindenekelőtt a címerleírás az, ami szinte szóról-szóra ugyanaz. Fontos kiemelni még, hogy VI. Károly oklevele egyértelműen utal Zsigmondéra („in dicti nostri fratris privilegialibus apicibus”), tehát a két oklevél keletkezési körülményeit illetően joggal feltételezhetjük, hogy Zsigmond oklevele kelt előbb.

A negyedik csoport mind közül a legnagyobb, mivel, mint arról már volt szó, gyakorlatilag magába foglalja az összes 1433-ban, vagy azután keletkezett Zsigmond-kori címereslevelet. A korábbiaktól markánsan elkülönülnek: a kedvezményezett közvetlen megszólítása a korábban látottakhoz képest sokkal személyesebb hangvételű, a narratio és a

⁵¹ Függelék 23. sz.

dispositio pedig teljesen egybeolvad. Mindezek fényében nem tűnik alaptalannak hogy a szembeötlő, és főként tartós változás kiváltó oka Zsigmond 1433. május végi császárrá koronázása lehetett, amely talán egy kancelláriai reformot, talán csak a kancellárián használt formuláskönyvek cseréjét hozta magával.

Végül szólnunk kell az egyéb, külön csoportba nem besorolható címereslevelekről is. Ide tartozik az 1429. május 12-én Pozsonyban kelt Kölkedi-armális, amely kiállítását tekintve birodalmi mintát követ, szövegezése teljesen magában áll az akkortájt keletkezett címereslevelek között, arengája pedig az egész korszakra vonatkozóan egyedülének mondható. Keltezése naphoz és hónaphoz igazodik, valamint ez az egyetlen Zsigmond-kori oklevelünk, amely nem csak címerleírást, de címerértelmezést is ad. Ugyancsak különbözik a közvetlenül előtte, vagy utána kelt címereslevelektől a Werbőczy-féle formuláskönyvben fennmaradt Mindszenti-armális,⁵² amely az alkalmazott formulák terén szintén a már említett első konstanzi csoporthoz, valamint a Kölkedi-címeradományhoz hasonlít. Két oklevelünk, a Buzlai-⁵³ és a Barrwy-armális⁵⁴ kapcsán feltűnő, bár egymáshoz képest mind földrajzilag, mind időben elég távol keltek (Perpignan, 1415. szeptember 29., illetve Konstanz, 1417. május 20.), használt formulakincsük gyakorlatilag megegyezik. (Ugyanakkor, bár logikusnak tűnne a feltételezés, a Buzlai-címereslevél szövegében semmilyen egyezést nem mutat a hozzá időben és földrajzilag is közel eső, 1415. október 20-án ugyancsak Perpignanban kelt Hettyei-armálissal.)⁵⁵

Más a helyzet több, egy napon, vagy csak egy nap eltéréssel kelt oklevelünk: az 1418. március 29-én kelt dansai és keresztúri Csese-, Nagymihályi- és Suki-armális, az 1418. július 4-én illetve 5-én kiállított Mohorai- és Zemlényi-címereslevél, továbbá az 1421. március 28-án kelt Pércsi-,⁵⁶ Rezegei-⁵⁷ és Raveni-címeradományok⁵⁸ esetében. Ezek kapcsán mindössze annyit állapíthatunk meg, hogy formulakincsük kis eltérésekkel (pl. a Nagymihályi narratívája sokkal részletezőbb) megegyezik, ugyanakkor ezzel együtt sem térnek el jelentősen a többi, akkoriban kelt címereslevélről.

⁵² Függelék 25. sz.

⁵³ Uo. 21. sz.

⁵⁴ Uo. 26. sz.

⁵⁵ Eredetije: Győr-Moson-Sopron Megye Soproni Levéltára, DL 5164 (Hettyei család levéltára); fényképmásolata: MOL DF 283583. Kiadása: MHH II. 17–18. p., 2. sz.; Fejérpataky 1897; ZsO V. 1143. sz.

⁵⁶ Uo. 55. sz.

⁵⁷ Uo. 56. sz.

⁵⁸ Uo. 57. sz.

2.3. Egyéb megfigyelések

Mielőtt röviden összefoglalnánk a fentebb tárgyaltakat, e helyütt térek ki a címereslevelekkel kapcsolatos néhány további kérdésre. Ezek közül az első, inkább hivataltörténeti adalékkal szolgáló megfigyelés az oklevelek utalása a címerkérő folyamodványokra. Mint azt a narratiónál már érintettük, ebben az oklevélrészben visszatérő formula, hogy a fő kedvezményezett az oklevél elején megfestett címet az uralkodónak bemutatta, és címeradományban magának, valamint a további kedvezményezetteknek kérte azt. Még konkrétabb (szintén formulás) megfogalmazással él a második konstanzi csoport három oklevele. Elbeszéléseik szerint ugyanis a kedvezményezett egy bizonyos pergament mutatott be az uralkodónak, amelyen az oklevél elején megfestett, és az adománylevélben alább szövegesen is leírt címer volt megfestve. E kevés adat annál nagyobb jelentőséggel bír, a címerkérő folyamodványok megjelenését ugyanis eddig – annak ellenére, hogy Fejérpataky László egy ízben érintőlegesen már utalt rá,⁵⁹ de a végkövetkeztetést nem vonja le – kora újkori fejleménynek volt szokás tartani.⁶⁰ Arra, hogy miért nem maradtak ránk mégsem ilyen iratok a középkorból, a magyarázat egyszerű: valószínűleg nem is fordítottak gondot a megőrzésükre, lévén, a tényleges címeradománnyal ellentétben nem bírt örökérvénnyel.

Diplomatikai érdekességgel is bírnak a hamis oklevelek. A Zsigmond-kori címereslevél-hamisítványok között két, „másolatban” fennmaradt oklevelet tarthatunk számon: az 1411. szeptember 29-re datált Jabrócki-⁶¹ és az 1418. július 5-re keltezett Szilágyi-armálist.⁶² A kettő közül a Szilágyi esete az egyszerűbb. Mindenekelőtt szokatlan a „Zylaghy” névalak, amely helyesen „de Zylagh” lenne (ahogyan pl. a Garázda–Szilágyi-armálisban látjuk). Továbbá, az oklevél két példányban maradt ránk, mindkettő 20. század eleji (egy év eltéréssel kelt) közjegyzői hiteles másolat. Tanúságuk szerint mindkettő 18. századi hiteles másolat alapján készült, az egyik ráadásul ezen túl menően egy 1616-os családtörténeti feljegyzésben fennmaradt másolatot nevez meg forrásául, amelyet szintén átír. Ez a feljegyzés egy meglehetősen mesés történetet tár elénk, elmesélve a Szilágyi család leszármazását, nagyobb ugrásokkal egészen Árpádig és még azon is túlra vezetve vissza a család eredetét. Láthatjuk tehát, hogy ez a többszörös áttételekkel terhelt fennmaradási forma és kontextus eleve gyanút ébreszt az oklevél hitelességét illetően. Pontosabban a hamisítás idejéről sajnos nem tudunk megállapítani, a 18. század első fele éppúgy szóba jöhet, mint a 20. század eleje. Ami a hamisítvány mintáját illeti, kézenfekvő válaszként adódik a ténylegesen ezen a napon

⁵⁹ MHH II. 15. p.

⁶⁰ Szálkai 2010 16. p.

⁶¹ Függelék 5. sz.

⁶² Uo. 46. sz.

kelt Zemlényi-armális. Az egyező napi keleten túlmenően, a két oklevél a kedvezményezettek nevét leszámítva szóról szóra megegyezik. Ez, lévén erősen formulás szövegtörzsről van szó, önmagában még nem feltétlenül lenne perdöntő, azonban a hamisítvány az eredeti oklevél fentebb említett, tagmondatnyi kihagyását is átveszi, így véleményem szerint egyértelmű, hogy a Zemlényi-címereslevél szolgált a hamisítvány forrásául.

A Jabrócki-címereslevél első ránézésre kevésbé árulkodó. A székesi káptalan 1632. január 20-án kelt átíró oklevelében ránk maradt armális szövege viszont – természetesen a kedvezményezetteket most sem számítva – szinte teljesen megegyezik az 1401-ben kelt Semsei-címeradományával. Ugyanakkor a koholmányban találunk eltérő részeket is, ennek egy része minden bizonnyal olvasati hibából fakad (pl. az arengában „personarum” helyett „personaliter”), vagy önálló fogalmazású betoldásnak tekinthető, ilyen a narratio egy része (a hamisítvány írója a Semsei-armális által felsorolt tettekhez hozzátesz még három levágott törököt is), és mindenekelőtt a címerleírás szövege. Árulkodó ezen túl a corroboratio szövege is: míg a Semsei-címereslevél a magyar királyi titkospecséttel lett megerősítve, addig ez a Jabrócki-oklevél szövegében – pecséttanilag teljesen abszurd módon – „új és hiteles titkos kettőspecsétre” változik. A keltezés helymegjelölése (Pozsony) viszont nagyon is pontos, Zsigmond 1411-ben Szent Mihály napján valóban Pozsonyban tartózkodott,⁶³ viszont a Semsei-oklevél intituliójának mintájára meghagyja a „Nos Sigismundus” oklevélkezdetet, amely azonban az első két armális (Csentevölgyi és Semsei) után, a Pozsony város két 1436. évi oklevelét leszámítva, eltűnik címeresleveleink intituliójából.

3. Heraldikai rész

Középkori armálisainkon – elsősorban a konstanzi zsinat hatására – a Zsigmond-korban jelennek meg az első festett címerképek. Ezzel együtt a címerképek elhelyezkedésére szinte azonnal megjelenik egy sajátosan magyar jelenség, amely szerint a címerkép mindig az oklevél élén (elején) kap helyet. Ehhez társul rendszerint az ún. „heraldikai udvariasság” gyakran – de nem mindig – követett elve is, vagyis hogy a címerábrázolás (a címerkép, a pajzs, a sisak valamint a sisakdísz együttesen) az adományozó uralkodó (esetünkben Zsigmond) neve felé fordul. Eltérő viselkedést azonban számos alkalommal tapasztalunk, így például a halmai Bor-,⁶⁴ a harsági Farkas-, a Raveni-, vagy az Aszúvölgyi-címer esetében, de van, hogy csak a címerkép (és a vele megegyező sisakdísz) fordít hátat az intitulációnak, mint

⁶³ Itinerárium 93. p.

⁶⁴ Ld. MHH II. 15. p.; Csoma 1895 73. p.

ahogy azt a Sye-címeren láthatjuk. Nem példátlan a birodalmi hatásra az oklevél közepére festett címerkép sem, ilyenkor a címer ennek megfelelően nem követi a heraldikai udvariasságot, hanem természetese helyzetében szerepel. Ilyen rögtön első festett armálisunk, a Tétényi–Haraszti-, továbbá a (megfestetlenül maradt) Bossányi-, a Kölkedi-, vagy a Básznai-címer (a Csapi-címert nem tekintem mérvadónak, mivel csupán későbbi másolatból ismerjük). Emellett, bár az oklevél élén szerepelnek, mégis álló helyzetben láthatjuk Kassa 1423. évi és Pozsony két 1436. évi címerét is.

A heraldikai elemzés során kizárólag a címerleveleinken előforduló címerképeket vizsgáltam, más – elsősorban pecsétani, művészettörténeti – emlékeket (pl. sírköveket) nem vontam be a kutatásba. Annak ellenére, hogy az egyes címeresleveleket a korábbi címertani kutatás többször is tárgyalta, átfogó összegzés a témáról mindeddig nem, vagy csak egy bizonyos szempont (pl. a naturális ábrázolásmód) figyelembevételével készült. Ennélfogva Zsigmond-kori armálisaink kapcsán még több kérdés vár megválaszolásra. Sajnos jelen elemzés sem törekedhet a teljességre, több címerképhez csak fekete-fehér fényképmásolatban fértem hozzá, amelyeknek korábbi címertani publikációkban sem jelentek meg színes rekonstrukcióik (pl. Raveni, Cirkvenai, pókatelki Fekete), ily módon például a mázhasználatra vonatkozó megállapítások egyelőre nem lehetnek teljesek.

3.1. Címertani jellemzők

Sorrendben haladva, a címerpajzsok áttekintése után megállapíthatjuk, hogy a korszaknak megfelelően alapvetően két típus fordul elő armálisainkon: a lekerekített oldalú háromszögletű (pl. Vadkerti, Irsai, pacali Peres), és a kerekaltalpu pajzs (pl. Elöljáró, Raveni, Rezegei). A kettő között megfigyelhető egyfajta átmenet, ugyanis az előbbi esetében gyakran találkozunk lekerekítettebb oldalakkal, aminek köszönhetően már-már kerekaltalpu pajzsok is beillenek (pl. Szirmai, kispalugyai Boda, Felsőbárcai). Tárcsapajzsot egyedül a Csapi-armálison találunk, azonban ennek hitelességével kapcsolatban kételyek merülhetnek fel, lévén későbbi, kora újkori másolatról van szó. Hasonlóképpen lehet számolni a művészi megformálás hatásával az említett „átmeneti” jellegű pajzsforma esetében is.

A színek és fémek, és egy esetben a bundabőrök (vagyis együttesen a mázak) használata terén a címeresleveleken látható címerek kihasználják a heraldika nyújtotta színek és fémek teljes rendelkezésre álló repertoárját, sőt, gyakran – engedve a természetes ábrázolásmódnak⁶⁵ – még antiheraldikus színek is előfordulnak az armálisokban. A színek

⁶⁵ R. Kiss 1904 (1903) 7–9. p.

közül a leggyakoribbnak a kék mondható (előszeretettel alkalmazzák a pajzsmező színeként), utána következik sorrendben a vörös és a fekete. A zöld ritkábban, általában csak természetes ábrázolásokkor kerül elő, például zöld lehet a fa lombja, vagy a pajzstalp, amely egyben a címerkép zöld mezejét kívánja jelképezni. A fémek közül számszerű előfordulását tekintve az arany a leggyakoribb, amiben nincs semmi meglepő, hiszen sokszor a kisebb címerképek (pl. koronák) is arany színt kapnak. Ez persze nem jelenti azt, hogy az ezüst (netán annak megfelelőjének, a fehérnek) az előfordulására ne tudnánk számos példát hozni.

A borítások a magyar heraldikában ritkaságnak számítanak, Zsigmond-kori armálisainkon egyedül a Barrwy-címer sisaktakaróján találunk ilyet.⁶⁶ Szintén nem túl gyakori eset a mázcserére vonatkozó uralkodói rendelkezés. Ilyet találunk rögtön a második festett címerrel rendelkező címereslevelünkben, a Garázda–Szilágyi-armálisban, mely szerint ha a címernyerők leszármazottai közül bárki katonai tisztséget töltene be, a címer ezüst részeit aranyra cserélheti. Hasonló esettel csupán az egyik Anjou-kori címeradomány, a Doncs mester armálisa esetében van tudomásunk.⁶⁷

Mázhasználat szempontjából problémás eset a Kölkedi-armális. Az oklevél közepére festett címer arannyal és feketével osztott (bár a megfestett címer e tekintetben is kissé pontatlan, az arany pajzsfél inkább egy szélesebb pajzsfőnek tűnik), a címerleírás azonban „glaucus”, kékesszürke megnevezést használja, ami azon túl, hogy nem szerepel a címerképben, ráadásul antiheraldikus szín is.⁶⁸

Színhasználat szempontjából rendkívül érdekes korai okleveleink közül a Csentevölgyi- és a Tétényi–Haraszti-címer leírása. Az egyébként meglehetősen zavaros Csentevölgyi-címerleírás a címerben szereplő farkasfőt „grisei coloris”-nak mondja, szürke szín a heraldikában viszont nem létezik, az ezüst fém szinonimája pedig a általában fehér. Ennél is konkrétabb a Tétényi–Haraszti-címer leírása, amely a címerben megfestett darut „coloris proprii”-nak nevezi. Összevetve a címerkép maradványaival, és a sisakdísszel, valóban egy szürkésfehér madarat láthatunk, fekete farktollakkal, amelynek feje búbja vörös, a csőre feletti rész pedig fekete. Világos tehát hogy mindkét elnevezés a természetes szín heraldikai alkalmazására utal némileg burkoltan, illetve egészen nyilvánvalóan – ennek jelentősége abban rejlik, hogy a természetes szín megjelenését a címertanban – annak ellenére, hogy a Tétényi–Haraszti-armális darujának természetes színéről már Nyáry Albert is

⁶⁶ Bertényi 2010 (2004b) 53–54. p.; Schönherr 1894b 120. p.

⁶⁷ Schönherr 1894a, különösen 9–10. p. A címereslevél a Teleki oklevéltár mellett később megjelent a Magyar czímeres emlékek első kötetében is, ottani elemzését ld. MHH I. 33–34. p.

⁶⁸ Bertényi 2010 (1994) 47–48. p. A Kölkedi-armális által felvetett kérdéseket ld. alább, a címerleírásokat tárgyaló alfejezetben.

említést tett⁶⁹ – a mai napig kora újkori fejleménynek szokás tartani.⁷⁰ Bár címerleírással nem rendelkezünk, de több, a Zsigmond-kor későbbi szakaszában keletkezett címer címerképe is sejtetni engedi a természetes szín alkalmazását, így a kispalugyai Boda-, vagy a Kölkedi-címer barna öze, illetve saslába, a Keszői-, a Suki-, vagy a Kistárcányi-címer szürke farkasa.

Hasonlóképp a „papírheraldika” korára, a 17. századra datálják az ún. „testszín” megjelenését,⁷¹ amellyel a heraldika a címerben szereplő emberalakok természetes színét kívánja visszaadni. Ennek ellenére az armálisokban előforduló címereken, pont a magyar heraldika naturálisabb ábrázolásmódja miatt több esetben találkozunk testszínnel is, értelemszerűen kizárólag emberalakok esetében, például az Elöljáró-, a Betleni-, vagy a Herencsényi-címer nőalakjai, valamint a Felsőbárcai- és Dobri-címer legény-, és a Csontos-, a Mohorai-, és a Kistárcányi-címer férfialakjai.

Hazai heraldikánk általában előnyben részesíti a fentebb már többször említett ábrázolásmódot, sőt, egyenesesen a kisebb jelenetek ábrázolását.⁷² Ezt a nyugat-európaiktól eltérő, sajátosan magyar heraldikai ízlést a címeresleveleink is jól tükrözik. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy jóval több címerképpel találkozunk a címeren, mint mesteralakkal, ez utóbbiak is általában az egyszerűbbek közé tartoznak (pl. osztás, balharántosztás), és mindig áll mellette valamilyen címerábra, például a Szecsődi-címer ezüsttel és vörössel ormósan balharántolt mező ezüst felében vörös, vörös felében pedig ezüst virággal. A címerképek között sok emberábrázolást találunk, mégis, egyértelműen az állatvilágból vett alakok fordulnak elő a legtöbbször, gyakori állat a farkas, a medve, az oroszlán, vagy sokszor ezeknek csak valamilyen testrésze (pl. feje). Többször találunk emellett égitesteket, általában a holdsarlót csillaggal (pl. Hideghéti, Cirkvenai), vagy akár e kettő ötvöztetését, mint az a petri Ders-címer kék pajzsmezejében látható: felfelé fordított ezüst félhold, benne hatágú arany csillaggal; a csillag két szárán egy-egy vörössel fegyverzett zöld papagáj ül, csőrében a csillag másik szárait tartva. Az állatalakok között igen gyakoriak a különféle madarak, de előfordul mókus, vagy kutya is. Kevésbé elvont jelentésben, foglalkozáscímerként szerepel a nyáron sülő hal (talán csuka) az Eresztvényi-címerben.⁷³

⁶⁹ Nyáry 1886 231. p.

⁷⁰ Áldásy 2008 (1923) 24. p.; Bertényi 2006 221. p.; Pastoureaux 1997 106. p. A francia heraldika is legfeljebb az címerképek apróbb részleteit (pl. az állatok nyelvét, vagy karmát) saját (leginkább vörösesbarna) színükben ábrázoló *senois*-t ismerte a 14. század végétől (uo. 105–106. p.). Ez egyébként megközelítőleg megegyezik azzal, amire a hazai heraldikai terminológia a „fegyverzett” kifejezést használja, amelyet a francia a *senois*-tól függetlenül is ismer és használ (*armé*), ld. Áldásy 2008 (1923) 33. p. Ugyanakkor Ottfried Neubecker az elvileg antiheraldikus barna színt is az alapvető heraldikai mázak közé sorolja: Neubecker 1977 86. p. és Neubecker 2007 56. p.

⁷¹ Pastoureaux 1997 105. p.

⁷² Csoma 2008 (1913) 50–51. p.

⁷³ MHH I. 36. p.; Schönherr 1895b 112–113. p.

Naturális heraldikánk jellegzetes vonása, hogy előszeretettel ábrázol a címerben valamilyen véres jelenetet, vagy eseményt. Erre már a Zsigmond-korból is számos példát hozhatunk: ilyen a Csentevölgyi-armális vérrel pettyezett nyílvevője, vagy a Dömötör-címer vértől csöpögő kardot tartó karja. Gyakori a nyíllal átlőtt állatalak, vagy testrész, is pl. a kristallóci Török-címer átlőtt torkú madara, az Ábránfalviak nyíllal átlőtt medvéje, a Kölkediek nyíllal átlőtt levágott saslába, a Csapiak átlőtt fejű oroszlánja, a Vay-család átlőtt fejű szarvasa.

Különösen érdekesek az egyes címerekben található motívumegyezések és – hasonlóságok. Az egyik legszembeötlőbb a hotvafői Tomadóc- és a Hettyei Leusták-címer címerképei közötti nagyfokú azonosság: mindkét címerben egy nyulat marcangoló párduc látható, csupán a pajzsmező és az állatok színei különböznek. Népszerű motívum az agancs is, amely övezheti a fő címeralakot (így látjuk a pacali Peres-címer koronából kinövő, vörössel fegyverzett fekete sasfejét), helyettesítheti a címerben szereplő emberalak karját (ahogyan a Felsőbárcai-címerben szerepel), vagy akár kinőhet a két füle helyén is egy-egy agancs. Utóbbira több példát is hozhatunk, a Dobri- és a Betleni-címer képében. Csak színeiben tér el a Kökényesi- és a Karcsai-címer griffmadara.⁷⁴ Figyelemreméltó, a korszakon túlnyúló hasonlóságként említhetjük a Farnasi-címer vörössel és talán feketével osztott mezejében ágaskodó, valószínűleg kék színű farkasszerű állatalakot,⁷⁵ amely szájában agancspárt tart és a század második felében, 1480. június 7-én, Budán kelt Csécsei-armális címerét,⁷⁶ amelyben bizonyosan egy farkas szerepel, szájában aganccsal, azonban is már egész alak helyett egy koronából tűnik elő.

A címeresleveleken megörökített címerek mindegyike teljes címer, vagyis a címerpajzson kívül sisak és sisaktakaró egyaránt tartozik hozzájuk. A sisak a kordivatnak megfelelően mindig csórsisak.⁷⁷ A sisaktakaró legtöbbször a címer két fő mázát ismétli, de van, hogy a sisakdíszét (pl. dansai és keresztúri Csese).⁷⁸ Nem egyszer megesik, hogy három máz is előfordul rajta. A sisakdíszben ugyancsak általában a teljes címerábra, vagy annak egy részlete (pl. a zágrábi Dabi-armálisban a címerpajzson szereplő három ezüst fog közül az egyiket) szerepel, de ez sem kizárólagos, van, hogy a sisaktakaróhoz hasonlóan csak a fő mázak kerülnek a sisakdíszre, pl. a Kölkedi-, és a Básznai-armális fekete-arany, illetve kék-ezüst színű madárszárnyai, vagy a Szlopnai-címer vörös, kék és fekete színű tollbokkrétája.

⁷⁴ MHH I. 58. p.

⁷⁵ A máz és az állatalak azonosítása a címer rongálódása, és az esetleges elszíneződés miatt némileg bizonytalan.

⁷⁶ Eredetije: Szlovákia, Slovenský národný archív, Révay család központi levéltára; fényképmásolata: MOL DF 259320.

⁷⁷ Bertényi 2003 43. p.

⁷⁸ MHH I. 54. p.

Van, hogy a címerábra részlete teljesen új „támasztékot” kap, ami összeköti a sisakkal. Ilyet találunk az említett zágrábi Dabi-címeren a sisakkoronából kinyúló kékruhás kar képében, a Vági-címernél azonban már nem elégedtek meg a puszta karral:⁷⁹ a címerben szereplő vörös kardot a sisakdíszben egy vörösbe öltözött, vörös fején virágkoszorút viselő férfialak tartja a kezében. A sisakdísznek a sisakhoz való kötése szintén változatos lehet, van, hogy a sisakkoronából emelkedik ki (amennyiben van sisakkorona), de több esetben találunk – sisaktakaróhoz hasonlóan a címer fő mázait ismétlő – tekerccsel is (főleg a korszak vége felé kelt címeresleveleken). Szintén nem példátlan, hogy a sisakdísz magából a sisaktakaróból nő ki, de sokszor a sisakdísz egyszerűen csak a sisakra/sisakdíszre helyezik, az átvezetés mindenféle igénye nélkül. Pajzstartó alakot mindössze egy alkalommal találunk, Kassa 1423. évi címerén, egy angyal képében, amelyhez a város éppen Zsigmond adományából jutott.⁸⁰

3.2. A címerleírások

A címerleírások, amellet, hogy a címereslevelek egyik legkevésbé formulás részét alkotják, betekintést engednek az élő heraldika korának – gyakran ellentmondásokról sem mentes – terminológiájába, az esetlegesen ezen felül előforduló címermagyarázatok pedig, megfelelő körültekintéssel használva,⁸¹ a címerszimbolikai kutatás alapjául szolgálhatnak. Hogy mennyire óvatosan kell bánnunk a címerértelmezéssel, arra jó példa Somkerekai Antal címere, melynek kapcsán nemrégiben felmerült, hogy a címernyerőt a Sáromberke település mellett *manapság* nagy számban élő gólyapopuláció „ihlette meg”, és kérte Zsigmondtól Konstanzban a gólyát címerébe – *feltéve* természetesen, ha a gólyaállomány a *középkorban is* megtalálható volt jelenlegi élőhelyén.⁸² Véleményem szerint a jelenlegi természeti-környezeti viszonyokból kiinduló, azt a múltba visszavetítő címermagyarázat erősen kétséges, még a feltételezések szintjén is, főleg, ha nem is rendelkezünk címermagyarázattal.

Sajnálatos módon Zsigmond-kori címeresleveleinkben (a koholt Jabrócki-armálist nem számítva) arányaiban elég kevés, mindössze tizennégy címerleírást találunk, amelyekből kettő (egyik a már említett Kölkedi-armális) tartalmaz címerleírást is. Ezen kívül találhatunk még két címerbővítést is, a sóvári Soós-, illetve a Nagymihályi-címereslevélben, ahol ugyan a szöveg nem írja le a teljes címerképet, de a korona hozzáadását megemlíti.⁸³ Összességében

⁷⁹ Vö. uo. 61. p.

⁸⁰ Kemény 1905 168. p.

⁸¹ Bertényi 2003 48–51. p.

⁸² Weisz 2008 75. p.

⁸³ Bertényi 2010 (1988a) 133. p.; MHH I. 50–51. p.; Y. S. 1889 176–177. p.

elmondhatjuk, hogy a címerleírások nagy része megegyezik az oklevélen megfestett címerrel, így az alábbiakban csak az eltérésekről és a problémásabb esetekről fogok szót ejteni.

A Csentevölgyi- és a Tétényi–Haraszti-armálisok címerleírásairól a természetes szín kapcsán már röviden szót ejtettünk, a Csentevölgyi-címerleírás problémás volta pedig közismert.⁸⁴ A Tétényi–Haraszti-armális azonban további érdekességeket is tartogat. Az oklevél közepén (birodalmi mintára) megfestett címer erősen sérült. A címerleírás vonatkozó része szerint a címeren egy arany mezőben jobbra néző, egy lábon álló daru, valamint a pajzstalpban két sülyesztett, fekete balharántpólya látható. Ennek ellenére a címerképet hazai heraldikai kutatásunk a kezdetektől fogva felemelt lábában követ tartó őrdaruként szokta rekonstruálni, illetve értelmezni,⁸⁵ holott az oklevél szövege kétséget kizáróan egy szót sem ejt semmiféle őrdaruról (*grus vigilans*), vagy az állat felemelt lábában tartott kőről, a madáralakot egyszerűen egy lábon álló darunak nevezi. Érdekes, hogy 1886-os heraldikai kézikönyvében Nyár Albert a címer csupán a címerrekonstrukcióban ábrázolja őrdarunak a szóban forgó címerképet, a szöveges ismertetésben másként fogalmaz: „egy természetes-színű *egylábon álló daru, az őrködés és az éberség jelvénye*” [kiemelés tőlem]. Minden bizonnyal a hibás rekonstrukció és az őrdaru történetének a Tétényi–Haraszti armális madarával való szöveges összekapcsolása vezethettek a hibásan kiegészített címerkép továbböröklődéséhez. Az erősen sérült címerkép miatt természetesen nem zárhatjuk ki teljesen, hogy a címerben valóban őrdaru szerepel – amelynek egyébként vitathatatlanul gazdag, a heraldikai és emblematikai kutatás előtt is ismert, és az ókorig visszanyúló elő- és utóélete van⁸⁶ –, azonban az a tény, hogy a címerleírás szövege nem említi akár csak a madár lábában tartott követ, véleményem szerint erősen bizonytalanná teszi ezt a feltételezést.

Valamivel kevesebb eltérést találunk a Garázda–Szilágyi-armális címere és címerleírása vizsgálatakor. Az oklevél eredetije sajnos jelenleg lappang, vagy elveszett, Schönherr Gyula azonban még látta azt a 19. század végén. Eszerint bár a leírás egyértelműen háromszögletű pajzsot említ, a megfestett címerképen doborpajzs látható, valamint a

⁸⁴ Áldásy 2008 (1923) 76. p.; Fejérpataky 1901 103. p.; MHH. I. 12–14. p.

⁸⁵ Bárczay 1897 40., 148–149. p.; Bertényi 2003 38., 105. p. (a címerkép színes fényképe és rekonstrukciója: 41. ábra); MHH I. 18. p.; Nyáry 1886 229–231. p. (a 230–231. p. között a címerkép színes rekonstrukciójával); Nyulásziné Straub 1987 117. p. (a címerkép színes fényképe: I. tábla); R. Kiss 1904 (1903) 36. p.; Vajay 1969 285. p. A címerképet egyedül Radocsay Dénes jellemzi úgy, hogy „arany pajzsban jobbra forduló, természetes színű kócsag vagy gólya profilképe” (Radocsay 1957 286. p.). Ez talán annak köszönhető, hogy Radocsay elsősorban a művészettörténész és nem a heraldikus szemszögéből vizsgálta az okleveleket, megfigyeléseit pusztán a megfestett címerképekre szűkítve, a címereslevelek szövegét jószerével figyelmen kívül hagyva. Tanulmányában a Tétényi–Haraszti-armális címerképének még ezzel együtt is kevés figyelmet szentel. A madár daru voltát illetően viszont elvettem Radocsay állítását, az a leghatározottabban darunak tűnik, amit az oklevél szövege is teljes mértékben igazol.

⁸⁶ Legújabbban ld. Gyulai 2005

sisaktakaró a szöveg által említett fekete-ezüst helyett arany, fekete szegéllyel. Schönherr Gyulával ellentétben azonban úgy vélem, ez utóbbi eltérés nem feltétlenül a fentebb említett mázcsere engedélyével magyarázható,⁸⁷ adódhatott pusztá félreértésből is.

A Csapi-armális szövege nem csak leírja, de meg is megmagyarázza, hogy a fő címernyerő Csapi András a nyíllal átlőtt jobb szemű oroszlánt Zsigmondnak tett hű szolgálatai fejében kapja címerébe, annak jelképeként, hogy ő magának a morvaországi Ostro várának ostromakor szintén ellőtték a jobb szemét.⁸⁸

Több problémával szembesülünk a Kölkedi-armális vizsgálatakor. A már említett színhasználati probléma (miszerint a szöveg szerint az osztás színe a fekete mellett kékesszürke (glaucus), míg a címerkép alapján arany) csupán, úgymond, a jéghegy csúcsa. Ezen túlmenően ugyanis a címerben szereplő sasláb is eltér az oklevél leírttól. Míg a címerben egy, a láb pikkelyeitől a vágás mentén kilátszó húsig és csontig természetes részletességgel megfestett, nyíllal átfúrt, vértől csöpögő sasláb látható, addig a címereslevél szövege kétséget kizáróan nyíllal átlőtt, de kétszínű, kékesszürke és fekete saslábat említ, amely a (felül kékesszürke, alul fekete) pajzs osztásához igazodva felül szerepelteti a fekete, alul pedig a kékesszürke színt. Vagyis a leírásból kiindulva egy heraldikailag kifogástalan színváltással lenne dolgunk, ahogyan azt a közel öt évvel később adományozott, hasonló kiállítású Bászai-címerben is láthatjuk.

Bár a Kölkedi-armális az kettő közül az egyik Zsigmond-korból ránk maradt címeradomány, amely a címerleíráson túl címermagyarázatot is tartalmaz, annak értelmezése némileg homályos. A címer egyértelműen a címernyerőket kívánja szimbolizálni,⁸⁹ az általa nyújtott magyarázat azonban már kissé zavaros: amit az alázat és vitézség karmával megragadtak, állhatatosan megtartják, míg a nyíl az őket üldöző kísértést és szerencsétlenséget jelképezi, a címer kékesszürke színéből pedig erőt nyerhetnek, valamint a sisakdíszként szereplő szárnyak segítségével kétszer akkora ragyogással törhetnek az erények még nagyobb gyakorlására.⁹⁰

4. Összegzés

A rendelkezésünkre álló címerlevelek oklevél- és címertani vizsgálata után érdemes számba venni a fontosabb megfigyeléseket. A diplomatikai elemzés összegzésekképp

⁸⁷ Schönherr 1894a 10. p.

⁸⁸ Bertényi 2003 48. p.

⁸⁹ Uo.

⁹⁰ Uo. 49. p.; MHH II. 39–40. p.

elmondhatjuk, hogy az egyes oklevélrészecskék és azok formulakincsének vizsgálata során ki tudtunk mutatni bizonyos egyezéseket a címereslevelekben. Túl az egész korszakra jellemző formulák dominanciáján, öt csoportot különíthetünk el a Zsigmond-kori armálisokon belül: a koraiak közül a Tétényi–Haraszti (1405) és a Garázda–Szilágyi-címeradományok (1409) szűk csoportját említhetjük. Másodikként az „első konstanzi csoportnak” nevezett forráskört tudtuk meghatározni, amely négy, 1415 elején kelt oklevelet foglal magába: a Liptai- (jan. 20.), a Somkerek- (jan. 26.), a Vadkerti (febr. 2.), és a Bossányi-armálist (márc. 15.). A harmadik csoportot az ún. „második konstanzi csoport” oklevelei alkotják, amelyek szintén 1415-ben keletkeztek: a Tamásfalvi- (máj. 19.), a hotvafői Tomadóc- (jún. 23.), valamint a halmai Bor-címereslevelet (júl. 2.). A negyedik csoportba a két Garai-armális tartozik, amelyeket 1416. március 26-án állítottak ki, az egyiket Zsigmond, a másikat pedig VI. Károly francia király. Ugyan viszonylag kevés szövegszerű egyezést találunk a két oklevélben, a külső ismertetőjegyek alapján egyértelműen külön csoportot alkotnak. Ötödikként az 1433 után kiadott címeresleveleket említettük, amelyek a formulák 1433-ban történt szinte teljes lecserélődésével alkotnak egységes csoportot, és véleményem szerint összefüggésben állhatnak Zsigmond császárra koronázásával. Emellett több egymagában, vagy párban álló oklevelet különítettünk el, például az időben és földrajzilag egymástól távol eső, mégis szinte azonos formulakincsel dolgozó Buzlai- és Barrwy-címeradomány. Más részük viszont keletkezése idejében teljesen egymagában áll e tekintetben, mint például a Kölkedi-armális. Emellett felderítettük a két koholt címeradomány lehetséges forrásait is. A számos oklevéltani jellemző közül kiemelendőnek tartom még a „császári vagy királyi” jelző igen korai, 1421-től tartós használatát is. A diplomatikai elemzés más, nem oklevéltani hozadékként említhetjük a címerkérő folyamodványok létének igazolása, amely módosítja azt a vélekedést, hogy ez az irattípus csak a Mohács utáni időszakban fejlődött volna ki. Emellett lehetséges magyarázattal szolgáltunk a címeradományok kedvezményezettei között időről időre felbukkanó, problémás értelmezésű „barátok” kifejezésre is.

A címertani vizsgálatok kapcsán kiemelendő a szintén újkori heraldikai fejleménynek vélt természetes szín és a testszín elterjedt hazai alkalmazása, amely némileg talán más fénybe helyezi az egyébként meglehetősen sajátos magyarországi mázhasználatot. A címerleírások elemzése is fontos tanulságokkal szolgált, mindenekelőtt az eddig elfogadottnak tartott Tétényi-Haraszti-címer őrdaruját illetően. Ugyan már Nyáry Albert is ekként rekonstruálta az erősen sérült címerképet, a címerleírás egy lábán álló természetes színű darut említ, amely mindenképpen óvatosságra int a címer hiányzó részeinek pótlását illetően.

Ennek ellenére maradt még megválaszolásra váró kérdés a hazai címeradományok történetében. Ilyen az 1423 és 1428 között tapasztalható nagyjából ötévesi hiátus, amely idő alatt nincs tudomásunk magyar fél részére történt címeradományozásról. Ez véleményem szerint nem magyarázható teljesen a források nagymértékű pusztulásával, hiszen mind az ezt megelőző, mind az ezt követő évekből rendelkezünk évente legalább egy címeradománnyal. Ráadásul, a Regesta Imperii vonatkozó kötete alapján egyértelműen kijelenthetjük, hogy Zsigmond neve alatt a jelzett időszakban is keltek birodalmi armálisok.⁹¹ Ilyen például az a két, Johann Maslin von Rotweil,⁹² illetve Konrad Stickel von Konstanz⁹³ részére kiállított – téves keltezésű⁹⁴ – címereslevél, amelyet katalógusában Radocsay Dénes is szerepeltet (feltehetőleg Nyáry Albert nyomán), azonban azok egyértelműen birodalmi armálisnak mondhatók.

A korábbi heraldikai kutatás – jelentőségük elismerése mellett – talán kissé túl szigorúan ítélte meg Zsigmond-kori, illetve egyáltalán középkori címereinket, bár tény, hogy némelyikük valóban vét a heraldika szabályai ellen.⁹⁵ Vitathatatlan ugyan, hogy nyugat-európai mércével mérve a hazai címerkompozíciók teljesen más utat követnek azáltal, hogy nem pusztán a címerképek, de sokszor kisebb – nem egyszer rendkívül véres – jelenetek dominálnak rajtuk. Kivitelezésükben, témaválasztásukban sokszor talán „esetlennek” mondhatók, azonban jellegzetességüket is éppen ez adja. Emellett nem szabad elfelejteni, hogy nyugat-európai felbukkanásukat⁹⁶ követően Magyarországon is igen hamar jelennek meg az uralkodói címeradományok, majd terjednek el alig fél évszázad múltán, ez, bár eltérő sajátosságokkal, de mindenképpen a meghatározó európai heraldikai „divat” figyelmes követésére utal.

Végezetül fontosnak tartom felhívni a figyelmet jelen vizsgálat további lehetőségeire. Túl azon, hogy iránymutatásul szolgálhat a későbbi, I. Albert-, I. Ulászló- és V. László-korabeli, valamint a Mátyás- és Jagelló-kor címeresleveleinek hasonló szempontok szerinti

⁹¹ Ezek között találunk nemesítéssel járó címeradomány éppúgy, mint címerújítást, vagy teljesen új címeradományt. A teljesség igénye nélkül ld. pl. RI XI,2. 5615., 5809., 5865., 5895., 5905., 5973., 6004., 6008., 6021., 6034., 6048., 6052., 6168., 6280., 6286., 6316., 6347., 6370., 6395., 6432., 6556., 6656., 6828., 6888., 6899., 6912., 6991. sz.

⁹² RI XI,2. 6811. sz. [URL: http://www.regesta-imperii.de/id/1427-01-03_1_0_11_2_0_822_6811] Hozzáférés ideje: 2013. január 5.]

⁹³ RI IX,2. 6487. sz. [URL: http://www.regesta-imperii.de/id/1426-01-09_1_0_11_2_0_483_6487] Hozzáférés ideje: 2013. január 5.]

⁹⁴ Radocsay 1957 289. p. A keltezés, mindhárom szerző szerint 1426. január 4., Brassó (Moslin von Rotweil), illetve 1426. január 9., Trencsén (Stickel von Konstanz), ami már csak a hatalmas földrajzi távolság miatt sem lehetséges. A Regesta Imperii alapján azonban előbbi keltét január 3-a, valamint az 1427. évre tehetjük, amit Zsigmond itineráriuma is igazol: Itinerárium 119. és 121. p.

⁹⁵ Csoma 2008 (1913) 53–54. p.; Nyáry 1885a 58. p.

⁹⁶ Csoma 2008 (1913) 40. p.; Fejérpataky 1901 97. p.; MHH I. 7–8. p.

feldolgozásához, érdemes kiemelni a téma társadalomtörténeti vonatkozásait is. Módszeres megvizsgálást igényel ugyanis a kedvezményezettek társadalmi állása, viseltek-e jelentős tisztségeket, részesültek-e egyéb adományban (földbirtok, pallosjog, vásártartás, stb.)? Számos esetben (pl. Garai Miklós, Nagymihályi Albert) természetesen egyértelmű a válasz, jelentőségüket a korábbi kutatás már tisztázta. Másokról azonban egyelőre csak elszórtan rendelkezünk adatokkal. Ilyen kristallóci Török (Tarkasis) Józsa is, aki 1431. június 28-án kapott címeradományt Zsigmondtól. Nemességlevelét azonban alig három évvel az armálist megelőzően, 1428. február 16-án kapja Szerecsen Miklóssal együtt, amely származását is elbeszéli. Eszerint a követi feladatokat teljesítő mondott Szerecsen Miklós hozta magával Magyarországra, itt megkeresztelkedett és nem sokkal később ő maga is követségben járt többek között az Arany Hordánál.⁹⁷ Ekkor, a nemesítéssel együtt kapja meg (szintén Miklóssal együtt) Kristallóc várát is, amelyről ezután nevezteti magát. Ezt követően 1430. július 13-án kapnak mindketten engedélyt arra, hogy kristallóci birtokukon az akkoriban Kristallóckastélya nevű faerődítmény helyett kővárat építsenek.⁹⁸ Alig egy hét múlva, július 21-én újabb birtokadományban részesülnek Zsigmondtól.⁹⁹ Utoljára kristallóci Török Józsról 1437 elején hallunk, amikor Zsigmond megparancsolja az akkoriban a horvát-dalmát és szlavón báni tisztséget betöltő Tallóci Matkónak, hogy a korábban uralkodói parancsra Török Józstól elbitorolt javakat – többek között egy díszes, királyi tulajdonban lévő Koránt – szolgáltatassák vissza a sértett félnek.¹⁰⁰

Más címernyerőről azonban közel sem tudunk ennyit, például Vadkerti Benedekről, aki az armális narrációja szerint szintén több helyen járt Zsigmond követeként, azonban jelenleg más adattal nem rendelkezünk személyére vonatkozólag. A családtörténeti-társadalmi viszonyok és kapcsolatok felvázolása magyarázatot adhat több címermotívum-egyeztetésére is, például a petri Ders-, vagy Cirkvenai-címerben megjelenő felfelé fordított holdsarlóra, ágai közt hatágú csillaggal, amely köztudomásúlag a Hontpázmány nemzetség címere.¹⁰¹ Hasonlóan érdekes adalékkal szolgálhatnak a relatiós és egyéb kancelláriai jegyzetek is.

⁹⁷ DL 100445 (Batthyány család levéltára, Acta antiqua). Kristallóc birtokra, Szerecsen Miklóssra és Török Józsa leszármazottaira bővebben ld. Pálosfalvi 2012 171–173. p. A keleti követségre ld. Tardy 1983 16–25. p. Tardy Lajos megállapításait legutóbb jogos kritikával illette: Ágoston 1994 119–120. p.

⁹⁸ DL 100478 (Batthyány család levéltára, Acta antiqua).

⁹⁹ DL 100479 (Batthyány család levéltára, Acta antiqua).

¹⁰⁰ DL 102072. (Batthyány család levéltára, Miscellanea). Az oklevelet említi: E. Kovács 2009a 121. p.

¹⁰¹ Kőrmendi 2011 4. p.

5. Bibliográfia

5.1. Források

5.1.1. Kiadatlan források

MOL	Magyar Országos Levéltár, Bp.
DF	Diplomatikai Fényképgyűjtemény
DL	Diplomatikai Levéltár

5.1.2. Kiadott források

AOkm	<i>Anjoukori okmánytár. Codex diplomaticus Hungaricus Andegavensis.</i> Szerk.: TASNÁDI-NAGY Gyula. 7. köt.: 1358. jan. 1.–1359. márcz. 31. Bp., MTA, 1920. (Monumenta Hungariae Historica I. Okmánytárak.)
Decreta	<i>Decreta regni Hungariae. Gesetze und Verordnungen Ungarns 1301–1457.</i> Szerk.: DÖRY Ferenc, BÓNIS György, BÁCSKAI Vera. Bp., Akadémiai Kiadó, 1976. (Magyar Országos Levéltár kiadványai II. Forráskiadványok 11.)
MDE	<i>Magyar diplomáciai emlékek az Anjou-korból.</i> Szerk.: WENZEL Gusztáv. 1–3. köt. Bp., MTA, 1874–1876. (Monumenta Hungariae Historica. IV. Acta extera I–III.)
MHH	<i>Monumenta Hungariae Heraldica. Magyar czimeres emlékek.</i> I–II. füz. Szerk.: FEJÉRPATAKY László, III. füz. Szerk.: ÁLDÁSY Antal. Bp., Magyar Heraldikai és Genealógiai Társaság. 1901–1902, 1926.
RI XI.	<i>Die Urkunden Kaiser Sigmunds (1410 - 1437).</i> Szerk.: ALTMANN, Wilhelm. Innsbruck, Wagnerschen Universitäts-Buchhandlung, 1897-1900. (Regesta Imperii XI.) Online elérhető a Regesta Imperii Online adatbázisában: [URL: http://www.regesta-imperii.de/unternehmen/abteilungen/xi-sigmund.html]

	Hozzáfértés ideje: 2013. január 5.]
Teleki: Hunyadiak kora	TELEKI József: <i>Hunyadiak kora Magyarországon. Oklevéltár</i> X. köt. Pest, Emich Gusztáv, 1853.
Teleki oklevéltár	<i>A római szent birodalmi gróf széki Teleki család oklevéltára.</i> Szerk.: BARABÁS Samu. I. köt. 1206–1437. Bp., Athenaeum, 1895.
Zichy oklevéltár	<i>A zichi és vásonkeői gróf Zichy-család idősb ágának okmánytára. Codex diplomaticus domus senioris comitum Zichy de Zich et Vasonkeo.</i> Szerk.: NAGY Imre, NAGY Iván, VÉGHELY Dezső. I. köt. Pest, 1871.
ZsO	<i>Zsigmondkori oklevéltár.</i> Szerk.: MÁLYUSZ Elemér, BORSA Iván, C. TÓTH Norbert, NEUMANN Tibor. I–XI. köt. Bp., Magyar Országos Levéltár, 1951–2009. (A Magyar Országos Levéltár kiadványai II. Forráskiadványok 1., 3–4., 22., 25., 27., 32., 37., 39., 41., 43., 49.)

5.2. Szakirodalom

ÁGOSTON

1994

ÁGOSTON Gábor: *Karamánia és az oszmánellenes keresztény diplomácia a 15. század első felében.* In: *Scripta manent. Ünnepi tanulmányok a 60. életévét betöltött Gerics József professzor tiszteletére.* Szerk.: DRASKÓCZY István. Budapest, ELTE BTK Középkori és Kora Újkori Magyar Történeti Tanszék, 1994. 115–124. p.

ÁLDÁSY

2008 (1923)

ÁLDÁSY Antal: *Címertan.* Máriabesnyő–Gödöllő, Attraktor, 2008. (Historia Incognita. III.: Zsebkönyvek 3.) [eredetileg megjelent: Bp., Magyar Történelmi Társulat, 1923. (A magyar történettudomány kézikönyve II. 6.)]

BÁRÁNY

2004

BÁRÁNY Attila: *Zsigmond király 1416-os angliai kísérete.* In: *Aetas.* 19. évf. 2004. 3–4. sz. 5–30. p.

2009

BÁRÁNY Attila: *Zsigmond király angliai látogatása.* In:

- Századok. 143. évf. 2009. 2. sz. 319–356. p.
- 2010 BÁRÁNY Attila: *Zsigmond király, a konstanzi zsinat és a százéves háború*. In: Századok. 144. évf. 2010. 6. sz. 1345–1396. p.
- BÁRCZAY
1897 BÁRCZAY Oszkár: *A heraldika kézikönyve*. Bp., MTA, 1897.
- BERTÉNYI
1976 BERTÉNYI Iván: *Az országbírói intézmény története a XIV. században*. Bp., Akadémiai Kiadó, 1976.
- 2003 BERTÉNYI Iván: *Magyar címertan*. Bp., Osiris Kiadó, 2003.
- 2006 BERTÉNYI Iván: Címertan. In: *A történelem segédtudományai*. Szerk.: BERTÉNYI Iván. Bp., Osiris, 2006. (A történettudomány kézikönyve I.) 216–240. p.
- 2010 BERTÉNYI Iván: *A címertan reneszánsza. Tanulmányok*. Bp., Argumentum, 2010.
- 2010 (1988a) BERTÉNYI Iván: *Címerváltozatok a középkori Magyarországon*. In: Bertényi 2010 78–149. p. [eredetileg megjelent: *Levéltári Közlemények*. 59. évf. 1988. 1. sz. 3–80. p.]
- 2010 (1994) BERTÉNYI Iván: *A kék és az arany heraldikai mázak megnevezése középkori latin nyelvű címeres leveleinkben*. In: Bertényi 2010 43–48. p. [eredetileg megjelent: *Scripta manent. Ünnepi tanulmányok a 60. életévét betöltött Gerics József professzor tiszteletére*. Szerk.: DRASKÓCZY István. Budapest, ELTE BTK Középkori és Kora Újkori Magyar Történeti Tanszék, 1994. 105–110. p.]
- 2010 (2004b) BERTÉNYI Iván: *Bundabőrök a középkori magyar heraldikában*. In: Bertényi 2010 49–55. p. [eredetileg megjelent: *Laudatio et salutatio: tanulmányok Farkas Gábor születésnapjára*. Szerk.: CSURGAI HORVÁTH József, DEMETER Zsófia, VIZI László Tamás. Székesfehérvár, Kodolányi János Főiskola, 2004. 9–17. p.]

BOROVSKY-VARJU

- 1899 BOROVSKY Samu – VARJU Elemér: *A Szirmay család czimeres levele*. In: *Turul*. 17. évf. 1899. 2. sz. 71–74. p.

CSOMA

- 1895 CSOMA József: *Bor Mihály czímerlevele 1415-ik évből*. In: *Turul*. 12. évf. 1895. 2. sz. 71–74. p.
- 2008 (1913) CSOMA József: *A magyar heraldika korszakai. Máriabesnyő–Gödöllő, Attraktor, 2008.* (Historia Incognita. I. Történettudomány 26.) [eredetileg megjelent: Bp., MTA, 1913.)

CSUKOVITS

- 1998 CSUKOVITS Enikő: *Egy nagy utazás résztvevői (Zsigmond király római kísérete)*. In: *Tanulmányok Borsa Iván tiszteletére*. Szerk.: CSUKOVITS Enikő. Bp., Magyar Országos Levéltár, 1998. 11–35. p.
- 2009 CSUKOVITS Enikő: *A „tekerő kígyó” és a „sátán csatlósa”. Ellenségkép a középkori magyar királyi adománylevelek narrációiban*. In: *Történelmi Szemle*. 51. évf. 2009. 2. sz., 195–206. p.

E. KOVÁCS

- 2009a E. KOVÁCS Péter: *Magyarország „törökképe” a XV. század elején*. In: *Hadtörténelmi Közlemények*. 122. évf. 2009. 1. sz. 111–126. p.
- 2009b E. KOVÁCS Péter: *Zsigmond császár megkoronázása Rómában*. In: *Századok*. 143. évf. 2009. 6. sz. 1323–1383. p.
- 2012 E. KOVÁCS Péter: *Zsigmond király milánói koronázása*. In: *Tiszteletkör. Történeti tanulmányok Draskóczy István egyetemi tanár 60. születésnapjára*. Szerk.: MIKÓ Gábor, PÉTERFI Bence, VADAS András. Bp., Eötvös Kiadó, 2012. 67–83. p.

ECKHART

- 1946 ECKHART Ferenc: *Magyar alkotmány- és jogtörténet*. Bp.,

Politzer Zsigmond és fia, 1946.

FEJÉRPATAKY

1897 FEJÉRPATAKY [László]: *A Hettyey család aragoniai czimere*. In: *Turul.* 15. évf. 1897. 4. sz. 187–189. p.

1901 FEJÉRPATAKY László: *A XIV. századi czimer-adomány*. In: *Turul.* 19. évf. 1901. 3. sz. 97–104. p.

GIRY

1925 GIRY, Arthur: *Manuel de diplomatique*. Párizs, Félix Alcan, 1925.

GYULAI

2005 GYULAI Éva: *A Zsámboky-címer mint embléma: adalékok az őrdaru (grus vigilans) heraldikájához*. In: *Levéltári évkönyv XII–XIII*. Szerk.: DOBROSSY István. Miskolc, Borsod-Abaúj-Zemplén Megye Levéltára, 2005. 39–60. p.

Itinerárium

Itineraria regum et reginarum. Királyok és királynék itineráriumai (1382–1438). Szerk.: ENGEL Pál–C. TÓTH Norbert. Bp., MTA TTI, 2005. (Segédletek a középkori magyar történelem tanulmányozásához 1.)

JÉKELY

2006 JÉKELY Zsombor: *A Zsigmond-kori magyar arisztokrácia művészeti reprezentációja*. In: *Sigismundus* 2006, 289–310. p.

KEMÉNY

1905 KEMÉNY Lajos: *Kassa város czimerlevelei*. In: *Turul.* 23. évf. 1905. 4. sz. 167–172. p.

KÖRMENDI

2011 KÖRMENDI Tamás: *A Hontpázmány nemzetség címerváltozatai a középkorban*. In: *Levéltári Közlemények*. 82. évf. 2011. 2. sz. 3–77. p.

NEUBECKER

1977 NEUBECKER, Ottfried: *Heraldik. Wappen – Ihr Ursprung, Sinn und Wert*. Frankfurt, am Main, Krüger, 1977.

2007 NEUBECKER, Ottfried: *Wappenkunde*. München,

Bassermann Verlag, 2007.

NYÁRY

- 1885a NYÁRY Albert: *Moghi Mátyás címeres levele 1418-ból*. In: *Turul*. 3. évf. 1885. 2. sz. 57–59. p.
- 1885b NYÁRY Albert: *Azziwelghi Benedek címere 1437*. In: *Turul*. 3. évf. 1885. 4. sz. 166–168. p.
- 1886 NYÁRY Albert: *A heraldika vezérfonala*. Bp., Magyar Tudományos Akadémia, 1886.

NYULÁSZINÉ STRAUB

- 1987 NYULÁSZINÉ STRAUB Éva: *Öt évszázad címerei a Magyar Országos Levéltár címereslevelein*. Bp., Corvina, 1987.

PÁLOSFALVI

- 2012 PÁLOSFALVI Tamás: *The Noble Elite in the County of Kőrös (Križevci) 1400–1526*. PhD Thesis. Budapest, Central European University – Budapest College, 2012. [URL: <http://goya.ceu.hu/record=b1160126~S0> Hozzáférés dátuma: 2012. november 25.]

PASTOUREAU

- 1997 PASTOUREAU, Michel: *Traité d'héraldique*. Párizs, Picard, 1997.³

R. KISS

- 1904 (1903) R[UGONFALVI] KISS István: *Természetes ábrázolás az 1526. év előtti magyar czimerekben*. Bp., Franklin Társulat, 1904. (Különlenyomat a Turul 1903. évi évfolyamából.)

RADOCSAY

- 1957 RADOCSAY Dénes: *Gótikus magyar címereslevelek*. In: *Művészettörténeti Értesítő*. 6. évf. 1957. 4. sz. 271–294. p.

SCHÖNHERR

- 1894a SCHÖNHERR Gyula: *A Garázda nemzetség címeres levele*. In: *Turul*. 12. évf. 1894. 1. sz. 9–11. p.
- 1894b SCH[ÖNHERR] Gy[ula]: *Barrwy Simon címereslevele 1417-ből*. In: *Turul*. 12. évf. 1894. 3. sz. 119–120. p.

SZÁLKAI

- 2010 SZÁLKAI Tamás: *Armálisok és armalisták a kora újkori Biharban. A Hajdú-Bihar Megyei Levéltár egyéni címeres nemeslevelei (1535–1811) és nemesi iratai alapján*. PhD értekezés. Debrecen, 2010. Online hozzáférhető a Debreceni Egyetem Elektronikus Archívumában: [URL: <http://hdl.handle.net/2437/97140> Hozzáférés dátuma: 2012. január. 2.]
- SZENTPÉTERY
- 1930 SZENTPÉTERY Imre: *Magyar oklevéltan*. Bp., Magyar Történelmi Társulat, 1930. (A magyar történettudomány kézikönyve II. 3.)
- TARDY
- 1983 TARDY Lajos: *Régi magyar követjárások Keleten*. Bp., Akadémiai, 1983. (Kőrösi Csoma Kiskönyvtár 11.)
- VAJAY
- 1969 VAJAY Szabolcs: *A sisakdísz megjelenése a magyar heraldikában*. In: *Levéltári Közlemények*. 40. évf. 1969. 2. sz. 279–287. p.
- WEISZ
- 2008 WEISZ Szidónia: „...nobili Anthonio ... hic depicta arma... concedimus” Somkerekéi Antal címere 1415-ből. In: *Levéltári Közlemények*. 58. évf. 2008. 4. sz. 71–77. p.
- Y. S.
- 1889 Y. S.: *A nagymihályi és sztárai gróf Sztáray család oklevéltára [könyvismertetés]*. In: *Turul*. 7. évf. 1889. 4. sz. 175–179. p.

6. Függelék

Zsigmond-kori címereslevelek (Okmánytár)

Az alábbi okmánytár igyekszik számba venni az összes jelenleg ismert, Luxemburgi Zsigmond által magyar kedvezményezett (vagy kedvezményezettek) részére kibocsátott – valós vagy koholt – címereslevelet. Nem képezik tehát az okmánytár részét a tárgyalt időszakban külföldi uralkodók által magyarországi fél részére kibocsátott, vagy a Zsigmond által nem magyar személyeknek adományozott armálisok. Kivételt ez alól csupán VI. Károly francia uralkodó Garai Miklósnak tett címeradománya (Párizs, 1416. március 26.) esetében tettem, amelynél a vele egy napon kelt, Zsigmond által ugyancsak Garai Miklós részére kibocsátott armálissal való konkrét szövegpárhuzamok tették indokolttá az okmánytárba való felvételt. Ennek megfelelően azonban kikerült a felsorolásból a korábban jegyzékbe vett, Loberer Hans számára tett címeradomány (Ulm, 1434. május 17.). Az 1956-ban megsemmisült, sajnos csak töredékesen ismert armális esetében ugyanis minden jel (fő kedvezményezettje, az oklevél német nyelve) szerint birodalmi címeradományról van szó.¹⁰²

Hasonlóképpen nem kapott helyet a jegyzékben két másik címereslevél: az 1404. december 6-án kelt, 1406. április 20-i átírásban fennmaradt, destinatariusként Pocsik Dénest feltüntető oklevél,¹⁰³ illetve az 1414-re keltezett Vajai László és Ibrányi István részére szóló armális sem.¹⁰⁴ Utóbbi esetben ugyan valóban címereslevélről, azonban nem egy 1507. február 3-i uralkodói átírásban ránk maradt iratról van szó, mint azt az alapul vett jegyzék állítja,¹⁰⁵ hanem egy 1507. február 3-án, II. Ulászló által kibocsátott, külsődleges jegyei alapján kora újkorinak tűnő egyszerű másolatban fennmaradt címerbővítő oklevéllel állunk szemben.¹⁰⁶ Szempontunkból még ennél is gyengébb alapokon nyugszik a Pocsik-oklevél, amelyben szó sem esik címer adományozásáról, az oklevél (oklevelek) „csupán” nemesítésről és birtokbaiktatásról rendelkeznek.¹⁰⁷

¹⁰² Regesztáját ld. MNM II. 267. p., 462. sz. Ezen kívül ld. Nyulásziné Straub 2005 252. p., 92. sz. és Radocsay 1957 290. p.

¹⁰³ MOL DL 75399 (Patay család levéltára). Ld. Nyulásziné Straub 2005 249. p., 8. sz.

¹⁰⁴ MOL DL 38112

¹⁰⁵ Nyulásziné Straub 2005 249. p., 17. sz.

¹⁰⁶ A címer – bővítés előtti formájában – azonban valóban Zsigmond-kori eredetű, bővebben ld. Csergheő 1887b, valamint MHH I. 48. p.

¹⁰⁷ ZsO II/1. 3522. sz.

A kényszerű csökkentés mellett azonban beemeltem néhány újabb címereslevelet is az eddigi szakirodalom alapján – ugyan egyik oklevél sem volt ismeretlen korábban, az eddigi számbavételek során mégis rendre hiányoztak. Így került bele a felsorolásba – 18. századi másolat formájában – az 1415. szeptember 29-én Perpignanban kelt armális, amelyben Zsigmond Buzlai Tamás fiát, Balázst és rokonait részesíti címeradományban. A másik újonnan felvett oklevél a Zaversiei András fia Márk királyi étekfogó részére 1415. március 21-én, Konstanzban kelt címeradomány, amelynek teljes szövegével azonban továbbra sem rendelkezünk, csupán regeszta formájában ismerjük. Hasonlóképp nem került elő több, régóta lappangó címereslevél (pl. zágrábi Dabi, 1430; Mérai, 1432) sem.

Számos esetben viszont sikerült korrigálni – ugyancsak az eddigi szakirodalom, illetve a DL–DF adatbázis alapján – a korábbi jegyzékek téves adatait: helyesbítettem a Palásti-címereslevél jelzetét, és az Öszödfalvi-armális évi, a zágrábi Dabi- és a Kisfaludi-címeradomány napi keltét. Megadtam a Koltai-armális jelzetét, Pozsony város két, egymás utáni napokon kelt címereslevele pedig ismét két külön tételként szerepel a jegyzékben. Sikerült pontosítanom a Sye-armális datálását is a korábbi, 1431-es, egész évre terjedő keltezésről Zsigmond ugyanezen év végi regensburgi tartózkodásának mintegy két hetes intervallumára.

Az egyes tételeknél első helyen közlöm az alapadatokat: a kelet helyét, időpontját, fejregeszta formájában az oklevél rövid tartalmát (feltüntetve az oklevélben szereplő összes kedvezményezettet, illetve amennyiben szükséges, jelzem a hamisítás tényét is), a fennmaradási formát, és a pontos jelenlegi levéltári jelzetet. Ezután az eredetiben fennmaradt oklevelek esetén közlöm a rá vonatkozó külső oklevéltani ismertetőjegyeket: az oklevél anyagát és pontos méreteit (ha szakirodalmi adatok, vagy saját mérések alapján megállapítható volt), az írásképre vonatkozó információkat, és a megerősítés módját (szintén csak abban az esetben, ha erre lehetőségem volt). Közlöm továbbá az oklevélen található esetleges egykorú (középkori) feljegyzéseket, jelzeteket is, a feltehetően 1526 utániak esetében azonban megelégedtem a feljegyzés tényének megállapításával. Ezt követi az oklevél általam ismert kiadásainak felsorolása („Kiad.”), minden esetben a teljes szövegű publikálástól haladva a kivonatos, illetve regeszta formájában való közlés felé. Az „Irodalom” rovatban („Irod.”) a vonatkozó legfontosabb szakirodalmat sorolom fel, míg – némileg rendhagyó módon, de a könnyebb áttekinthetőség, illetve a hangsúlyosabb kiemelés kedvéért – a „Megjegyzések” kategóriában („Megj.”) ismertetem az oklevél állapotára vonatkozó adatokat, amennyiben az sérült, külön jelezve, ha ez a szöveg olvashatóságát is befolyásolja.

A jegyzékben szereplő címereslevelek közül azokat közlöm teljes szövegükben, amelyeknek még nincsen in extenso kiadása, vagy korábbi ilyen jellegű közlésük nem megbízható – ez alatt elsősorban a Fejér György Codex diplomaticus című munkájában megjelent okleveleket értem, mivel azok az eredetivel összevetve több helyen is pontatlannak bizonyultak.¹⁰⁸ Ezen felül közlöm a kivonatos, regesztás formában (A Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtárának címereslevelei; Zsigmondkori Oklevéltár) már megjelent címereslevelek teljes szövegét is. A dolgozat célkitűzésének megfelelően ugyanis elengedhetetlen a címereslevelek teljes szövegének ismerete, sőt, figyelembe véve, hogy a regesztákból és kivonatokból esetünkben pont a lényegi részek, a gyakran teljes egészükben elhagyott formulák hiányoznak, szükséges volt a teljes szöveg átírása. Amennyiben egy-egy oklevél szövege bizonyos mértékben (pl. szakadás, vagy az íráskép elhalványulása miatt) olvashatatlaná vált, ott igyekeztem a hiányzó szövegrészeket későbbi másolat (ha ilyen létezik), vagy az adott oklevél keltéhez legközelebb eső, formulakincsét tekintve ahhoz leginkább hasonlító címereslevél alapján kipótolni. Az ilyen nagyobb terjedelmű, logikai úton nem kikövetkeztethető (pl. személynevek esetében) pótlások forrását minden esetben jeleztem.

Az átírások során a közlést illetően a forrásközlés gyakorlatáról, aktuális helyzetéről 1999-ben rendezett konferencia iránymutatását¹⁰⁹ vettem alapul, néhány pontosítással, kiegészítéssel. Így a középkori eredetiben szereplő 'j'-t mindenütt 'i'-re írtam át, az egységesség kedvéért még az egyébként 'j'-s írásmóddal megszokott szóalakoknál is, tehát „Iohannes” és nem „Johannes” (a kora újkori másolatban fennmaradt okleveleknél azonban eltekintettem a betűcserétől). Emellett alkalmazom a { } zárójelezést (amely az említett szabványban nem szerepel), nevezetesen a forrásban szereplő szóköztözések jelölésére (akár eredeti oklevéllel, akár másolattal van dolgunk). A későbbi (általában 16–18. századi) másolatban fennmaradt címereslevelek közlésénél a kora újkori források kiadására vonatkozó szabályokat vettem alapul.¹¹⁰

¹⁰⁸ Erre vonatkozólag ld. még pl. Czobor 1943 81. p.; Fejérpataky 1901 98. p., illetve Schönherr 1894a 10. p. Hasonlóképp elhagytam azon közlések említését, amelyek egy-az-egyben Fejér szövegközlését veszik át (természetesen az átvétel lehvivatkozásával), pl. az 1421-es Palásti-armálisnak Palásthy Pál háromkötetes, a Palásthy-családról szóló monográfiájában megjelent szövegét, amely oklevélben ráadásul, fejregesztája szerint, „Zsigmond király pecsétet(!) ad P[alást]hyaknak” (Palásthy 1890–1891 III. 251–253. p., 147. sz.).

¹⁰⁹ A konferencia anyaga megjelent a Fons 2000. évi 1. számában. A középkori oklevelek közlésére vonatkozóan Tringli István fogalmazott meg irányelveket: Tringli 2000.

¹¹⁰ Ezeket ld. Oborni 2000.

Az okmánytárban alkalmazott rövidítések jegyzéke

Források

Kiadatlan források

MOL	Magyar Országos Levéltár, Bp.
DF	Diplomatikai Fényképgyűjtemény
DL	Diplomatikai Levéltár
R 64	Hazai címeres levelek és nemesi iratok

Kiadott források

BTOE	<i>Budapest történetének oklevelek emlékei.</i> Szerk.: KUMOROVITZ L. Bernát. 3. köt.: 1382–1439. Bp., BTM, 1987.
Károlyi oklevéltár	<i>A nagy-károlyi gróf Károlyi-család oklevéltára.</i> S. a. r.: GÉRESI Kálmán. II. köt.: <i>Oklevelek 1414–1489.</i> Bp., Kocsi Sándor utóda, 1883.
Házi	<i>Sopron szabad királyi város története.</i> Szerk.: HÁZI Jenő. I. rész, 2. köt.: <i>Oklevelek és levelek 1407-től 1429-ig.</i> Sopron, Székely és társa, 1923.
HO	<i>Hazai okmánytár. Codex diplomaticus patrius.</i> Szerk.: NAGY Imre, PAUR Iván, RÁTH Károly, VÉGHÉLY Dezső, IPOLYI Arnold. II. köt. Győr, Sauervein Géza, 1865.
MNM	<i>A Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtárának címereslevelei.</i> Szerk.: ÁLDÁSY Antal. I. köt.: 1200–1868. II. köt. 1. füz.: 1092–1600. Bp., Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtára, 1904–1923. (A Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtárának címjegyzéke. II.: Címereslevelek.) [reprint: Bp., Históriaantik Könyvkiadó, 2010.]
Sztáray oklevéltár	<i>A nagymihályi és sztárai gróf Sztáray család oklevéltára.</i> Kiadja: SZTÁRAY Antal, szerk.: NAGY Gyula. II. köt.: 1397–1457. Bp., 1899.

Szakirodalom

ÁLDÁSY

- 1895 ÁLDÁSY Antal: *Kistárkányi Dénes címeres levele*. In: *Turul.* 13. évf. 1895. 4. sz. 162–163. p. [megjelent még: Áldásy 2008 (1923) 130–134. p.]
- 1906 ÁLDÁSY Antal: *A Dobry család címeres levele 1431-ből*. In: *Turul.* 24. évf. 1906. 2. sz. 78–79. p. [megjelent még: Áldásy 2008 (1923) 163–167. p.]
- 1908a ÁLDÁSY Antal: *A Pérchy-család czimerlevele 1421-ből*. In: *Turul.* 26. évf. 1908. 2. sz. 82–83. p.
- 1908b ÁLDÁSY Antal: *A Marsovszky-család címeres levele 1430-ból*. In: *Turul.* 26. évf. 1908. 3. sz. 137–138. p.
- 1922–1923 ÁLDÁSY Antal: *A Bocskai-család címerlevele 1414-ből*. In: *Turul.* 37. évf. 1922–1923. 32–33. p.
- 1929 ÁLDÁSY Antal: *Adalékok a Bezerédj-család történetéhez*. In: *Turul.* 43. évf. 1929. 1–2. sz. 4–10. p. [megjelent még: Áldásy 2008 (1923) 176–197. p.]

BALOGH

- 1906 BALOGH Gyula: *Két Zsigmondkori czimerlevél*. In: *Turul.* 24. évf. 1906. 2. sz. 79–82. p.

BÁRCZAY

- 1891 BÁRCZAY Oszkár: *A Bárczay család leszármazása*. In: *Turul.* 9. évf. 1891. 85–88. p.
- 1899 BÁRCZAY Oszkár: *A Mesterházyak czimerlevele 1436-ból*. In: *Turul.* 17. évf. 1899. 1. sz. 34–37. p.

BERTÉNYI

- 2010 (1986) BERTÉNYI Iván: *Középkori címerjogunk néhány kérdése*. In: Bertényi 2010 163–178. p. [eredetileg megjelent: *Levéltári Szemle*. 36. évf. 1986. 2. sz. 21–36. p.]
- 2010 (1988a) BERTÉNYI Iván: *Címerváltozatok a középkori Magyarországon*. In: Bertényi 2010 78–149. p. [eredetileg megjelent: *Levéltári Közlemények*. 59. évf. 1988. 1. sz. 3–80. p.]

- 2010 (2004a) BERTÉNYI Iván: *A címerek mint a propaganda eszközei az élő heraldika korában Magyarországon*. In: Bertényi 2010 150–162. p. [eredetileg megjelent: *Levéltári Közlemények*. 75. évf. 2004. 1. sz. 13–25. p.]
- BONCZ
- 1899 BONCZ Ödön: *A Kökényesi, utóbb Szent-Balázsi Szele család és 1428-iki czimeres levele*. In: *Turul.* 17. évf. 1899. 3. sz. 97–111. p.
- 1900 BONCZ Ödön: *Az Irsay és Szentbalázsi Szele család 1431-iki czimeres levele*. In: *Turul.* 18. évf. 1900. 1. sz. 31–33. p.
- CZOBOR
- 1943 CZ[OBOR] A[lfréd]: *A Semsey-család címereslevele 1401-ből*. In: *Turul.* 57. évf. 1943. 3-4. sz. 79–81. p.
- CSERGHEŐ
- 1886 CSERGHEŐ Géza: *Kritikai megjegyzések a folyóiratunkban közölt XV. századi címerekre*. In: *Turul.* 4. évf. 1886. 3. sz. 146–149. p.
- 1887a CSERGHEŐ Géza: *Megjegyzések a „Chontos család címere 1418-ból, és némi heraldikai észrevételek” című cikkre*. In: *Turul.* 5. évf. 1887. 1. sz. 32–36. p.
- 1887b CSERGHEŐ Géza: *A Vay és Ibrányi családok címerének bővítése 1507-ben*. In: *Turul.* 5. évf. 1887. 2. sz. 78–81. p.
- 1888 CSERGHEŐ Géza: *Néhány XV. századi címerlevél*. In: *Turul.* 6. évf. 1888. 3. sz. 136–140. p.
- CSOMA
- 1890 CSOMA József: *Vajday György címerlevele és a Hunt-Pázmán nemzetség címere*. In: *Turul.* 8. évf. 1890. 3. sz. 112–120. p.
- 1892 CSOMA József: *Kőszegi László címerlevele*. In: *Turul.* 10. évf. 1892. 2. sz. 72–75. p.
- 1896a CSOMA József: *Zsigmond király címereslevelei*. In: *Turul.* 14. évf. 1896. 1. sz. 9–19. p.
- 1896b CSOMA József: *Zsigmond király német birodalmi*

- czímerleveleiről. In: *Turul.* 14. évf. 1896. 2. sz. 94–95. p.
- 1897 CSOMA József: *Abauj-Torna vármegye nemes családjai*. Kassa, Forster, Wesselényi és társai, 1897. (Abauj-Torna egyesült vármegyék monographiája 1.) [reprint: Bp., Históriaantik Könyvesház Kiadó, 2012.]
- 1900a CSOMA József: *Az első magán címer-adományozások*. In: *Turul.* 18. évf. 1900. 1. sz. 1–6. p.
- 1900b CSOMA József: *Vay Ábrahám címerlevele 1418-ból*. In: *Turul.* 18. évf. 1900. 2. sz. 49–52. p.
- 1906 CSOMA József: *Mohácsi vész előtti címerlevelek nyomai*. In: *Turul.* 24. évf. 1906. 1. sz. 13–25. p.
- DÉCSÉNYI
- 1892 DÉCSÉNYI Gyula: *A Somkerek Erdélyi család 1415. évi címeres levele és nemzedékrendje*. In: *Turul.* 10. évf. 1892. 3. sz. 105–112. p.
- FEJÉRPATAKY
- 1883 FEJÉRPATAKY László: *Chapy-címer és a Sárkány-rend*. In: *Turul.* 1. évf. 1883. 3. sz. 116–119. p.
- 1887 F[FEJÉRPATAKY] L[ászló]: *Zágrábi Dabi Mihály címere 1430-ból*. In: *Turul.* 5. évf. 1887. 3. sz. 105–107. p.
- 1888 FEJÉRPATAKY László: *A Petneházy-család XV-ik századi címeres levelei*. In: *Turul.* 6. évf. 1888. 1. sz. 11–14. p.
- 1898 F[FEJÉRPATAKY] L[ászló]: *A Békássy család címere az 1417-ik évből*. In: *Turul.* 16. évf. 1898. 1. sz. 39–41. p.
- 1908 FEJÉRPATAKY László: *A harmadik festett armális*. In: *Turul.* 26. évf. 1908. 1. sz. 25–27. p.
- HORVÁTH
- 1907 HORVÁTH Sándor: *Pótlék, középkori címeresleveleink eddig ismert sorozatához*. In: *Turul.* 25. évf. 1907. 4. sz. 198–199. p.
- ILLÉSSY
- 1898 ILLÉSSY János: *A Kolthay-család címereslevele 1431-ből*. In: *Turul.* 15. évf. 1898. 3. sz. 97–99. p.

IVÁNYI

- 1943a IVÁNYI Béla: *Az Előljáró-család 1415. évi címereslevele.*
In: *Turul.* 57. évf. 1943. 1–2. sz. 28–31. p.

KARÁCSONYI

- 1899 KARÁCSONYI János: *A báró Wesselényi család eredeti czimere.* In: *Turul.* 17. évf. 1899. 4. sz. 153–157. p.

KOLLÁNYI

- 1898 KOLLÁNYI Ferenc: *A Karcsai és Gencsi családok czimerlevele 1434-ből.* In: *Turul.* 15. évf. 1898. 4. sz. 143–144. p.

KÖPECZI

- 1912 KÖPECZI Sebestyén József: *A Gathali család címereslevele 1431-ből.* In: *Turul.* 30. évf. 1912. 3. sz. 129–130. p.

KUBÍNYI

- 1885a KUBÍNYI Ferencz: *A Mohorai Vidffyek címeres-levele és nemzedékrendje (Első közlemény).* In: *Turul.* 3. évf. 1885. 1. sz. 1–5. p.
- 1885b KUBÍNYI Ferencz: *A Mohorai Vidffyek címeres-levele és nemzedékrendje (Második és befejező közlemény).* In: *Turul.* 3. évf. 1885. 2. sz. 63–66. p.
- 1886 KUBÍNYI Ferenc: *Paczali Peres András címeres levele 1431-ik évből.* In: *Turul.* 4. évf. 1886. 1. sz. 18–20. p.

LEHOCZKY

- 1902 LEHOCZKY Tivadar: *A Petri Ders család czimereslevele 1417-ből.* In: *Turul.* 20. évf. 1902. 3. sz. 139–140. p.

MAGYARI

- 1956–1957 MAGYARI László: *Madárábrázolások a középkori címeres nemesleveleken.* In: *Aquila. A Magyar Madártani Központ folyóirata.* 63–64. évf. 1956–1957. 249–258. p.

MAKAY

- 1887 MAKAY Dezső: *Két régi család.* In: *Turul.* 5. évf. 1887. 3. sz. 121–130. p.

NAGY

- 1857–1868 NAGY Iván: *Magyarország családai czimerekkel és nemzedékrendi táblákkal*. I–XIII. köt. Pest, 1857–1868.
- 1875 NAGY Imre: *Petneházy-oklevelek*. In: *Századok* 9. évf. 1875. 4. sz. 273–276. p.
- 1884 SZOPORI N[AGY] Imre: *A Kisfaludyak címeres levele*. In: *Turul.* 2. évf. 1884. 3. sz. 105–110. p.
- 1886 NAGY Iván: *A Chontos család címere 1418-ból, és némi heraldikai észrevételek*. In: *Turul.* 4. évf. 1886. 4. sz. 162–166. p.
- 1887 NAGY Iván: *A Szlopnai család és címere 1432. évből*. In: *Turul.* 5. évf. 1887. 1. sz. 19–21. p.
- 1893a NAGY Imre: *A Gyalókay család címere 1418. évből*. In: *Turul.* 11. évf. 1893. 2. sz. 68–70. p.
- 1893b NAGY Imre: *A Szecsődy család és 1418. évi címere*. In: *Turul.* 11. évf. 1893. 3. sz. 149–151. p.

NYÁRY

- 1883a NYÁRY Albert: *A Mellétei Baróczy-család armálisa 1415-ből*. In: *Turul.* 1. évf. 1883. 1. sz. 26–29. p.
- 1883b NYÁRY Albert: *A Vadkerti és Szentgyörgyi Vincze család címere 1415-ből*. In: *Turul.* 1. évf. 1883. 2. sz. 82–84. p.
- 1884a NYÁRY Albert: *A Hothvafői-család címere 1415-ből*. In: *Turul.* 2. évf. 1884. 2. sz. 58–60. p.
- 1884b NYÁRY Albert: *Krisztalóczy Tarkasis Józsa címere*. In: *Turul.* 2. évf. 1884. 4. sz. 156–158. p.

NYULÁSZINÉ STRAUB

- 2005 NYULÁSZINÉ STRAUB Éva: *Mohács előtti címereslevelek*. In: *Studia professoris – professor studiorum. Tanulmányok Érszegi Géza hatvanadik születésnapjára*. Szerk.: ALMÁSI Tibor, DRASKÓCZY István, JANCsó Éva. Bp., Magyar Országos Levéltár, 2005. 245–260. p.

OBORNI

- 2000 OBORNI Teréz: *A kora újkori latin nyelvű forrásszövegek*

- kiadásáról. In: *Fons*. 7. évf. 2000. 1. sz. 67–75. p.
- ORTVAY
1898
ORTVAY Tivadar: *Pozsony város története*. II. köt. 2. rész: *A város középkori jogszervezete 1300–1526*. Pozsony, Stampfel Károly, 1898.
- PALÁSTHY
1890–1891
PALÁSTHY Pál: *A Palásthyak*. 1–3. köt. Bp., 1890–1891. [reprint: Históriaantik Könyvesház, 2012]
- PETRICHEVICH HORVÁTH
1936
PETRICHEVICH HORVÁTH Emil: *A Suky-család címereslevele*. In: *Turul*. 52. évf. 1936. 3–4. sz. 69–77. p.
- PÉTERFI
2011
PÉTERFI Bence: *Egy középkori címereslevél 20. századi vándorútja*. In: *Turul*. 84. évf. 2011. 4. sz. 140–141. p.
- RADOCSAY–VAJAY
1972
RADOCSAY Dénes, VAJAY Szabolcs: *Egy Zsigmond-kori címeradomány*. In: *Művészettörténeti Értesítő*. 21. évf. 1972. 4. sz. 272–278. p. (Különlenyomatban megjelent: Bp., 1973.)
- RADVÁNSZKY
1892
RADVÁNSZKY Béla: *Zemplényi Dávid czímerlevele 1418-ik évből*. In: *Turul*. 10. évf. 1892. 1. sz. 12–14. p.
- REISZIG
1896
REISZIG Ede: *Hassági Farkas Márton czímerlevele 1418-ból*. In: *Turul*. 14. évf. 1896. 2. sz. 92–94. p.
- 1905
REISZIG Ede: *A Keszői Jakab czímerlevele*. In: *Turul*. 23. évf. 1905. 3. sz. 127–130. p.
- s. n.
1900
Harsági Farkas Márton czimerlevele. In: *Turul*. 18. évf. 1900. 3. sz. 148–150. p.
- 1902
A Bethleni és Zbugyai család czimeres levele 1431-ből. In: *Turul*. 20. évf. 1902. 1. sz. 36–37. p.
- SCHÖNHERR

- 1889 SCHÖNHERR Gyula: *A Berényi család czimeres levele 1431. évből.* In: *Turul.* 7. évf. 1889. 1. sz. 26–30. p.
- 1895a SCHÖNHERR Gyula: *A László-karcsai Török család czímeres levele 1418-ból.* In: *Turul.* 13. évf. 1895. 1. sz. 38–39. p.
- 1895b SCHÖNHERR Gyula: *Az Eresztvényi család czímeres levele 1414. évből.* In: *Turul.* 13. évf. 1895. 3. sz. 110–113. p.
- 1896 SCHÖNHERR Gyula: *A Kölkedi család czimeres levele 1429-ből.* In: *Turul.* 14. évf. 1896. 1. sz. 36–39. p.
- 1897 SCHÖNHERR Gyula: *A Báznai család czimeres-levele 1434-ből.* In: *Turul.* 15. évf. 1897. 2. sz. 91–92. p.
- SIGISMUNDUS
- 2006 *Sigismundus rex et imperator. Művészet és kultúra Luxemburgi Zsigmond korában, 1387–1437. Kiállítási katalógus.* Szerk.: TAKÁCS Imre. Main am Rhein, Verlag Philipp von Zabern, 2006.
- Soós
- 1885 Soós Elemér: *A sóvári Soós család címere.* In: *Turul.* 3. évf. 1885. 3. sz. 114–119. p.
- SZENDREI
- 1891 SZENDREI János: *A leszteméri család czímeres levele 1422-ből.* In: *Turul.* 9. évf. 1891. 4. sz. 171–173. p.
- SZERÉMI
- 1906 SZERÉMI [...]: *Gányi vagy Gáy?* In: *Turul.* 24. évf. 1906. 1. sz. 40–41. p.
- SZIKLAY–BOROVSKY
- 1896 *Magyarország vármegyéi és városai.* I. köt.: *Abaúj–Torna vármegye és Kassa.* Szerk.: SZIKLAY János, BOROVSKY Samu. Bp., Apolló, 1896.
- TRINGLI
- 2000 TRINGLI István: *Középkori oklevelek kiadásának problémái.* In: *Fons.* 7. évf. 2000. 1. sz. 7–40. p.
- VARJU

- 1900a VARJU Elemér: *A Szentbenedekiek czimerlevele és a Jöre nemzetség*. In: *Turul.* 18. évf. 1900. 3. sz. 143–147. p.
- 1900b VARJU Elemér: *Mileki János czimerlevele 1418-ból*. In: *Turul.* 18. évf. 1900. 4. sz. 185–187. p.
- 1901 VARJU Elemér: *Pozsony város czimerlevelei 1436-ból*. In: *Turul.* 19. évf. 1901. 3. sz. 134–138. p.
- WERTNER
- 1908 WERTNER Mór: *Adalékok három középkori czimereslevél ismeretéhez*. In: *Turul.* 26. évf. 1908. 4. sz. 186–187. p.
- ZÁVODSZKY
- 1905 ZÁVODSZKY Levente: *A Gányi Mochkos család czímerlevele 1434-ből*. In: *Turul.* 23. évf. 1905. 3. sz. 135. p.

1.

Újlak, 1398. október 16. – *Zsigmond címeradománya Csentevölgyi Pál fia Demeter udvari káplán, kalocsai prépost és testvére, Miklós, továbbá unokatestvérei: Szentlőrinci Mihály fia János, Lőrinc fia Máté, György fia Mihály és Gergely, Mihály deák; és rokonai: Dobri György és András, valamint a szintén udvari káplán és pesti plébános, Gergely és atyafiai, Babócsai Tamás és András, Csentevölgyi Demeter barátai részére.*

Eredeti: MOL DL 50509. Hártya (300 × 200 mm). Gotica cursiva. Rányomott pecsét nyomával. Hátlapján újkori feljegyzések és jelzetek.

Kiad.: Fejérpataky 1901 103–104. p.; MNM I. köt. 4. p., 4. sz.; BTOE 130. p., 263. sz.; ZsO I. 5530. sz.

Irod.: Áldásy 2008 (1923) 76. p.; Bárczay 1897 40. p.; Bertényi 2003 105. p.; Bertényi 2010 (1988a) 144. p.; Bertényi 2010 (1994) 46. p.; Czobor 1943 79. p.; Csoma 1900a 4–5. p.; Fejérpataky 1901 102–104. p. (az oklevél facsimiléjével); MHH I. 12–13. p. (az oklevél facsimiléjével, vö. Fejérpataky 1901); Nyulásziné Straub 2005 249. p., 5. sz.

Megj.: Restaurált.

2.

Buda, 1401. április 24. – *Zsigmond címeradománya Semsei Demeter fia János részére.*

Eredeti: MOL DL 84811 (Semsey család levéltára). Ugyanezen jelzeten található 16. sz-i, a jászói konventből származó egyszerű másolata is (ld. Áldásy 2008 [1923] 77. p.), továbbá 18. sz-i magyar fordítását ld.: MOL DL 105931 (Dessewffy család levéltára). Hártya (400 × 300 mm). Gotica cursiva. Papírfelzetes rányomott pecséttel. Hátlapján újkori feljegyzések és jelzetek.

Kiad.: Czobor 1943 81. p. (az oklevél facsimiléjével); MNM II. 26. p., 7. sz.; ZsO II/1. 1030. sz.

Irod.: Áldásy 2008 (1923) 77. p.; Bárczay 1897 40. p.; Bertényi 2010 (1994) 46. p.; Csoma 1900a 5–6. p.; Czobor 1943 79. p.; Fejérpataky 1901 104. p.; MHH I. 14–15. p.; Nyáry 1896 229. p.; Nyulásziné Straub 2005 249. p., 6. sz.

3.

Buda, 1405. április 15. – *Zsigmond címeradománya Tétényi Imre fia Péter budai alvárnagy és Miklós fia András, valamint Péter unokatestvérei: Haraszti János fia Jakab fia János és László részére.*

Eredeti: MOL DL 64122 (Kapy család levéltára). Hártya (330 × 642 mm), birodalmi mintára az oklevél közepére festett címerkép (80 × 72 mm). Gotica cursiva. Vörös–zöld sodraton barna viaszba nyomva Zsigmond kettőspecsétjének maradványával. Hátlapján újkori feljegyzések és jelzetek.

Kiad.: Nyáry 1896 229. p., 2. jegyz.; MNM I. 5. p., 5. sz.; ZsO II/1. 3798. sz.

Irod.: Áldásy 2008 (1923) 78. p.; Bárczay 1897 40., 148–149. p.; Bertényi 2003 38., 105. p. (a címerkép színes fényképe és rekonstrukciója: 41. ábra); Csoma 1896a 12–13. p.; MHH I. 17–18. p.; Nyáry 1896 229–231. p. (a 230–231. p. között a címerkép színes rekonstrukciójával); Nyulásziné Straub 1987 117. p. (a címerkép színes fényképe: I. tábla); Nyulásziné Straub 2005 249. p., 9. sz.; R. Kiss 1904 (1903) 36. p.; Radocsay 1957 286. p.; Vajay 1969 285. p.

Megj.: A címerkép részben lekopott.

Sigismundus Dei gratia Hungarie Dalmatie Croatie Rame Servie Gallicie Lodomerie Comanie Bulgarieque rex marchyoque Brandenburgensis ac sacri Romani imperii archicamararius necnon Bohemie et Lucemburgensis heres, omnibus Christi fidelibus presentibus pariter et futuris presentium notitiam habituris, salutem in omnium salvatore. De claro lumine throni regalis velud e sole micantes radii nobilitates legitimo iure procedunt et omnium nobilitatum insignia a regia maiestate dependent, ut non sit dare alicui nobilitatis seu generositatis insigne quod a gremio non provenit regie claritatis. Proinde ad universorum presentium et futurorum notitiam harum serie volumus fieri manifestum, quod nos regalis peritie diligenti contemplatione attendentes multiplicia fidelia et virtuosa servitia fidelium nostrorum Petri filii Emerici de Teten castri nostri Budensis vicecastellani et Andree filii Nicolai de eadem Teten quibus a multis temporibus transactis et precipue in proximo preteritis diversis regni nostri motionibus et disturbiis se ipsos atque sua pro status nostri regii conservatione honoris augmento regnique ac regnicolarum utilitate fortuitis ymmo formidabilibus casibus et periculis creberrime exponendo et intrepide submittendo nostre laudabiliter fideliter et solerter complacuerunt placereque ipsos speramus imposterum maiestati. Volentes itaque pro premissis ipsorum meritis et laudedignis fidelitatum servitiorumque obsequiis eisdem Petro et Andree a nobis multo plura et maiora promerentibus nunc aliquantulum ut iidem nostre bone intentionis argumenta erga se sentientes ad similia et maiora servitia fidelitatisque et complacentie opera nostre claritati devotius exhibenda ferventius incitentur regalis munificentie benignitate respondere animo deliberato de regie potestatis plenitudine et ex certa scientia ac gratia speciali sano etiam prelatorum baronum ac procerum et potiorum regni nostri nobilium ad id accedente consilio supplicationibus nichilominus devotis annotatorum Petri et Andree per eos superinde nobis humiliter porrectis benigne et clementer inclinati

infrascripta nobilitatis arma seu insignia in eorum scilicet Petri et Andree ac per ipsum Petrum Iohannis et Ladizlai filiorum Iacobi filii Iohannis de Harazth fratrum eiusdem Petri consobrinorum et heredum ipsorum ac ab eis et eorum quolibet legitime descendentium personas regie maiestatis innata clementia favorabiliter elargimur videlicet scutum campi aurei vel coloris crocei et in eo unam gruem coloris proprii in uno tantummodo pede stantem idemque scutum duabus bandis seu tressis nigris a posteriori parte eiusdem gruis et superiori margine usque ad inferiorem quasi per obliquum(!) transversatum galeam denique nigro tectam cum retropendio coloris nigri super coopertorium vero ipsius galee sertum seu crinale coloris aurei aut crochei aliqua materia subtili et nigra intermixtum et ex ipso serto seu crinali caput gruis cum collo et quasi medio pectoris insursum eminens et erectum prout presentibus inserta litteris appropriatis coloribus pictura expresse denotat et declarat ut jec ubique bellorum et pacis tempore libere habeant et secure portent ipsisque insigniis seu armis memorati Petrus et Andreas item Iohannes et Ladizlaus ipsorumque posteritas universa legitime nata et nascitura in preliis torneamentis et hastiludiis ac generaliter omni exercitio militari uti possint et gaudere iidemque Petrus et Andreas item Iohannes et Ladizlaus favore regio se conspicientes insignitos gaudeant et de tante pietatis indicio ipsorum etiam proles exultet et tanto fideliori animo et ferventiori desiderio ad servitia culminis regii ipsorum semper et posteritatis eorundem intentio solidetur quanto ampliori studio preventos se aspicient et in effectum sentient munere gratiarum; in cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes litteras nostras privilegiales pendentis et autentici sigilli nostri novi et dupplicis(!) munimine roboratas eisdem Petro et Andree item Iohanni et Ladizlao iussimus assignari. Datum per manus reverendi in Christo patris domini Eberhardi episcopi ecclesie Zagrabienensis aule nostre regie sumpni cancellarii fidelis nostri dilecti, anno Domini millesimo quadringentesimo quinto decimo septimo Kalendas Maii regni autem nostri anno decimo septimo venerabilibus in Christo patribus et dominis Valentino tituli sancte Sabine sacrosancto Romane ecclesie presbitero cardinali ecclesie Quinqueecclesiensis gubernatore Iohanne Strigoniensi Colocensi sede vacante Andrea Spalatensis altero Andrea Ragusiensi archiepiscopis Iadrensi sede vacante Luca Waradiensis Stephano Transsylvaniensis eodem domino Eberhardo Zagrabienensis Agriensi sede vacante Iohanne Boznensis Wesprimiensi sede vacante Iohannes Iauriensis Nicolao Vaciensis Petro Nitriensis fratre Dousa electo Chanadiensis ecclesiarum episcopis ecclesias Dei feliciter gubernantibus Sirimiensi Traugriensi Scardonensi Tininiensi Nonensi Sibinicensi Corbaviensi Matharensi Pharensi et Senniensi sedibus vacantibus necnon magnificis viris Nicolao de Gara regni nostri Hungarie palatino et Iudice Comanorum Iohanne et Iacobo wayvodis nostris Transsylvaniensibus comite Frank filio condam Konie bani iudice

curie nostre Paulo Bisseno et altero Paulo de Peti Dalmathye Crochye(!) predictorum et totius Sclavonie rengorum nostrorum Iohanne de Marowth Machoniensis banis honore banatus Sceuriensis vacante Nicolao Treutul tavarnicorum et comite de Posega Symone filio predicti condam Conie bani, ianitorum Martino Ders dapiferorum Laurentio de Tary pincernarum Petro Cheh agazonum nostrorum magistris Smilone de Vettaw comite Posoniensis aliisque quampluribus regni nostri comitatus tenentibus et honores.

4.

1409. február 24. – *Zsigmond címeradománya mecsincsei Garázda Miklós és Dénes, valamint Szilágyi László részére.*

Eredetije lappang (korábban a Teleki család gyömrői levéltárában volt), 18. sz-i egyszerű másolatai (Széchényi Ferenc könyvtárából); MOL DL 98488.

Kiadása: MHH I. 31–34. p., 1. sz.; Teleki oklevéltár 345–349. p. (a 346–347. p. között a címer színes rekonstrukciójával); MNM I. 5–6. p.; ZsO II/2. 6606. sz.

Irod.: Áldásy 2008 (1923) 78–79. p.; Bertényi 2010 (1986) 168. p.; Bertényi 2010 (1988a) 144–145. p.; MHH I. 33–34. p.; Nyulásziné Straub 2005 249. p., 10. sz.; Radocsay 1957 286. p.; Schönherr 1894a

5.

Pozsony, +1411. szeptember 29. HAMIS! – *Zsigmond címeradománya jabródi Jabrócki Lajos fiai, Benedek és Albert részére.*

Másolat, a szepesi káptalan 1632. január 20-i átírása: MOL DL 36553, illetve: MOL DL 9781 (MKA Neoregistrata acta).

Kiad.: ZsO III. 992. sz.

Irod.: Csoma 1906 13. p.; Nagy 1857–1868 273–274. p.; Nyulásziné Straub 2005 249. p., 11. sz.

Nos capitulum ecclesiae Scepusiensis memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod egregius et nobilis Job Jabroczy de Kesmark-Varallya ac prout genealogia[m] suam ex literis(!) divisionalibus ab antiquo adhuc trecentesimo quadagesimo supra millesimum dudum transacto praeterito usque ad praesens saeculum successive confectis et emanatis aliisque scriptis et instrumentis antiquissimae et nobilissimae familiae suae authenticis revera directe luculenter et infallibiliter coram nobis deduxisset remonstrassetque et edocuisset filius Adam senioris filii Sandrini filii Osvaldi filii

Demetrii filii Jonae filii Zervardi filii Colomanni filii Gothardi filii Benedicti egregiorum
condam et nobilium similiter Jabroczy de Jabrod Dalmaciae tam suo proprio quam etiam
aeque egregiorum et nobilium Danielis et Adami senioris pariter Jabroczy de praefati
Kesmark-Varallya carnalium fratrum suorum nominibus et in personis nostrum personaliter
veniendo in conspectum exhibuit nobis et praesentavit inter reliqua etiam literas quasdam
donationales armorum seu nobilitares serenissimi condam principis domini domini
Sigismundi Dei gratia Romanorum regis semper augusti ac Hungariae Dalmaciae Croatiae
etc. regis etc. felicitis recordationis pendente duplici novo authentico sigillo ejusdem regiae
maiestatis communitas Posonii in festo dedicationis Sancti Michaelis archangeli anno Domini
quadringentesimo undecimo jam dudum transacto praeterito in pargamena(!) patenter
confectas et emanatas petens nos debita cum instantia quoniam eadem ob vetustatem
earundem in praesentia in quibusdam verbis attritae existerent legique et colligi difficulter
quirent ne successu temporis eo magis attritiores reddantur per hocque minus legi aut amitti
contingeret ac illas siquidem in specie ubique secum metu periclitationis et amissionis
earundem circumferre non esset tutum protocollo nostro inseri et transcribi pariaque
earundem in transumpto literarum nostrarum eidem extradare et concedere facere vellemus
atque dignaremur. Quarumquid tenor et continentia talis est. Nos Sigismundus Dei gratia
Romanorum rex semper augustus ac Hungariae Dalmaciae etc. rex etc. memoriae
commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod ad perpetuam
memoriam maiestatem decere regiam meditantes suorum votis fidelium annuendo horum
maxime quos in ejus servitiis fideles experitur et intentos eisdem personaliter meritis et
conditione(!) pensatis liberalitatis suae gratiam elargire et praesertim ut munificentiae suae
dona varia provida consideratione qualia quibus non confuse sed meritissime concedi debeant
attentius advertamus; considerantes itaque et pensantes grata et laudabilia servitia quae fideles
nostri nobis sincere et multum dilecti Benedictus et Albertus filii Ludovici Jabroczy de
Jabrod Dalmaciae nobiles par fratrum in quamplurimis nostris praedictique regni nostri
Hungariae negotiis prosperis et adversis cum summa diligentia agilitate strenua et firma fide
personis et rebus ipsorum non parcendo ac se ipsos fortunae casibus exponendo prout hoc
ipsum idem Albertus Jabroczy filius ut praemisum est Ludovici Jabroczy de dicta Jabrod
Dalmaciae corporeae militiae nostrae Hungariae centurio in conflictu sub castro Majoris
Nicopolis cum nefandissimis Turcis per nos proh dolor! infelicissime inito cum nostris
fidelibus ac aliis forensibus et advenis in defensionem Christianitatis contra eorum Turcas
crucis Christi inimicos armis accinctis dimicantibus viriliter pugnando seque hostibus
tanquam scutum firmissimum opponendo et creberrimis ictibus tam ensium quam sagittarum

de manibus paganis contra incolas per modum plummae emissarum prorumpentibus nobis videntibus pro Deo nobis et patria prostratis prius et in conspectu nostro jugulatis praegrandibus tribus Turcis gloriosissime reddens spiritum creatori per operis experientiam demonstravit nobis^a complacere regnoque nostro prodesse studuerunt et licet idem Benedictus filius Ludovici Jabroczy de Jabrod Dalmaciae aulae nostrae regiae familiaris nobis sincere et multum dilectus respectu acceptorum in eodem conflictu septem vulnerum ac una nobiscum perpressae in Soklyos Turciae captivitatis nec non praemissorum fidelium servitiorum suorum necisque et mortis supradicti Alberti carnalis et uterini fratris sui multo majori praemio a nobis esset praemiandus tamen ut nostram regiam munificentiam saltem in aliquibus sibi sentiat affuisse eidem Benedicto filio Ludovici ejusque heredibus et posteritatibus universis ultra omne nobilitatis jus ac titulum quibus aliunde pridem famose insigniti existunt et decorati concedimus et donamus armorum insignia sue arma videlicet clipeum seu scutum militare erectum ab infra quasi pro medietate coloris aurei et de parte superiori argenteum et de ipsa parte inferiori aurea medietatem anteriorem arvi rubei et sanguinolenti in praedictum campum argenteum per modum petrae sursum eminentis cuiquidem scuto pelicanus naturalis suo colore effigiatus insistere alisque expansis super constructo sibi nido stans rostro pectus suum dilaniando manante inde sanguine ternos pullos nutrire. Ad dexteram scuti oram conversus esse cernitur scuto vero utrique tam dextro quam sinistro desuper incumbentem galeam itidem militarem unam et alteram raticulatam seu apertam regio aureo diadematè dextro duplicatam crucem auream sanguine conspersam prominentem sursum de sinistro vero leonem naturalem hiantem ore linguaque ejecta et cum cauda bifurcata erecta mediotenus ascendentem sinistroque pedum amputatum grande caput Turcicum dextro autem strictum et totum sanguinolentum bipennem tenentem; et haec ubique bellorum et pacis tempore pro insigniis et armis libere habeant et secure portent nullius contradictionis obstaculo eidem Benedicto et filiis haeredibus et posteris suis universis valente obviare quoquo modo et ut hujus nostri nominis honoris ac dilectionis propensionis et gratiae in ipsum Benedictum filium Ludovici suosque filios posteros ac haeredes universos factae perpetuo in iis memoriae remaneat ac perennis praesentes literas nostras dari jussimus secreti duplicis novi et authentici sigilli nostri appressionem communitam quas nobis in specie reportatas in formam nostri privilegii redigi faciemus. Datum Posonii in festo dedicationis Sancti Michaelis archangeli, anno Domini 1411. L. S. Nos itaque justis et legitimis petitionibus praememorati domini Jobi Jabroczy de jam fata Kesmark-Varallya favorabiliter et juridice inclinati praeinsertas literas non abrasas non cancellatas non correctas nec aliqua sui parte suspectas aut vitiosas sed omni prorsus vitio eae nobis praesentatae et exhibitae fuissent et quatenus authentici testimonii

nostri corroboracione indigerent eatenus de verbo ad verbum sine diminutione et augmento absque omni transcribi et praesentibus literis nostri inseri facientes patria earundem in isthoc praesenti nostro transumpto simplici chartae inscriptam sub usitato et authentico istius capituli nostri sigillo in transverso superiori harum margine juxta consuetudinem impresso jurium antelati Jobi Jabroczy praecensitorumque carnalium fratrum Danielis et Adami haeredumque et posteritatum suarum et eorundem futura pro cautela necessario danda esse duximus et concedenda originalibus etiam eidem Jobo Jabroczy in specie restitutis. Datum in festo Sancti Fabiani et Sebastiani martyrum anno Domini 1632.

L. S. Lectum et correctum per me Stephanum Traniaff lectorem vicarium in spiritualibus canonicum dictae ecclesiae Scepusiensis.

^a A „nobis” után áthúzza: „sincere et [– –]”

6.

Pozsony, 1411. október 14. – *Zsigmond címeradománya Hideghéti Miklós fia Jakab részére.*

Eredetije 1945-ben megsemmisült, fényképmásolata: MOL DF 95026 (Hideghéthy család levéltára). Hártya, az oklevél elején festett címerképpel. Gotica cursiva, az oklevélkezdő „S” iniciálé díszített. Kiad.: MHH III. 13–15. p., 1. sz.; Fejérpataky 1908 25–26. p.; MNM II. 27. p., 9. sz.; ZsO III. 1056. sz.

Irod.: Áldásy 2008 (1923) 79–80. p.; Nyulásziné Straub 2005 249. p., 12. sz.; Radocsay 1957 286. p.; Wertner 1908 186. p.

7.

Speyer, 1414. szeptember 16. – *Zsigmond címeradománya Eresztvényi Pál fia Ferenc és testvérei: Péter és Kerubin, továbbá Miklós fia János, valamint unokatestvére: Fejéregyházi Péter fia László részére.*

Eredeti: MOL DL 92447 (Festetics család levéltára). Hártya (348 × 530 mm), az oklevél elején festett címerkép (211 × 156 mm). Gotica cursiva. Rányomott pecsét nyoma. Hátlapján újkori feljegyzések és jelzetek.

Kiad.: MHH I. 35–36. p., 2. sz.; Schönherr 1895b 111–112. p.; MNM II. 28. p., 10. sz.; ZsO IV. 2483. sz.

Irod.: Bertényi 2003 28. p. (a címerkép színes rekonstrukciójával, 21. ábra); Bertényi 2010 (2004a) 154. p.; Nyulásziné Straub 2005 249. p., 15. sz.; R. Kiss 1904 (1903) 23–24. p.; Radocsay 1957 286. p.; Sigismundus 2006 408. p., 4.122. sz. (Jékely Zsombor)

8.

Aachen, 1414. november 8. – *Zsigmond címeradománya Bocskai Péter fia István részére.*

Eredeti, az Erdődy család levéltárából, a Pannonhalmi Bencés Főapátság Levéltárában. Fényképmásolata: MOL DF 262383. Hártya, az oklevél elején festett címerkép. Gotica cursiva, az oklevélkezdő „S” iniciálé díszített.

Kiad.: MHH III. 17–18. p., 2. sz.; Áldásy 1922–1923; MNM II. 28. p., 11. sz.; ZsO IV. 2655. sz.

Irod.: Nyulásziné Straub 2005 249. p., 16. sz.; Radocsay 1957 286. p.; Sigismundus 2006 4,125. sz. (Jékely Zsombor)

9.

Konstanz, 1415. január 20. – *Zsigmond címeradománya Liptai Miklós veszprémi és váradi kanonok, királyi káplán részére.*

Eredetije Párizsban, magántuladonban. Hártya, az oklevél közepén festett címerkép (168 × 143 mm). Gotica cursiva, az oklevélkezdő „S” iniciálé díszített. A plicán egykorú feljegyzés: „Ad mandatum domini regis Iohannes prepositus de Strigonio vicecancellarius”.

Kiad.: Radocsay–Vajay 1972 273. p.; ZsO V. 110. sz.

Irod.: Nyulásziné Straub 2005 249. p., 18. sz.; Radocsay–Vajay 1972 273–276. p.

10.

Konstanz, 1415. január 26. – *Zsigmond címeradománya Somkerek Miklós fia Antal részére.*

Eredeti: MOL DL 104871 (Teleki család marosvásárhelyi levéltára). Hártya (515 × 630 mm), az oklevél élén festett címerkép (200 × 172 mm), vörös-kék sodraton barna viaszba nyomott függőpecsét. Gotica cursiva, az oklevélkezdő „S” iniciálé díszített.

Kiad.: Weisz 2008 77. p.; MHH I. 37–38. p., 3. sz.; Décsényi 1892 105. p.; Teleki oklevéltár 406–407. p. (a címerkép színes rekonstrukciójával); MNM II. 28–29. p., 12. sz.; ZsO V. 135. sz.

Irod.: Nyulásziné Straub 1987 117. p. (a címerkép színes fényképe: II. t.); Nyulásziné Straub 2005 249. p., 19. sz.; Radocsay 1957 286. p.; Sigismundus 2006 409–410. p. 4.126. sz. (Jékely Zsombor); Weisz 2008 71–76. p.

11.

Konstanz, 1415. február 2. – *Zsigmond címeradománya Vadkerti Benedek székesfehérvári prépost és szentgyörgyi Vince Tamás fiai: László és János részére.*

Eredeti: MOL DL 50510. Hártya (410 × 573 mm), az oklevél elején festett címerkép (184 × 120 mm). Gotica cursiva, az oklevélkezdő „S” iniciálé enyhén díszített. A pecsét befüggesztésének helyével. Hátlapján újkor feljegyzések és jelzetek.

Kiad.: HO II. köt. 201–205. p., 137. sz.; MNM II. 29. p., 13. sz.; ZsO V. 167. sz.

Irod.: Nyáry 1883b; Nyulásziné Straub 1987 117–118. p. (a címerkép színes fényképével: III. t.); Nyulásziné Straub 2005 249. p. 20. sz.; Radocsay 1957 286. p.; Sigismundus 2006 408. p. 4.123. sz.

12.

Konstanz, 1415. március 10. – *Zsigmond címeradománya udvari embere, Elöljáró János fia Gál és osztályos atyafia, Nádasdi Tamás fia András részére.*

Eredeti: MOL DL 94142 (Festetics-levéltár, a Sallér-család levéltára). Hártya (370 × 760 mm), az oklevél elején címerképpel (156 × 89 mm). A pergamen több helyen vízfoltos és szakadozott, az írás megfakult. Gotica cursiva, az oklevélkezdő „S” iniciálé megfestetlen maradt. A pecsét befüggesztésének helyével. Hátlapján újkori feljegyzések és jelzetek.

Kiad.: Iványi 1943a 29. p.; ZsO 342. sz.

Irod.: Nyulásziné Straub 1987 118. p. (a címerkép színes fényképe: IV. t.); Nyulásziné Straub 2005 249. p., 21. sz.; Radocsay 1957 286. p.

13.

Konstanz, 1415. március 12. – *Zsigmond címeradománya Bossányi Lőrinc fia Márton és unokatestvérei: Újfalusi Bálint fiai, András és János, valamint osztályos atyafiai: Csermeni Tamás fia Mihály és Ellews, Bossányi János fiai, Baruus(?) és György, Újfalusi Péter és Antal, továbbá Jókúti László fiai, Detre, Demeter és György részére.*

Eredeti: MOL DL 50511. Hártya (273 × 506 mm), a címerkép megfestetlen maradt, helye az oklevél közepén üres. A pergamenen a hajtás mentén kisebb szakadások. Vörös-kék sodraton barna viaszba nyomott függőpecsét. Hátlapján egykorú kézírással: R[egestra]ta, valamint további újkori feljegyzések és jelzetek.

Kiad.: MNM I. 6. p., 7. sz.; ZsO V. 352. sz.

Irod.: Áldásy 2008 (1923) 80. p.; Nyulásziné Straub 2005 249. p., 22. sz.; Radocsay 1957 286. p.

Sigismundus Dei gratia Romanorum rex semper augustus ac Hungarie Dalmatie Croatie etc. rex nobili Martino filio Laurentii de Bassan nostro et sacri imperii fideli dilecto, gratiam regiam et omne bonum. A claro lumine throni cesarere(!) velud e sole radii nobilitates alie legitimo iure procedunt et omnium nobilitatum insignia ab imperatoria maiestate dependent, ut non sit dare alicuius generositatis insigne quod a gremio non proveniet(!) cesaree claritatis. Sane attendentes multiplicia merita probitate ac experte constantie fideique merita quibus progenitores tui ac tu similiter apud nos atque sacrum Romanum imperium diligentibus studiis ac indefessis hactenus claruisti cottidie clares et inantea eo quidem studi[osius] clarere poteris quo te singularibus honorum gratiis senties decoratum animo deliberato non per errorem aut inprovide sed sano principum comitum baronum et procerum nostrorum et sacri imperii fidelium dilectorum accedente consilio ac de certa nostra scientia tibi necnon [A]ndree et Iohanni filiis Valentini de Wyfalw patrue libus Michaeli et Ellews filiis Thome de Chermen Baruis et Georgio filiis I[oannis] de Bassan Anthonio et Petro de Wyfalw necnon Detrico Demetrio et Georgio filiis Ladislai de Jokuth condvisionalibus fratribus tuis ac heredibus seu posteritatibus tam presentibus quam futuris de stirpe tua legitime descendentibus masculini sexus hic depicta [arma] seu nobilitatis insignia virtute presentium concedimus necnon de habundantiore plenitudine specialis nostre gratie ad maiorem [glo]riam tue nobilitatis motu proprio conferimus ac presentibus elargimur ut tu et iidem fratres tui predicti ac heredes seu post[eritates tu]i(!) arma hic depicta sicut in presentibus figura oculis subiecta visibilibus pictoris magisterio distinctius sunt depicta p[re]liis hastiludiis torneamentis et in omni exercitio militari gestare valeatis pariter et deferre. Gaudeant igitur favore r[egio] ac de tanto singularis gratie antidoto tua progenies merito exultet tantoque fideliori studio ad honorem sacri Romani im[per]ii eorum inantea solidetur intentio quanto ampliori favore preventos se conspiciunt munere gratiarum nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostre concessionis elargitionis et confirmationis paginam infringere aut ei quovis ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserint indignationem nostram gravissimam se noverit incursum, presentium sub nostre maiestatis sigillo testimonio litterarum. Datum Constantie anno Domini millesimo quadragesimo quintodecimo duodecima die Marti[i] regnorum nostrorum anno Hungarie etc vicesimo octavo Romanorum electionis quinto coronationis vero primo.

Konstanz, 1415. március 21. – *Zsigmond címeradománya Zaversiei András fia Márk királyi étekfogó és testvérei: Péter, Mátyás, Gergely, István, valamint osztályos atyafiai: Benedek fia Pál, András és István részére.*

Eredetije lappang, vagy elveszett, Csoma József szerint hiteles másolata létezik a zágrábi levéltárban.

Kiad.: MNM II. 29–30. p., 14. sz.; ZsO V. 400. sz.

Irod.: Csoma 1906 14. p.

15.

Konstanz, 1415. március 24. – *Zsigmond címeradománya mellétei Baróc Jakab és fiai: János, György, Imre és Frank, valamint Réz Miklós fia Domokos és mellétei Baróc Pál fia Imre részére.*

Eredeti: MOL DL 50512. Hártya (283 × 477 mm), az oklevél elején festett címerképpel (156 × 89 mm). Gotica cursiva, az oklevélkezdő „S” iniciálé díszített. A pergamen a hajtás mentén szakadozott, az írás megfakult. Barna sodraton barna viaszba nyomott törött függőpecsét. Hátlapján újkori feljegyzések és jelzetek.

Kiad.: Nyáry 1883a 27–28. p.; MNM I. 6. p., 8. sz.; ZsO V. 412. sz.

Irod.: Nyáry 1883a; Nyulásziné Straub 2005 249. p., 23. sz.; Radocsay 1957 286. p.

16.

Konstanz, 1415. március 27. – *Zsigmond címeradománya udvari embere, Kőszegi Jakab fia László és testvérei: János és Bereck, unokatestvére: Bedő fia Adalbert és rokonai: Komjáti András fia István és Lukács fia János, továbbá Nenkei László fia Mátyás, Tamás fia Miklós, János fia Lőrinc, Miklós fia Miklós és Miklós fia György részére.*

Eredetije 1906-ban Komjáthy Béla tulajdonában volt, 1945-ben elpusztult.

Kiad.: MHH I. 39–40. p., 4. sz.; Csoma 1892 72–73. p.; ZsO V. 425. sz.

17.

Konstanz, 1415. április 12. – *Zsigmond címeradománya Keszői Pál fia Jakab és unokatestvérei: Keszői György fia Miklós, János fia Gergely, Mihály fia Jakab, Miklós fia Gáspár és Boldizsár részére.*

Eredetije lappang, vagy elveszett, 1905-ben Retsky Margit tulajdonában volt.

Kiad.: MHH III. 19–20. p., 3. sz.; Reiszig 1905 127. p.; ZsO V. 488. sz.

Irod.: Nyulásziné Straub 2005 249. p., 25. sz.; Radocsay 1957 286. p.; Reiszig 1905

18.

Konstanz, 1415. május 19. – *Zsigmond címeradománya Tamásfalvi Gergely fia György és testvérei: Miklós, Tamás és Imre részére.*

Eredeti: MOL DL 50513. Hártya (58,3 × 68 cm), az oklevél elején festett címerképpel (200 × 156 mm). Gotica cursiva, a „Sigismundus Dei gratia” szavak kiemelve, az oklevélkezdő „S” iniciálé díszített. Vörös sodraton barna viaszba nyomott töredékes függőpecsét. Hátlapján újkori feljegyzések és jelzetek.

Kiad.: MNM II. 30. p., 15. sz.; ZsO V. 645. sz.

Irod.: Nyáry 1886 109–110. p. (a 108–109. p. között a címerkép színes rekonstrukciójával); Nyulásziné Straub 2005 249. p., 26. sz.; R. Kiss 1904 (1903) 44. p., ill. 44–45. p., 6. jegyz.; Radocsay 1957 286–287. p.

Sigimundus Dei gratia Romanorum rex semper augustus ac Hungarie Dalmacie Croatie etc. rex omnibus Christi fidelibus, tam presentibus, quam futuris presentium notitiam habituris, salutem in eo qui regibus dat regnare et victoriose triumphare. Regalis excellentie dignitas eo laudum titulus^a sublimatur inmensis quo fidelium suorum merita dignis premiorum prosequitur incrementis est enim inter alia que per regiam munificentiam impenditur gratia retributionis acceptior, que tanto potius mentes fidelium in fidei soliditate corroborat quanto liberarius regia maiestatis gratis primus eorum merita recompensat. Proinde ad universorum tam presentium quam futurorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod coram celsitudine nostre maiestatis personaliter constituto strenuo milite Georgio filio Gregorii de Thamasfalua partium nostrarum Transsilvanarum propositusque per ipsum Georgium militem suis fidelibus servitiis et servitiorum gratuitis meritis sincerisque et laudandis complacitiis a sue iuventutis temporibus in prosperis nostris agendis et adversis celsitudini nostre maiestatis indefesse ac intrepide exhibitis et impensis exhibuit nobis quandam cartam arma seu nobilitatis insignia inferius descripta continentem in qua quidem carta forma clipei cuius campus coloris erat celestini seu lasurini et in eius medio forma cervi aurei currentis in cornubus rete aureum et laceratum portantis apparebat, in summitate vero clipei eiusdem forma cassidis seu galee tectura similiter lasurini seu celestini decorata per czottas ante et retro dependentes tanquam vento aut aliis motu forti agitata videbatur, in cuius cassidis seu

galee summitate corona aurea superposita erat et in eius medio forma medii cervi aurei cum pedibus anterioribus divisis etiam rete aureum laceratum in cornubus tenens superius descripta apparebat; supplicavitque celsitudini nostre maiestatis prefatus strenuus Georgius filius Gregorii de Thamasfalua suo ac fratrum suorum Nicolai Thome et Emerici carnalium nominibus et in personis ut predicta arma seu nobilitatis insignia eisdem Georgio militi et per eum dictis fratribus suis heredibusque ac proximis et amicis eorum ex plenitudine nostre maiestatis et ex nostra regia liberalitate dare et concedere dignaremur. Nos itaque qui cunctis nostre ditioni subiectis libenter pandimus nostre regalis munificentie gremium seu sinum gratiosum illis signanter quos servitiorum nostrorum continuus labor exagitat nostrique lateris continuatus illustrat attendentes etiam in animo nostro regio reminiscendo revolventes multiplicia servitia et probitatis merita ac fidelitatis opera quibus ipse Georgius in regno Bosne nomine regio nostro fideliter facta Turcis sevissimis et crudelissimis ac Bosnensibus tunc nostris emulis et inimicis manifestis resistendo et se opponendo studuit complacere et impendere affectione fideli et sincera necnon in terra Hystrie Forjuli contra Venetos et ipsorum complices tunc similiter nostros emulos ac notorios inimicos in manu forti et brachio extento regalia nostra tentoria fixissemus castraque metati fuisset ad frenandum huiusmodi hostes nostros et rebelles necnon cum per Lumbaridam et Almaniam gressus nostros dirigendo inter amicos et inimicos die noctuque per terram et per aquas direxissemus gloriose ac magnifice procedentes una cum aliis fidelibus nostris in prosperis nostris et adversis in virtutibus armorum exhibuit et exhibere indefesse ac intrepide non cessavit fideli nostro magni[fico] ac strenuo Pyponi de Ozra tunc comiti Thenesiensi duci exercitus nostri instaurati principalis adherendo ob hoc dampna gravia in personis familiarium suorum rerumque et bonorum sustulisset ac noto[rie] percepisset et [multi]plices expe[nsas] [fec]isset periculis persone et rerum se sponte exponendo ac submittendo et sic pre ceteris suis coetaneis proximis et consanguineis velud aurum puritatis suo splendore ceterorum metallorum precellens nitorem ad gloriam sacri ac dyadematis et honorem nostre regie maiestatis viriliter procedendo gratum se reddidit et acceptum; volentes itaque et ex animo nostro regio desiderantes eidem strenuo Georgio militi pro premissis et aliis fidelium servitiorum suorum meritis preclaris regalis munificentie benignitate et innata nobis clementia respondere de plenitudine nostre regie maiestatis eiusque liberalitate predicto Georgio fratribusque ipsius ac heredibus proximis et amicis necnon posteritatibus ipsorum universis predicta arma seu nobilitatis insignia prout presentibus circa principium inserta litteris appropriatis coloribus pictura denotat et declarat dare duximus et concedere gratiose presentiumque damus et concedimus vigore, sicque quod idem strenuus Georgius miles predictus ac fratres eiusdem

Nicolaus Thomas et Emericus carnales supradicti ac etiam fratres sui condisionales si quos haberet et heredes proximi et amici totaque posteritas eorum nata et nascitura amodo et inantea ubique locorum et bellorum ac pacis tempore ipsa arma habeat et secure ac licite portare valeant atque possint ipsisque armis seu nobilitatis insigniis in preliis torneamentis hastiludiis et generaliter omni exercitio militari uti possint perpetuo et gaudere. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes litteras nostras appensione secreti nostri sigilli minoris quo ut rex Hungarie utimur duximus roborandas. Datum Constantie cis Renum in festo Penthecostes anno Domini millesimo qudringentesimo quintodecimo regnorum nostrorum Hungarie etc. anno xxix Romanorum vero electionis quinto et coronationis primo.

^a Recte: titulis.

19.

Konstanz, 1415. június 23. – *Zsigmond címeradománya a kőrös megyei Tomadóci, másként Hotvafői Tomad fia Miklós fia Tamás királynéi altárnokmester, valamint apja és testvére, György és osztályos atyafiai: doclinaí Botos Pál fia András és István fia Gál részére.*

Eredeti: MOL DL 50514. Hártya (622 × 622 mm), az oklevél elején címerképpel (197 × 158 mm), a pergamen a hajtás mentén néhol szakadozott. Gotica cursiva, a „Sigismundus Dei gratia” szavak kiemelve, az oklevélkezdő „S” iniciálé díszített. Kék-zöld sodrat, a függőpecsét hiányzik. Hátlapján újkori feljegyzések és jelzetek.

Kiad.: Nyáry 1884a 58–59. p.; MNM I. 6–7. p., 9. sz.; ZsO V. 766. sz.

Irod.: Nyáry 1884a 59–60. p.; Nyáry 1886 233–234. p.; Nyulásziné Straub 2005 249. p., 27. sz.; R. Kiss 1904 (1903) 42. p.; Radocsay 1957 287. p.

20.

Konstanz, 1415. július 2. – *Zsigmond címeradománya néhai Halmaji Mihály fia Bor Mihály királyi allovázmester és testvérei Jakab, Miklós, László, János, András, Tamás, Benedek Zsigmond és Péter, valamint néhai Tamás fia István, Zsigmond fia Oszvald, néhai Jakab fiai István és Péter részére.*

Eredeti, a hajtások mentén szakadozott és az írás megfakult: MOL DL 73603 (Bor család levéltára). Hártya (337 × 475 mm), az oklevél elején festett címerképpel (175 × 165 mm). Gotica cursiva, a „Sigismundus Dei gratia” szavak kiemelve, az oklevélkezdő „S” iniciálé díszített. Zöld sodraton barna viaszba nyomott töredékes függőpecsét. A plicán 18. századi feljegyzés.

Kiad.: MHH II. 13–16. p., 1. sz.; Csoma 1895 71–72. p.; MNM I. 7–8. p., 10. sz.; ZsO V. 806. sz.
Irod.: Bertényi 2010 (2004a) 151–152. p.; Csoma 1895 72–74. p.; Nyulásziné Straub 2005 249. p., 28. sz.; Radocsay 1957 287. p.

21.

Perpignan, 1415. szeptember 29. – *Zsigmond címeradománya Buzlai Tamás fia Balázs és Balázs mostohafia, Elek, valamint testvérei, György, Miklós, András, Benedek és Péter, továbbá Nádasdi Lukács és fiai: László és István részére.*

Eredetije lappang, vagy elveszett, 18. sz-i egyszerű másolata (tévesen 1414-es dátummal): MOL DL 71753 (Szulyovszky-Pottornyay család levéltára).

Kiad.: MNM II. 30–31. p., 16. sz.; ZsO V. 1091. sz.

Irod.: Csoma 1897 127. p.; Csoma 1906 14. p.

Sigismundus Dei gratia Romanorum rex semper augustus ac Hungariae Dalmatiae et Croatiae rex etc. omnibus Christi fidelibus tam praesentibus quam futuris praesentium notitiam habituris, salutem in salutis largitore. Quamvis regalis maiestas universos sibi fideles et dilectos sinceris favoribus liberaliter consequatos illos tamen quos per fidei et virtutum merita maioribus agnoscit^a dignitatibus laborare non indigne amplioris dignabitur gratiae et favoribus promovere ac gratiarum libertatibus merite insignire. Proinde ad universorum praesentium pariter et futurorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod fidelis noster dilectus Blasius filius Thomae de Bozla coram nostri celsitudinis maiestate personaliter constitutis propositis et in memoriam nostri reductis suis fidelibus servitiis et fidelium obsequiorum gratuitis meritis sincerisque complacenciis utique laudedignis et acceptis quibus ipse sacrae diademati ac celsitudine nostrae a diuturnis temporibus in prosperis nostris agendis et adversis persone et rebus suis non parcendo indefesse complacere studuit reddiditque se gratum et acceptum, arma seu nobilitatis insignia in praesentium litterarum nostrarum capite depicta^b maiestate nostra exhibenda ab eadem maiestatis nostrae celsitudine eadem arma seu nobilitatis insignia sibi et per eum Alexio privigno nec non Georgio Nicolao Andreae Benedicto et Petro carnalibus item Lucae de Nadasd ac Ladislao et Stephano filiis eiusdem Lucae consanguineis et fratribus suis condivisionalibus ipsorumque similiter fratribus et consanguineis ac haeredibus et posteritatibus universis ex liberalitate nostra dari et conferri humiliter et devote supplicarunt(!). Unde nos praefati Blasii gratis affectibus intuentes obsequiorum merita quidem diligentibus studiis ac indefessis in diversis mundi partibus praesertim vero in Boznae in

Istriae in Lombardiae in Almaniae Franciaeque et Aragonum regnorum partibus non sine suae personae gravaminibus discriminibus et expensarum suarum moneribus hactenus erga nostram claruit maiestatem quotidieque claret et inantea eo quidem studiosius clarere poterit, quo se et suos singularibus honoribus gratiis sentiet decoratum, animo deliberato et ex certa nostra scientia eidem Blasio ac per eum memoratis Alexio, Georgio, Nicolao, Andreae, Benedicto, Petro, Lucae, Ladislao et Stephano cunctisque eorundem fratribus et consanguineis ac haeredibus et successoribus universis ad praefati Blasii supplicationis instantiam praescripta arma seu nobilitatis insignia hic depicta ac pictoris magisterio distincta(!)^c conferimus imo de habenda maiori^d plenitudine specialis nostrae gratiae ad maiorem eiusdem Blasii ac aliorum supradictorum nobilitatis gloriam proprio motu concedimus ac praesentibus largimur, ut idem Blasio et alii supradicti eorumque haeredes ac quilibet ipsorum et posteritas universa nata ac nascitura haec arma seu nobilitatis insignia sicut praesentis literis circa principium appropriatis coloribus diversis inserta pictura denotat et declarat amodo inantea in proeliis fastiludiis^e torneamentis et in omni exercitio militari gestare valeat pariter et deferre. Gaudeant igitur favore regio ac de tanto munere singulares gratiae iamfatus Blasius et alii praenotati eorumque posteritas merito exultent tantoque fideliori studio ad honorem regium eorundem inantea solidetur intentio quanto validiori favore praevento se conspiciunt munere gratiarum. Praesentes autem ad praemissorum memoriam perpetuam cum pendenti ssecreto nostro regio sigillo quo ut rex Hungariae utimur praelibato Blasio et aliis supradictis duximus concedendas. Datum in Perpineano in regno Arragonum in festo beati Michaelis archangeli, anno Domini 1414(!), regnorum nostrorum Hungariae etc. 29. Romanorum vero 6to.

^a Javítva „dignoscitur”-ról. ^b A lap tetején a másolattal egykorú, talán ugyanazon kéztől származó írással: „Buzlai familia armalisa nyilal altal löt griff a’ czimer”. ^c Tollban maradt: „descripta, virtute presentium”. ^d Recte: „habundantiori”. ^e Recte: „hastiludiis”.

22.

Párizs, 1416. március 26. – *Zsigmond kibővíti Garai Miklós címerét.*

Eredeti, restaurált: Slovenský národný archív, Archív rodu Zay z Uhrovcu (a Zay család ugróci levéltára), Fasc. C, Nr. 7., fényképmásolata: MOL DF 265783. Hártya (615 × 695 mm), az oklevél közepén festett címerképpel (200 × 230 mm). Gotica cursiva, a „Sigismundus”, valamint a nagybetűk végig az oklevélben scriptura longiorral szedve, az oklevélkezdő „S” iniciálé azonban megfestetlen maradt.

Kiad.: MNM II. 31–33. p., 17. sz.; ZsO V. 1692. sz.

Irod.: Áldásy 2008 (1923) 83. p.; Nyáry 1886 110–111. és 236. p.; Nagy 1886 165–166. p.; Nyulásziné Straub 2005 250. p., 31. sz.; Radocsay 1957 287. p.; Sigismundus 2006 406. p., 4.121a. sz. (Marta Melinková – Jékely Zsombor)

Megj.: Az oklevél a hajtások mentén erősen rongált.

[S]igismundus Dei gratia Romanorum rex semper augustus ac Hungarie Dalmatie Croatie etc. rex notum facimus tenore presentium quibus expedit universis, ad perpetuam rei memoriam suadet recte rationis dictamen preclarissimaque virtutum instantia approbat et ad regalis celsitudinis decentiam dinoscitur pertinere, ut illi potioribus attollantur honorum prerogativis donorum u[– – –]oribus antidotis consolentur quorum fidei integritas et devotionis constantia ac aliarum multiplicum virtutum merita in operum executione bonorum experientia indefessa multipharie multisque modis laudabiliter commendata et probabiliter experta. Sane dum preclara merita mentis integram constantiam et indefessi laboris felicitudinem quibus spectabilis et magnificus Nicolaus de Gara predicta regni nostri Hu[ng]arie comes palatinus filius videlicet quondam Nicolai de Gara pa[latinus – – –] robur accurata diligentia maiestatem nostram semper honorare studuit et nobis complacere in examen provide rationis deduximus[?] ipse [– – –] circa nostram maiestatem et negotia regnorum nostrorum in continuata fidelitate ymmo avita continue nobis semper astitit fideliter nostris et regnorum nostrorum commodis studiosius intendens ipse equidem ad instar progenitorum suorum qui predecessores nostris divinis videlicet regibus Hungarie laudabiliter fideliter et utiliter servaverunt, sic novimus ipse nostre maiestatis assidue obsecundans gressus suos in semitis rectis plena soliditate perficiens in convocatione qualibet immobiliter perseverans ante oculos habens quod non is[?] qui inceperit sed qui perseveraverit coronabitur[?] non est passus sua tam laudabilia vestigia commoveri sed perstitit[?] semper fidelis usque ad mortem, ut de ipso dici possit Ewge itaque serve[?] [– – –]ge fidelis et prudens exulta et letare quia supra multa construi[?] meruisti, id[– – –]o [– – –] est universis quod longis temporibus retroactis ipse pro tuendis nostris juribus que diversorum mgnatum baronum et procerum in regnis nostris peculiaribus turpis [– – –] tempta[– – –] ambitio propria appire non dubitavit eraria insidiosis bellorum se submittens eventibus ipsiusque sollicitudine actum est [– – –] ipsa iura nostra regalia stabili et fixo resurgerent et manerent in robore et pro eidem recuperandis nostra serenitas requiesceret a labore et perstitit m[– – –]ta quod longum foeret [– – –] officio singula ipsius merita presentibus exarare que etiam in eius memoriam, ut cognoscat generatio altera in aliis litteris nostris meminis[?] compendiose inseruisse, necminus preten[– – –] sed attenta consideratione reminiscendum arbitramur, quod due illustrissime sorores

consortiales[?] et [– – –]terine una videlicet nostre maiestati et altera eidem comitipalatino matrimoniali federe legitime sunt copulate, ex quibus affinitatis suave vinculum sibi et prolibus generatis et generandis utrobique laudabiliter participando fortitur[?] etiam sanguinis[?] idemptitate et connexum carnalem indissolubilem ad cumulidem[– – –] laudis eiusdem Nicolai palatini dignum memoria recensemus, quod cum pro recuperandis peculiaris regni nostri Hungarie iuribus iu[– – –]riisque propulsandis contra venetos valido instaurati exercitu castrametati in districtibus Istrie Chast[?] et Foriulii ac alibi circumquaque idem Nicolaus palatinus tamquam athleta fortis ad nos veniens et in expugnatione plurimorum castrorum et castellorum Venetorum ipsorum lateri nostro asistens tandem trewgas pro comodo et tranquillitate regni nostri Hungarie ex eiusdem palatini et aliorum baronum et procerum nostrorum fidelium consilio et assensu bonis respectibus cum eisdem Ve[net]is[?] stabilimus[?] quinquennales interea dum hec agerentur negotia sacri Romani imperii cuius habenas moderamur et etiam sacrosanctis matris et universalis ecclesie a [– – –]mo annis circa per[– – –]handissimum scisma tripharie per tres concedentes[?] de preparatu[?] divide nobis undiquaque necessitate[?] persequenda ante[– – –]los[?] nostre considerandis proposita fuere quibus sollicitudini nostre incumbentibus memoratum Nicolaum palatinum ad regni nostri Hungarie pro felici dispositione et ut carissima consort[?] [– – –] una nobiscum imperiali dyademate corandam[??] in Aquisgranum conducere remisimus quod et votive peregit iuxta beneplacitum nostre voluntatis deinde[?] post[– – –]dam susceptionem corone simulcum prefata serenissima nostra coniuge domina Barbara regina de Aquisgranis versus Constantiam civitatem nostram imperialem ubi sacrum generale concilium ex nostra diligentia sollicitudine et inductione fuerat in Spiritu Sancto congregato directo tramite procedentibus et ut de gest[is? – – –]ciliis aliqua [– – –] sermo percurat[?] actum nempe est non sine nostra grandi sollicitudine sollertia et ipsius Nicolai palatini consilii et [– – –] rationi quod quidam Iohannes papa XXIIIus qui et Balthasar Cossa nominabatur obiectis per concilium sibi excessibus et reatibus a papatu deposi[tione?] tem[pore? – – –] videlicet dominus Gregorius XIIus qui et Angelus de Corrie [– – –]nomina?]batur ipsi ambo duo utrum quodam tertio concedentes de papatu tandem prenominati duo contendentes[?] libera limitate papatui renunciaverunt. Postea vero ex deliberatione et ad instantiam predicti sacri generalis concilii quia tertius[?] videlicet Benedictus XIIIus qui et Petrus Lima nominatus est fuerat in regno Aragonum receptatus. Ipse Nicolaus palatinus una nobiscum personaliter pro unionis sancte matris ecclesie [non] parcen[do] [re]bus et expensis suis[?] [– – –] Constantie [– – –] usque ad regnum Aragonum et ad civitatem P[er]piniani[?] ante faciem [– – –] prefectus est in qua cum serenissimo Ferdinando rege Aragonum innata sibi su[– – –]ili[– – –]s ingenii perspi[– – –]caciter

investigando de circumstanciis verum gerendarum nobis[— — —]am et ser[— — —]tatem [— — —] necnon p[— — —]minuit[?] nos et ha[— — —]tavit quod idem rex Aragonum tacto [— — —]nifice certis signaculo quandam[?] [— — —] gerebat iureiurando spopondisset, ut in casu quo prefatus Petrus de Lima paptui non [— — —] ipse et ceteri reges et principes de adhesionem eiusdem existentes obediendam sibi subtraherent et post[?] hoc ad honorem nostrum et votive regnorum[??] unione [— — —] procere possemus eius consiliis acquiescentes[?] confestim illuc processimus licet per diversos et varios longosque t[— — —]tatus ludubria[?] ex parte[?] pariter et periuria[?] a Cathalanis tandem prout altissimi consilii plenitudo inspira[— — —] est, ut devicto antiqui scisinatis[?] [— — —]culeo et [— — —]rgiis nationum superatis desideratam mundi pacem deducti cum prefato rege Aragonum aliisque utpote Castelle et Legionis etc. Navarreque regum ceterorumque catholicorum principum de predicta obedientia Petri de Lima conclusive effecerunt et repromittunt tracta[— — —] huiusmodi in ecclesia Dei veracitatis[?] proven[— — —] nostri[?] ymo predicti Aragonum Castelle et Legionis necnon Navarre et Scotie reges et etiam regina Castelle et ob[— — —]lla pone tota coadminando[?] se sacro Constantie concilio obedientiam Petro de Lima prorsus subtraxerunt quibus pactis idem Nicolaus palatinus in omnibus temptationibus nobiscum constanter permansit nec aliquatenus cepuit virtus sue magnanimitatis sed consortando nos in omni opere bono misit iugiter man[— — —]fortia quid plura ecce[?] serenissimis principibus Francie et Anglie regibus fratribus nostris carissimis ad[— — —]cere dissidentibus et per collisinas[?] aggressiones dure citantibus[?] eiusdem Nicolaum, ut angelum pacis ante faciem nostram premisimus ad eosdem reges, ut interim dum nos sicut Deo auspice extimplo[?] proponimus personaliter ad illas partes veniemus eorum placaret animos et motus violentos ne deteriora prioribus in militia[?] Christiana contingerent mitigaret qui solita pro[— — —]ne non recusavit laborem sed[?] subiit hylaritis[??] amore pacis procurande inter reges prenotatos et eorum regna ut sanguinis effusio populi Christiani et exterminum militie Catholice evitaretur et mat[— — —]tate sui consilii et persuasionibus studiosis rem odiosam dum Parisius supervenimus re[— — —]imus in preambulis dispositis[?] ad pacem iamque[?] una nobiscum pro tractatu huiusmodi pacis firmande inter reges et regina Francorum et Anglie personaliter procedit directum nos variis solitudinibus preventus ad ea que bonam pacis respicientes confirmationem. Hec igitur et alia multipharia humanitatis sue meritis et preconio laudedigna fidelitatis non facile [— — —]anda insignia que in ipso et domo sua pya mater[?] radicavit antiquitas et gratia novitas solidavit limpidius intuentes ad ea utique maiestas nostra benignis inclinatur affectibus que ipsius comitis palatini domusque sue ac heredum suorum status exaltationi et honorem contra [— — —] pariter et profectum. Premissorum igitur intuitu animo deliberato sano etiam

principum ecclesiasticorum videlicet et secularium comitum baronum procerum et nobilium nostrorum fidelium accedente consilio ac de certa nostra scientia memorato Nicolao comitipalalino(!) et heredibus suis legitimis non quidem pro recompensatione et premio tantorum meritorum et laborum suorum que magnalium exigunt[?] Renem dignam retributionem sed potius ad aliqualem progative bonam et recollenda memoriam laudisque titulum eiusdem ob honorificentiam nichilominus ac decoris preheminentiam prefate coniugis sue affinis nostre amantissime hic in centro presentium apicum nostrarum depicta et bina duplicata seu gemmiata arma utpote ad arma sua antiqua seu nobilitatis insignia de habundantiori plenitudine specialis gratie nostre regalis coronam auream supra galeam deferendam quam progenitores sui et ipse alius minime habuerunt et insuper supra antiqua arma ubi figura vipere seu serpentis girantis et pomum aureum cum cerste aurea supra extensa flamam in ore deferentis in campo flavei coloris depingi consuevit similiter coronam auream supra galeam a qua corona veluti radii solares seu virgule solis iubar splendide multiplicatum ex utraque parte ipsius galee sursum deorsumque et supra galeam similes ad modum radiorum solarium cum ventilabris banderie et pictura antiquorum armorum desuper radiis coruscare egredi et diffundi videntur. Ad maiorem heminentioris nobilitatis motu proprio denovo et ex novo concedimus et clementer ac liberaliter elargimur, ut pem[?] Nicolaus <Nicolaus> comespalatinus et heredes sui ipsorumque descendentes universi et quilibet eorum in superiori parte clipei armorum huiusmodi duplicatorum et hic depictorum et ipsorum quolibet coronam auream sicut in presentibus figuris oculis subiecta visibilibus arma ipsa bina et duplicata pictoris magisterio distinctius sunt depicta in preliis hastiludiis torneamentis et in omni exercitio militari gestare valeat et valeant pariter et deferre. Gaudeat igitur memoratus Nicolaus comespalatinus favore regio insignitus ac de tanto gratie antidoto eius heredes exultent tantoque fideliori studio ad honorem et gloriam nostre maiestatis nostrorumque in regno Hungarie successorum eorum inantea solidentur vires et animum quanto ampliori munificentia preventos se respiciunt dono gratiarum. Nulli ergo omnino homini liceat hanc nostre adiectionis elargitionis nove concessionis et gratie paginam infringere aut ei ausu temerario quolibet contraire. Si quis autem hoc attemptum presumpserit indignationem nostram gravissimam noverit se incursum. Presentium sub nostre imperialis maiestatis sigilli appensione testimonio litterarum. Datum Parisius anno Domini millesimo quadringentesimo sextodecimo vicesimo sexto die Martii regnorum nostrorum anno Hungarie etc. vicesimo nono Romanorum electionis sexto coronationis vero secundo.

Párizs, 1416. március 26. – VI. Károly francia király kibővíti Garai Miklós címerét.

Eredeti: Slovenský národný archív, Archív rodu Zay z Uhrovca (a Zay család ugróci levéltára), Fasc. C, Nr. 8., fényképmásolata: MOL DF 265782. Hártya, az oklevél közepén festett címerképpel (155 × 205 mm). Gotica cursiva, a „Carolus”, valamint a nagybetűk végig az oklevélben scriptura longiorral szedve, az oklevélkezdő „C” iniciálé azonban megfestetlen maradt. A plicán: „Per regem [– – –].”¹¹¹
Kiad.: ZsO V. 1694. sz.

Irod.: Nyáry 1886 110–111. és 236. p.; Nagy 1886 165–166. p.; Nyulásziné Straub 2005 250. p., 30. sz.; Sigismundus 2006 406–408. p., 4.121b. sz. (Marta Melinková – Jékely Zsombor)

[C]arolus Dei gratia Francorum rex ad perpetuam rei memoriam etsi cunctis generis nostri principibus in quibusque sibi gratis nostri regalis m[unific]entia favorabiliter complacere consuevit ad ea fortiori ratione que serenissimum principem fratrem nostrum precarissimum Sigismundum Dei gratia Romanorum regem semper augustum Hungarieque Dalmatie e[st] C[ro]atie etc. regem ge[– – –]cordi cognoscit votive condescendere afficitur. In hiis potissime que illorum quos dictus frater noster servitiorum sibi fideliter hactenus impensorum intuitu velle novimus honoribus attollere et eorum successorumque gloriam [– – – imp]osterum titulis exaltare. Sane cum idem frater noster gratiose considerans quamplurima sue maiestati grata memoranda obs[eq]uia per spectabilem et magnificum Nicolaum de Gara regni Hungarie comitem palatinum fidelem suam et affinem utpote qui precelse et illustris ipsius fratris nostri uxoris sororis nostre carissime uterine sorori federe matrimoni[– – –] convictus est multipliciter retroactis temporibus exhibita et volens eundem comitem genusque et domum suam pre ceteris e[ius]dem comitis palatinum predecessoribus aliqualis prerogativa decoris honorare ad arma sive signa que ipsa et spectabilis m[ili]tes[?] sue domus proprius[?] deferre consueverunt, coronam auream supra galeam deferendam adiungere quamquidem coronam progenitores sui ipseque hactenus nusquam gessere, et insuper supra arma sua consueta et antiqua in quibus f[igura] vipere seu serpentis ynantis et pomum aureum cum cruce aurea supra extensa flammam in ore deferentis in campo flavei coloris depingi consuevit. Similiter auream coronam supra galeam a qua corona veluti radii solares seu virgule iubar splendide multiplicatum ex utraque parte eiusdem galee sursum deorsumque et supra galeam ipsam similes ad modum solarium radiorum cum ventilabris banderie et pictura armorum antiquorum desuper radiis coruscare egredi et diffundi videntur. Ad maiorem gloriam

¹¹¹ Sigismundus 2006 407. p-n szereplő fénykép alapján, a plica a DL–DF adatbázisban szereplő fényképmásolaton nem látszik.

em[inen]tioris nobilitatis frater noster antedictus prefato comiti palatino suo motu proprio liberaliter concesserit prout hec [– – –] per que comitis eiusdem laudum quamplurimum preconia deprimetur[?] in dicti nostri fratris privilegialibus apicibus p[– – –]ssime videntur esse descripta. Nos denique considerantes perspicaciter virtutum heminentiam quibus personam eiusdem comitis palatini inter alios preheminente largitor bonorum omni largiflue insignivit et fructus laudabiles quos sui labores et studia prefato carissimo fratri nostro in continuata fidelitate ymo aucta continue semper astitit eiusdem comodis studiosius intendentio processusque suos in semitis rectis plena soliditate perficiens et commotione qualibet immobiliter perseveravit sic illa precordiis nostris impressimus, sic ea consignata in nostre memorie archivo tenemus necminus attenta affinitate supratacta qua comes ipse palatinus cum eodem fratre nostro legitime coniungitur plurimaque gratuitorum obsequiorum exemini[?] nobis, tam in nostris propriis negotiis, quam re[?] fonenda fraterna dilectione inter dictum fratrem nostrem et nos indissolubiler firmata quamque etiam in procuranda ecclesie sancte Dei nostre matris u[niversalis] in cuius unionis prosecutione spectabilis persone sue laboribus non parcendo quamplures mundi terminos regnorumque et terrarum [– – –] studuit et a[dh]uc ad premissa cum omni diligentia se semper promptum exhibuit et exhibet indefessum. Hoc profecto in utroque nostris videlicet in prefato fratre nostro Romanorum et nobis virtus dilectionis operari dinoscitur dum amborum mentes sic individuo sinceritas sedere compulerunt ac per non diversum sed unitum simul habitaculum obtinerent, grata itaque et laudabilia obsequia per em[inentem] comitem palatinum prefato fratri nostro, tam magnifice, tamquam laudabiliter et constanter ut apices eiusdem testantur nobis exhibita reputantes qui et ipsius palatini nobis et viceaperta nostrorum assectarum servitia sibi fieri reputantes [– – –] nostris obsequiis desudantes delectat nos iuxta meritorum exigentiam de bono iugiter in melius reministi. Propterque mentem nostram ad ipsius palatini comitis et domus sue predicte ymo et totius sui generis gloriam exaltationem honorum suorum [– – –] volentes nos reddere liberales voluntarios et inclinos prefato quoque fratri nostro regi Romanorum in hac parte conformes quemadmodum idem frater noster prefato spectabili et magnifico comiti palatino Nicolao de Gara [– – –] suisque heredibus prescripta arma concessit, sic et nos unavim benevolentia et votorum conformitate auctoritate nostra regia gratia quoque speciali premissorum consideratione pariter tenore presentium volumus et eidem concedimus, ut ipse super heredes ab ipsis descendentes arma sive singinia superius declarata et descripta et que presentibus et etiam in dictis apicibus privilegialibus sepedicti fratris nostri depicta et cernuntur ubique locorum in preliis hastiludiis torneamentis et in omni exercitio militari [ad] decus honorem prefati fratris nostri et nostrum gestare valeat et valeant

et ipsis ad decoris prefate nobilitatis congeriem affuturis temporibus insigniri quod ut firmum et stabile perpetuo perseveret nostrum presentibus iussimus apponi sigillum et datum Parisius die vicesima sexta mensis Martii anno Domini millesimo quadringentesimo decimo quinto regni vero nostri tricesimo sexto.

24.

Konstanz, 1417. április 4. – *Zsigmond címeradománya Farnasi István fia István és testvérei: Lőrinc, András és Balázs, valamint atyafia, Lőrinc részére.*

Eredeti: MOL DL 98477. Hártya (423 × 580 mm), az oklevél elején festett címerképpel (183 × 188 mm). Gotica cursiva, az első sor („Sigismundus Dei gratia Romanorum rex”) scriptura longiorral szedve. Hátlapján újkori feljegyzések.

Kiad.: MNM II. 33–34. p., 18. sz.; ZsO VI. 294. sz.

Irod.: Áldásy 2008 (1923) 81. p.; Nyulásziné Straub 2005 250. p., 32. sz.; Radocsay 1957 287. p.

Megj.: Az oklevél erősen szakadozott, függőpecsétje hiányzik.

Sigismundus Dei gratia Romanorum rex [semper augustus ac Hungarie Dalmatie Croa]tie etc. rex [omnibus Christi] fidelibus tam presentibus quam futuris presentium notitiam habituris [salutem in eo qui dat regibus] regnare [et victori]ose [triump]hare; a claro lumine [throni regii] velud [e sole radii nobilitates] legitimo iure procedunt [et omnium nobilitatum insignia a] regia dig[nitate] sic dependent ut non sit dare alicuius generositatis [insigne quod a gremio non] proveniat regie [claritatis; sane ad universorum tam presentium quam] futurorum notitiam harum serie volumus pervenire quod fidelis noster Stephanus filius Stephani de F[arnas nostre maiestatis veniens in] presentiam propositis et recensitis suis fid[elibus] servitiis ac fidelium obsequiorum gratuiutis meritis syncerisque compla[centiis utique acceptis et] laudandis quibus ipse sacro dyademati et celsitudine nostre maiestatis a longinquis temporibus in prosperis nostris agendis et adv[ersis] et in Italie Foryulii Lombardie(?)^a et presentibus Almanie regnorum partibus persone et rebus suis non parcendo indefesse studuit complac[ere reddiditque] gratum et acceptum arma seu nobilitatis insignia [in presentium] litterarumstrarum capite depicta maiestati nostre exhibendo ab eadem [maiestate nostra] eadem arma seu nobilitatis insignia sibi et per eum Laurentio Andree Petro et Blasio carnalibus item Laurentio filio [– – –] de predicta Farnas fratribus suis ipsorumque heredibus et posteritatibus universis ex liberalitate nostra regia dare et conferre hum[iliter et devote supp]licavit; unde nos prefati Stephani gratis affectibus intuentes obsequiorum merita quibus

studiis diligentibus ac indefessis hactenus erga [nostram] claruit maiestatem cottidieque claret et inantea eo quidem studiosius clarere poterit quo se et suos singularioribus honorum gratiis sentiet [decoratas] animo deliberato et ex certa nostre maiestatis scientia eidem Stephano et per eum predictis Laurentio Andree necnon Blasio et altero Laurentio ipsorum heredibus et successoribus universis ad prefati Stephani supplicationis instantiam prescripta arma seu nobilitatis insignia hic depicta seu pictoris magisterio distincte descripta virtute presentium conferimus ymmo de habundantiori plenitudine specialis nostre gratie ad maiorem prelibatorum Stephani Laurentii Andree Petri Blasii et alterius^b ipsorumque heredum nobilitatis gloriam proprio motu concedimus damus et elargimur ut iidem Stephanus Laurentius Andreas Petrus Blasius et alter Laurentius ipsorumque heredes et posteritas universa nata et nascitura hec arma seu nobilitatis insignia prout presentibus litteris circa principium appropriatis coloribus diversis inserta pictura denotat et declarat amodo inantea in preliis hastiludiis torneamentis et in omni exercitio militari gestare valeant pariter et deferre, [gaudeant igitur favore regio ac de tanto mu]nere singularis gratie antefati Stephanus Laurentius [Andreas] Petrus Blasius alter Laurentius ipsorumque posteritates merito exultent tantoque fideliori studio ad honorem regum eorundem inantea solidetur intentio quanto ampliori favore se conspiciunt munere preventos gratiarum; presentes autem ad premisorum memoriam perpetuam cum pendenti secreto nostro regio sigillo quo ut rex Hungarie utimur prelati Stephano Laurentio Andrea Petro Blasio et alteri Laurentio ipsorumque heredibus et successoribus universis duximus concedendas. Datum Constantie in dominica Ramispalmarum, anno Domini millesimo quadringentesimo decimo septimo regnorum nostrorum anno Hungarie etc. tricesimo primo Romanorum vero septimo.

^a Az „in Italie Foryulii Lombardie” rész formulás alapon, a sóvári Soós család címeresleveléből pótolható ki.

^b Tollban maradt: Laurentii.

25.

Konstanz, 1417. május 12. – *Zsigmond címeradománya néhai Mindszenti Tamás fia Antal részére.*

1510 körüli másolatban, a Werbőczy-féle formuláskönyvben: Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár, Kézirattár Ms. II. 521. fol. 274v–275r;¹¹² fényképmásolata: MOL DF 281415. Kiad.: ZsO VI. 429. sz.

¹¹² Mechler Katalinnak, az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár kéziratárásának köszönettel tartozom szíves tájékoztatásáért.

Sigismundus Dei gratia Romanorum rex semper augustus ac Hungarie Dalmatie Croatie etc. rex nobili Anthonio^a condam Thome de Mindzenth familiari nostro continuo commensali ac sacri imperii fideli dilecto gratiam regiam et omne bonum. Nobilis fidelis dilecte. A claro lumine throni cesaree velud e sole radii nobilitates alie legitimo iure procedunt et omnium nobilitatum insignia ab imperatoria maiestate dependent, ut non sit fare alicuius generositatis insigne, quod a gremio non proveniet cesaree claritatis. Sane ad approbatam tue fidelitatis constantiam sincereque dilectionis affectum ac grata et accepta servitia quibus in conspectum regio [– – –] claruisti, quibusque diversorum jam regnorum et terrarum spatia signanter dum pro reformatione sacri romani imperii per Lumbardie Italie et Almanie iter faceremus deinde dum in negotio sancti matris et universalis ecclesie unionis per Aragonum Francie et Anglie regna ac terrarum spatia et mundi climata(?) perlustrando laboreremus etiam sepe sepius cum non modico persone vestre [– – –] nobis constanter et fideliter astitisti [– – –] vestre meritis non in merito convertimus. Te premissorum intuitu remunerare volentes [– – –] animo deliberato non per errorem aut improvide sed matura deliberatione prehabita sano etiam principum comitum baronum procerum nobilium et filium^b nostrorum accedente consilio et ex certa nostra scientia motuque proprio ac de Romane regie potestatis plenitudine prefatum Anthonium necnon tui consideratione omnes fratres amicos consanguineos heredesque et descendentes legitimos naturales ac successores nobilitamus et ad nobilitaris gradus apicem attollimus erigimusque et elevamus ac aliorum verorum nobilium de militari genere procreatorum numero et cetui presentibus aggregamus, necnon pro roboratione huiusmodi nobilitationis vobis et cuilibet vestrum infrascripta arma seu nobilitatis insignia prout presentibus pictoris effigie seu magisterio clare et distincte sunt depicta, auctoritate Romana regia nostra predicta et de nostre imperialis potestatis plenitudine concedimus et elargimur ac tenore presentium confirmamus, ita videlicet quod huiusmodi arma seu nobilitatis insignia in hastiludiis torneamentis bellis duellis et generaliter omni exercitio militari ad instar aliorum nobilium de militari genere procreatorum gestare possitis et valeatis ac possit et valeat quilibet vestrum pariter et defferre(!), aliorum tamen iuribus et armis semper saluis, gaudeant igitur favore regio ac de tanto benignitatis munere etiam vestra probis exultet tantoque ad honorum regium vestra solidetur intentia quanto ampliori vos preventos conspiciatis dono gratiarum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostre nobilitationis erectionis donationis gratie et confirmationis paginam infringere aut ei quovis ausu temerare contraire, si quis autem hec attemptum presumpseret indignationem nostram gravissimam et penam viginti marcarum auri

puri se noverit [– – –] contrafactum fuerit ispo facto irrevissibiliter(!) incursum, quarum medietatem imperiali nostro erario sive fisco reisduam vero partem iniuriam passorum usibus [– – –] applicati presentium sub nostre maiestatis sigilli appensione testimonio litterarum. Datum Constantie provincie Maguntie anno Domini millesimo quadringentesimo decimo septimo xii die mensis Maii regnorum nostrorum anno Hungarie etc. tricesimo primo, Romanorum vero septimo.

^a Tollban maradt: „filio”. ^b Recte: „fidelium”.

26.

Konstanz, 1417. május 20. – *Zsigmond címeradománya Barrwy Ferenc fia Simon és testvérei: Pál, Mátyás, János, Imre, István és Imre részére.*

Eredeti: MOL DL 50515. Hártya (415 × 690 mm), az oklevél elején címerképpel (187 × 160 mm). Gotica cursiva, az oklevélkezdő „S” iniciálé, valamint az „omnibus” „o” betűje díszített. Zöld-fehér sodraton barna viaszba nyomott függőpecsét, a pecsét maga azonban a viaszról már lepergett. Hátlapján újkori jelzetek.

Kiad.: MHH I. 41–42. p., 5. sz.; Schönherr 1894b; MNM I. 8. p., 11. sz.; ZsO VI. 455. sz.

Irod.: Bertényi 2010 (1988b); Nyulásziné Straub 2005 250. p., 33. sz.; Radocsay 1957 287. p.

Megj.: Az oklevél a hajtás szakadozott, az írás megfakult, a címerkép erősen megkopott.

27.

Konstanz, 1417. június 27. – *Zsigmond címeradománya Szirmai Pál fia György és osztályos atyafiai: Péter fia Péter, a királyi kápolna őre, János fiai: Miklós, Péter és Pál, Domokos fiai: Antal és Jakab, valamint Fábián fia János fiai: János és Domokos részére.*

Eredeti: MOL DL 67416 (Szirmay család levéltára), ugyanezen a jelzeten 18. századnak tűnő másolatban is. Hártya (415 × 690 mm), az oklevél elején címerképpel (200 × 186 mm). Gotica cursiva, az első sor („Sigismundus Dei gratia Romanorum rex semper augustus”) díszített scriptura longiorral szedve.

Kiad.: MHH I. 43–44. p., 6. sz.; Borovszky–Varju 1899 71–72. p.; MNM I. 8–9. p., 12. sz.; ZsO VI. 610. sz.

Irod.: Bertényi 2003 38. p. (a címerkép színes rekonstrukciójával: 29. p., 23. ábra.); Bertényi 2010 (2004a) 151–153. p.; Nyulásziné Straub 2005 250. p., 34. sz.; Radocsay 1957 287. p.

Megj.: Restaurált, a címerkép enyhén kopott.

28.

Konstanz, 1417. július 25. – *Zsigmond címeradománya Petneházi István fia Márton és apja, testvére, György, valamint osztályos atyafiai, János fiai: András, Benedek, Balázs, László fiai: András, Jakab, György, Miklós, Péter fia Gál és Tamás fia Jakab részére.*

Eredeti: MOL DL 50516. Hártya (380 × 580 mm), az oklevél elején festett címerképpel (223 × 172 mm). Gotica cursiva, az oklevélkezdő „S” iniciálé díszített. Világos (sárga?) színű sodrat, a függőpecsét hiányzik.

Kiad.: MHH I. 45–46. p., 7. sz.; Fejérpataky 1888 12. p.; MNM I. 9. p., 13. sz.; ZsO VI. 737. sz.

Irod.: Bertényi 2010 (1988a) 134. p.; Fejérpataky 1888 12–14. p.; Nyulásziné Straub 1987 118. p. (a címer színes fényképével: V. tábla – tévesen március 25-i kelettel); Nyulásziné Straub 2005 250. p., 35. sz.; R. Kiss 1904 (1903) 64–65. p.; Radocsay 1957 287. p.

Megj.: A hajtások mentén szakadozott, az írás megfakult, a címerkép enyhén rongálódott.

29.

Konstanz, 1417. augusztus 15. – *Zsigmond címeradománya Mihály, a szepesi Szent Márton-egyház olvasókanonokja, Miklós sasvári főesperes és János, az esztergomi, váci és budai egyházak kanonokja, valamint Békási György fiai: János és István, illetve Tordasi Bálint és bizonyos István részére.*

Másolat, Hunyadi János 1449. április 13-i átírásában, a MOL DL-ben nem szerepel.

Kiad.: MHH II. 19–22. p., 3. sz.; Fejérpataky 1898 39–40. p.; ZsO VI. 802. sz. (az átíró oklevél datálása téves)

Irod.: Fejérpataky 1989 40–41. p.; Nyulásziné 2005 250. p., 36. sz. (téves DL-jelzettel)

30.

Konstanz, 1417. szeptember 29. – *Zsigmond címeradománya kispalugyai Boda András fia Timót, testvére, Balázs, továbbá osztályos atyafiai: Palugyai Mihály és fiai: Gergely, Jodok, Miklós, Palugyai Márton fia Gáspár, Bodafalvi Imre és fiai: János, Mihály, Jakab és István részére.*

Eredeti: MOL DL 98441. Hártya (555 × 420 mm), az oklevél élén festett címerképpel (130 × 95 mm). Gotica cursiva, feltehetőleg az első sor végig („Sigismundus Dei gratia Romano[rum] rex semper

augustus ac Hungarie Dalmatie Croatie etc.]”) scriptura longiorral szedve, az oklevélkezdő „S” iniciálé díszített. Zöld-sárga sodrat, a függőpecsét hiányzik.

Kiad.: MNM II. 34. p., 19. sz.; ZsO VI. 964. sz.

Irod.: Csoma 1906 15. p.; Nyáry 1886 110. p., 5. jegyz.; Nyulásziné Straub 2005 250. p., 37. sz.; Radocsay 1957 287. p.; Sigismundus 2006 408–409. p., 4.124. sz. (Jékely Zsombor)

Megj.: Az oklevél erősen rongált, kb. negyede hiányzik.

Sigismundus Dei gratia Romano[rum rex semper augustus ac Hungarie Dalmatie Croatie etc.] rex omnibus Christi fidelibus, tam presentibus, quam futuris presentium [notitiam habituris, salutem in eo qui dat regibus regnare et victoriose triumphare. A claro lumine throni] regii velut e sole radii nobilitates legitimo iure procedunt et [omnium nobilitatum insignia a regia dignitate sic dependent ut non sit dare alicuius generositatis insigne quod a] gremio non proveniat regie claritatis. Sane ad universo[rum tam tam presentium quam futurorum notitiam harum serie volumus pervenire quod fidelis noster Thymoteus] Boda de Kispalogia nostre maiestatis veniens in presentiam pr[opositis et recensitis suis fidelibus servitiis ac fidelium obsequiorum gratuiutis meritis sincerisque complacentiis utique acceptis et] laudandis quibus ipse sacro nostre regio dyademati ac [celsitudine nostre maiestatis a longinquis temporibus in prosperis nostris agendis et adversis persone et rebus suis non parcendo] indefesse studuit complacere reddidit se gratum et [acceptum arma seu nobilitatis insignia in presentium litterarumstrarum capite depicta maiestati nostre exhibendo ab eadem maiestate nostra] eadem arma seu nobilitatis insignia sibi et per [eum – – –] [e]adem Emerico dicto Boda de Bodafalua Iohanni [– – – fratrib]us suis consanguineis ipsorum heredibus et posteritatibus [universis ex liberalitate nostra regia dare et conferre humiliter et devote supplicavit. Unde nos prefati Thymotei gratis affectibus intuentes obsequiorum mer]ita quibus studiis diligentibus ac indefessis hactenus [erga nostram claruit maiestatem cottidieque claret et inantea eo quidem studiosius clarere poterit quo se et suos singularioribus honorum gratiis senti]et decoratum animo deliberato et ex certa nostre [maiestatis scientia eidem Thymoteo et per eum predictis – – –(?) Mi]chaelis Gaspar [– – –] heredibus et posteritatibus universis ad prefati Thymotei supplicationis in[stantiam prescripta arma seu nobilitatis insignia – – –]ntur, ut[– – –] de habundantiori plenitudine specialis nostre gratie ad maiorem prelibati Thymotei et aliorum supra[scriptorum et ipsorum heredum nobilitatis gloriam proprio motu concedimus damus et ela]rgimur ut [iidem Thymoteus et] supradicti ipsorum heredes et posteritas nata et nascitura arma seu nobilitatis insignia [prout presentibus litteris circa principium a]pprobatis(!) [coloribus] diversis inserta pictura denotat et [declar]at amodo inantea preliis

hastiludiis torneamentis et in omni exercitio militari gestare valeant pariter et deferre, gaudeantque igitur Thymoteus et alii supranominati [ipsorum]que posteritates merito exultent tano fideliori studio ad honorem regium eorundem [inantea solidetur i]ntentio quanto ampliori favore preventos se conspiciunt munere g[ratiarum]. Presentes autem ad premissorum memoriam perpetuam cum pendenti secreto nostro regio sigillo [quo ut rex Hu]ngarie utimur prelibatis Thymoteo et aliis supradictis eorumque he[redibus] et posteritatibus universis duximus concedendas. Datum Constantie in festo [beati] Mi[chaelis] archangeli, anno Domini millesimo quadringentesimo decimo septimo regnorum [nostrorum] anno Hungarie etc. tricesimo primo, Romanorum vero septimo.

31.

Konstanz, 1417. november 19. – *Zsigmond címeradománya petri Ders László fia Benedek és apja, valamint testvérei: Péter, György, Ágoston és Pál részére.*

Eredetije lappang, vagy elveszett, korábban a leleszi konvent országos levéltárában volt.

Kiad.: MHH III. 21–22. p., 4. sz.; Lehoczky 1902; ZsO VI. 1127. sz.

Irod.: Nyulásziné Straub 2005 250. p., 38. sz.; Radocsay 1957 287. p.

32.

s. l., 1417. – *Zsigmond címeradománya Stéphan István részére.*

Erről a címereslevélről a kelet éven és a kedvezményezett nevén kívül semmit sem tudunk, a rendelkezésre álló névalak alapján – amennyiben egyáltalán létezik – nagy valószínűséggel koholmánnyal van dolgunk.

33.

Konstanz, 1418. február 1. – *Zsigmond címeradománya Bobai Miklós fia György és testvérei: Pál és Jakab, valamint rokonai: Péter fia Bálint és Ferenc fia Jakab részére.*

Másolat, 1733. június 15-i átírásban: Vas Megye Levéltára, Nemességi iratok, DL 1228 (fol. 6r–v); fényképmásolata: MOL DF 288603.

Kiad.: Balogh 1906 80. p.; MNM II. 34–35. p., 20. sz.; ZsO VI. 1450. sz.

Irod.: Balogh 1906 79–81. p.; Nyulásziné Straub 2005 250. p., 40. sz.

34.

Konstanz, 1418. február 7. – *Zsigmond címeradománya Lászlókarcsai Balázs fia Török Pál és atyafiai: Miklós fia István, András fia Mihály és László fia Jakab részére.*

Eredeti: Győr-Moson-Sopron Megye Soproni Levéltára, Sopron város, DL 499; fényképmásolata: MOL DF 202133. Hártya (380 × 528 mm), az oklevél élén festett címerképpel (126 × 127 mm). Gotica cursiva, az oklevél elején a „Sigismundus” és a „Hungarie” szavak, valamint a „rex” „r” betűje scriptura longiorral szedve. Hátlapján újkori feljegyzések és jelzetek.

Kiad.: MHH II. 23–24. p., 4. sz.; Schönherr 1895a; Házi 133. p., 156. sz.; ZsO VI. 1471. sz.

Irod.: Csoma 1896a 15. p.; Nyulásziné Straub 2005 250. p., 41. sz.; Radocsay 1957 287. p.

35.

Konstanz, 1418. február 27. – *Zsigmond címeradománya Vay Miklós fia Ábrahám és testvére István, valamint osztályos atyafiai: Benedek fia Tamás és István és László fia György részére.*

Eredeti: MOL DL 96953 (Vay család berkeszi levéltára). Hártya, az oklevél elején festett címerképpel. Gotica cursiva, az oklevél első sorában a „Sigismundus” és az „omnibus” szavak, valamint a „Hungarie” „H” betűje scriptura longiorral szedve. Sárga sodraton függőpecséttel. Hátlapján újkori feljegyzések (ld. Csoma 1900b 50. p., 1. jegyz.).

Kiad.: MHH I. 47–48. p., 8. sz.; Csoma 1900b 49–50. p.; MNM I. 9–10. p., 14. sz.; ZsO VI. 1566. sz.

Irod.: Csoma 1900b 50–52. p.; Nyulásziné Straub 2005 250. p., 42. sz.; Radocsay 1957 287. p.

36.

Konstanz, 1418. március 6. – *Zsigmond megújítja udvari embere, sóvári Soós László fia Miklós és unokatestvérei: János fiai: Simon és László, valamint György fia Péter címerét.*

Eredeti: MOL DL 57476 (Soós család levéltára). Hártya (390 × 587 mm), az oklevél elején festett címerképpel (215 × 128 mm). Gotica cursiva, A „Sigismundus” és a „Hungarie” szavak, valamint az „omnibus „o” és a „Romanorum”, illetve „rex” szavak „r” kezdőbetűi scriptura longiorral szedve. Vörös-sárga sodraton barna viaszba nyomott függőpecsét. Hátlapján újkori feljegyzések és jelzetek.

Kiad.: MNM I. 10. p., 15. sz.; ZsO VI. 1595. sz.

Irod.: Nyáry 1886 111. és 234–236. p.; Nyulásziné Straub 2005 250. p., 43. sz.; Radocsay 1957 287. p.; Soós 1885

Relatio Iohannis de Rozgon regie maiestatis supremi thesaurarii.

Sigismundus Dei gratia Romanorum rex semper augustus ac Hungarie Dalmacie Croatie etc. rex omnibus Christi fidelibus, tam presentibus, quam futuris presentium notitiam habituris, salutem in eo qui dat regibus regnare et vitoriose triumphare. A claro lumine throni regii velud e sole radii nobilitates legitimo iure procedunt et omnium nobilitatum insignia a regia dignitate sic dependent, ut non sit dare alicuius generositatis insigne quod a gremio non proveniat regie claritatis. Sane ad universorum, tam presentium, quam futurorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod fidelis noster grate et sincere dilectus nobilis Nicolaus filius Ladislai Soos de Soowar aulicus nostre regie maiestatis coram nostra celsitudine personaliter constitutus ac propositis et recensitis suis fidelibus servitiis et fidelium obsequiorum gratuitis meritis sincerisque complacitiis utique acceptis et laudandis quibus ipse nobis et sacro nostro regio diademata a longinquis temporibus in nostris agendis prosperis scilicet et adversis signanter in Italie Foryulii Lombardie et presentibus Almanie partibus quas pro sacrosancte universalis ecclesie unione et sacri imperii [Romani] status reformatione feliciter peragravimus persone et rebus suis non parcendo indefesse studuit complacere reddiditque se gratum et acceptum arma seu nobilitatis insignia in presentium litterarumstrarum capite depicta maiestati nostre exhibendo ab eadem maiestate nostra eadem arma seu nobilitatis insignia sibi et per eum Simoni et Ladislao filiis Iohannis et Petro filio Georgii de eadem Soowar patruelibus fratribus suis ipsorumque heredibus et posteritatibus universis quibus progenitores eorum et per consequens ipsi a dudum indifferenter freti^a fuissent et gavisi cum adiectione [corone auree(?)] et de novo dare et conferre humiliter et devote supplicavit. Unde nos prefati Nicolai filii Ladislai gratis affectibus intuentes obsequiorum merita quibus studiis diligentibus ac indefessis actenus erga nostram claruit maiestatem cottidieque claret et inantea eo studiosius clarere poterit et debebit quo se et suos singularioribus honorum gratiis sentiet decoratos animo deliberato et ex certa nostre maiestatis scientia eidem Nicolao filio Laidslao et per eum predictis Simoni et Ladislao filius Iohannis et Petro filio Georgii ipsorumque heredibus et posteritatibus universis ad prefati Nicolai filii Ladislai supplicationis instantiam prescripta arma seu nobilitatis insignia hic depicta ac pictoris magisterio distincte descripta virtute presentium conferimus ymmo de habundantiori plenitudine specialis nostre gratie ad maiorem prelibati Nicolai filii Ladislai et aliorum supradictorum nobilitatis gloriam proprio motu concedimus damus et elargimur ut iidem Nicolaus filius Ladislai et alii supradicti ipsorumque heredes et posteritas universa nata et nascitura hec arma seu nobilitatis insignia prout presentibus litteris circa principium aut

circa caput appropriatis coloribus diversis inserta pictura denotat et declarat ammodo inantea in preliis hastiludiis torneamentis et in omni exercitio militari gestare valeant pariter et deferre, gaudeant igitur favore regio ac de tanto munere singularis gratie antefati Nicolaus filius Ladislai Simon et Ladislaus filii Iohannis et Petrus filius Georgii eorumque posteritates merito exultent tantoque fideliori studio ad honorem regium eorundem inantea solidetur intentio quanto ampliori favore preventos se conspiciunt munere gratiarum. Presentes autem ad premissorum memoriam perpetuam cun pendentem secreto nostro regio sigillo quo ut rex Hungarie utimur prelibatis Nicolao filio Ladislai Simoni et Ladislao filiis Iohannis et Petro filio Georgii ipsorumque heredibus et posteritatibus universis duximus gratiose concedendas. Datum Constantie in dominica Letare anno Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo regnorum nostrorum anno Hungarie etc. vicesimo primo Romanorum vero octavo.

^a Tollhiba, „fructi” helyett.

37.

Konstanz, 1418. március 19. – *Zsigmond címeradománya udvari embere és a Sárkányrend tagja, Csapi Tamás fia Miklós fia András és rokonai: András, Pál, László, Péter prépost, Csapi Miklós fia Miklós, Csapi Imre fiai: Péter, István, László, János és Ágoston, Szécsi Gál egykori zólyomi ispán fiai: Péter zempléni főesperes, György és Jakab, továbbá Szécsi Mihály plébános, Agóci Miklós, Péter és Elek, őrsi prépost, Szerdahelyi Ferenc, Sztritei Péter fia Domokos és László fiai: István, Jakab és Tamás, valamint Bacskói János, sóvári Soós László fia Miklós, János fia Simon, Sós fia Péter, Dénes fia István, András fia Jakab fiai: György, Simon és Jakab, Agóci Miklós, és Szécsi Jakab fia Szerdahelyi Péter fia Péter részére.*

16. századnak látszó másolatban: MOL DL 98825 (Károlyi család levéltára). Hártya (290 × 400 mm), az oklevél közepén festett címerképpel (145 × 128 mm). Hátlapján újkori feljegyzések és jelzetek.

Kiad.: Károlyi-oklevéltár II. 34–38. p., 15. sz.; MNM 35–37. p., 21. sz.; ZsO VI. 1660. sz.

Irod.: Csoma 1896a 15. p.; Fejérpataky 1883; Nyáry 1886 235. p., 1. jegyz.; Nyulásziné Straub 2005 250. p., 44. sz.; R. Kiss 1904 (1903) 55. és 64–65. p.; Radocsay 1957 287. p.; Soós 1885, különösen 115. p.; Sigismundus 2006 345–346. p., 4.46. sz. (Jékely Zsombor)

38.

Konstanz, 1418. március 29. – *Zsigmond címeradománya dansai és keresztúri Demeter fia Csese László és osztályos atyafia, dansai és keresztúri Domokos fia Péter részére.*

Eredeti: MOL DL 105473 (Wesselényi család levéltára). Hártya (530 × 500 mm), az oklevél elején festett címerképpel (130 × 120 mm). Gotica cursiva, a „Sigismundus” szó, illetve a „Romanorum”, „Hungarie” és a „rex” szavak kezdőbetűi scriptura longiorral szedve. Vörös-sárga sodraton barna viaszba nyomott függőpecséttel. Hátlapján újkori feljegyzések és jelzetek.

Kiad.: MHH I. 53–54. p., 10. sz.; Karácsonyi 1899 154–155. p.; ZsO VI. 1696. sz.

Irod.: Karácsonyi 1899 155–157. p.; Nyulásziné Straub 1987 118–119. p. (a címerkép színes fényképe: VII. t.); Nyulásziné Straub 2005 250. p., 45. sz.; Radocsay 1957 287. p.

39.

Konstanz, 1418. március 29. – *Zsigmond kibővíti Nagymihályi Gergely fia Albert vránai perjel és osztályos atyafiai és rokonai: Odin fiai: János, László, György, János, László, Pál, István és Mihály, továbbá László fia Miklós, Jakab fia János, László fiai: János és András, Mihály fia György, Pongrác fiai: Dénes és László, András fia Pongrác és Lőrinc fiai címerét.*

Eredeti: MOL DL 85682; 16. századnak látszó (a Csapi-armálissal egyező kiállítású) másolata, az oklevél élén megfestett címerképpel: MOL DL 107513 (Csánki Dezső gyűjtemény), valamint 18. századi másolata (Franciscus Carolus Palma Specimen heraldicae regni Hungariae, regia, provinciarum nobiliumque scuta complectens [Bécs, 1776.] III. 4. 103. p. alapján): DF 258504 (Österreichisches Staatsarchiv, Haus-, Hof- und Staatsarchiv, Handschriftenabteilung: Österreichische weltliche Archive Weiss, Blaű). Hártya (527 × 617 mm), az oklevél elején festett címerképpel (140 × 145 mm). Gotica cursiva, az oklevél első sora gazdagon díszített, valamint a „Sigismundus” szó és a „Romanorum, illetve a „Hungarie” szavak kezdőbetűi scriptura longiorral szedve. Vörös-zöld sodrat, a függőpecsét hiányzik. Hátlapján újkori feljegyzések és jelzetek.

Kiad.: MHH I. 49–52. p., 9. sz.; Sztáray oklevéltár 189–191. p., 145. sz. (a 190–191. p. között a címerkép színes rekonstrukciójával); MNM II. 37. p., 22. sz.; ZsO VI. 1695. sz.

Irod.: Bertényi 2010 (1988a) 133. p.; Nyáry 1886 111. p.; Nyulásziné Straub 1987 118. p. (a címerkép színes fényképe: VI. t.); Nyulásziné Straub 2005 250. p., 46. sz.; Radocsay 1957 288. p.; Sigismundus 2006 410–411. p., 4.127. sz.; Y. S. 1889 176–177. p.

40.

Konstanz, 1418. március 29. – *Zsigmond címeradománya Suki Illés fia János valamint unokatestvére és osztályos atyafia: Mihály fia László részére.*

Eredeti: Arhiva Istorica a Filialei Din Cluj a Academiei RR. (Erdélyi Múzeum Egyesület egykori levéltára), Címereslevelek; fényképmásolata: MOL DF 254917. Hártya, az oklevél elején festett címerképpel. Gotica cursiva, a „Sigismundus” szó, illetve a „romanorum és a „Hungarie” szavak kezdőbetűi scriptura longiorral szedve.

Kiad.: Petrichevich Horváth 1936 69–70. p.; MNM II. 281. p., 477. sz.; ZsO VI. 1694. sz.

Irod.: Nyulásziné Straub 2005 250. p., 47. sz.; Radocsay 1957 288. p.

41.

Konstanz, 1418. április 4. – *Zsigmond címeradománya harsági Farkas János fia Miklós és atyafiai: Domokos, Albert és Benedek, valamint rokonai: delnei Kakas János, Mocsolai Miklós fia János, Uszfalvi János és Pál, továbbá Komlósi Loránd fiai: Márton és János részére.*

Eredeti: Slovenský národný archív, Jászói konvent hiteleshelyi levéltára Armales 66.; fényképmásolata: MOL DF 251661. Hártya (440 × 630 mm), az oklevél elején festett címerképpel (215 × 215 mm). Gotica cursiva, az oklevél első sorában a „Sigismundus” szó, illetve a „Romanorum” és a „Hungarie” szavak kezdőbetűi scriptura longiorral szedve, az oklevélkezdő „S” iniciálé díszített. Hátlapján újkori feljegyzések és jelzetek.

Kiad.: MHH II. 25–26. p., 5. sz.; Reiszig 1896 92–93. p.; MNM II. 37–38. p., 23. sz. (tévesen Jánosnak nevezve a kezdeményezettet és egy évvel későbbre datálva az oklevelet); ZsO VI. 1711. sz.

Irod.: Nyulásziné Straub 2005 250. p., 48. sz. (tévesen Miklósnak nevezve a kezdeményezettet); R. Kiss 1904 (1903) 45–46. p.; Radocsay 1957 288. p.; s. n. 1900

42.

Konstanz, 1418. május 9. – *Zsigmond címeradománya Koromházi Barnabás fia Egyed és testvérei: Mátyás és Mihály, továbbá osztályos atyafiai és rokonai: Koromházi Vince és fiai: Bálint és Antal, Korom János és fiai: Barnabás és Mihály, valamint néhai Körtvélyesi Gergely fiai: Lőrinc, Kozma, Damján, Lukács és fiai: Kelemen és Bálint, illetve babai Peres Péter és fia, János részére.*

Eredeti: Slovenský národný archív, Révay család központi levéltára, Blatnica 1–3.; fényképmásolata: MOL DF 259309. Hártya, az oklevél a hajtások mentén szakadozott, elején festett címerképpel. Gotica cursiva, a „Sigismundus” szó, illetve a „Hungarie” kezdőbetűje scriptura longiorral szedve. Barna viaszba nyomott függőpecsét.

Kiad.: ZsO VI. 1889. sz.

Irod.: Nyulásziné 2005 250. p., 49. sz.

Sigismundus Dei gratia Romanorum rex semper augustus ac Hungarie Dalmatie Croatie etc. rex omnibus Christi fidelibus, tam presentibus, quam futuris presentium notitiam habituris, salutem in eo qui dat regibus regnare et victoriose triumphare. A claro lumine throni regii velud e sole radii nobilitates legitimo iure procedunt et omnia nobilitatum insignia a regia dignitate sic dependent, ut non sit dare alicuius generositatis insigne quod a gremio non proveniat regie claritatis. Sane ad universorum tam presentium quam futurorum notitiam harum serie volumus pervenire quod fidelis noster dilectus Egidius filius Barnabe de Coromhas coram nostra celsitudine personaliter constitutus propositis et recensitis suis fidelibus servitiis et fidelium obsequiorum gratuitis meritis sincerisque complacentiis utique acceptis et laudandis quibus ipse nobis et sacro nostro regio diademati ac celsitudini nostre maiestatis a longinquis temporibus in nostris agendis prosperis et adversis persone et rebus suis non parcendo indefesse studuit complacere reddiditque se gratum et acceptum arma seu nobilitatis insignia in principium litterarum nostrarum [seu] capite depicta maiestati nostre exhibendo eadem a nostra celsitudine sibi et per eum Mathie et [Mich]aeli carnalibus item Vincze de eadem ac Valentino et Anthonio filiis eiusdem necnon Ioanni de Corom et Barnabe ac Michaeli filiis eiusdem^a ac Laurentio Cozme et Damiano quondam filiis Gregorii Luce de Kortweles ac Clementi [et Val]entino^b filiis eiusdem Petro Peres dicto de Baba et Iohanni filio eiusdem consanguineis ac fratribus condivisionalibus suis ipsorumque heredibus et posteritatibus universis ex liberalitate nostra regia dari et conferri humiliter [et devote] supplicavit; unde nos prefati Egidi gratis affectibus intuentes obsequiorum laudabilia merita quibus ipse in plerisque nostris et sacre ipsius regni nostri Hungarie [prosperis et adversis?] agendis a longinquis temporibus sub diversitate locorum et temporum et [precipue?] Bozne Lombardie Rascie et presentibus Alamanie ac aliis quampluribus [partibus quas nos pro sacro]sancte universalis ecclesie que iam superni lu[minis gratia illustr]ante ad verum et unicum eius sponsum pervenit et sacri [imperii status reformatione duce Christo qui lux vera est et luminum feliciter perlustravimus non parcendo rebus suis et persone, sed variis] periculis imminentibus se [ipsum exponendo, celsitudini nostre intentissimis animi desideriis placuit se ipsum gratum reddere et acceptum, animo deliberato et ex certa] scientia eidem Egidio ac fratribus ac consanguineis suis supradictis ipsorumque heredibus ac posteritatibus [universis ad prefati Egidii supplicationis instantiam prescripta] arma seu [nobilitatis insignia hic depicta] ac pictoris magisterio distincte descripta virtute presentium conferimus ymmo de

habundantiori plenitudine specialis gratie nostre [ad maiorem prelibati Egidii] et [aliorum supradictorum] nobilitatis gloriam [motu proprio con]cedimus ac elargimur ut [iidem Egidius et] alii supradicti eorum heredes et posteritas universa nata et nascitura hec arma seu nobilitatis insignia [prout presentibus litteris circa principium appropriatis coloribus diversis inserta pictura denotat et declarat amodo inantea in preliis hastiludiis torneamentis duellis et on omni exercitio militari et clientali gestare valeant [pariter et deferre; g]audeant igitur [favore regio ac de] tanto munere singularis gratie antefati Egidius et alii supradicti eorumque heredes et posteritas merito exultent tantoque fideliori studio ad honorem regium eorundem inantea solid[etur intentio quanto ampliori favore] preventos se conspiciunt munere gratiarum. Presentes autem ad premissorum memoriam perpetuam sigilli nostri secreti quo ut rex Hungarie utimur appensione prefatis Egidio et al[iis sup]radict[is iu]ssimus co[m]muniri perpetuo et [in evum] valituras. Datum Constantie feria secunda proxima post festum ascensionis Domini, anno Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo regnorum nostrorum anno Hungarie etc. tricesimo secundo Romanorum vero octavo.

^{a, b} Kiegészítve ZsO VI. 1889. sz. alapján.

43.

Bázel, 1418. június 11. – *Zsigmond címeradománya ronyvai Balázs fia Csontos Péter és Legynyai Imre fia Csontos Bertalan részére.*

Eredeti, restaurált: MOL DL 50517. Hártya (425 × 650 mm), az oklevél elején festett címerképpel (225 × 186 mm). Gotica cursiva, az oklevél első sora („Sigismundus Dei gratia”) scriptura longiorral szedve.

Kiad.: Nagy 1886 162–163. p.; MNM I. 10–11. p., 16. sz.; Nagy 1875 274–275. p.; ZsO VI. 2032. sz.
Irod.: Csergheő 1887a; Nyulásziné Straub 1987 119. p. (a címerkép színes fényképe: VIII. t.);
Nyulásziné Straub 2005 250. p., 50. sz.; Radocsay 1957 288. p.; Sigismundus 2006 412. p., 4.129. sz.
Megj.: Az oklevél néhol szakadozott, az íráskép a hajtások mentén megfakult.

44.

Strassburg, 1418. július 4. – *Zsigmond címeradománya Mohorai Vid és rokonai: Miklós és János, Perényi Péter országbíró ítélőmestere részére.*

Eredeti, restaurált: MOL DL 69387 (Kubinyi-család). Hártya (382 × 575 mm), az oklevél elején festett címerképpel (180 × 145 mm). Gotica cursiva, a „Sigismundus” szó, illetve a „rex” és a „Hungarie” szavak kezdőbetűi scriptura longiorral szedve. Sárga(?) színű sodrat, függőpecsétje hiányzik. Hátlapján újkori feljegyzések és jelzetek.

Kiad.: Kubinyi 1885a 1–2. p.; MNM II. 38–39. p., 25. sz.; ZsO VI. 2135. sz.

Irod.: Kubinyi 1885a 2–5. p.; Kubinyi 1885b; Nyulásziné Straub 1987 119. p. (a címerkép színes fényképe: IX. t.); Nyulásziné Straub 2005 250. p., 51. sz.; Radocsay 1957 288. p.

Megj.: Az oklevél erősen rongált, a hajtások mentén nagyobb szakadások, emiatt az oklevél szövege több helyen olvashatatlan, a címerkép hiányos.

45.

Strassburg, 1418. július 5. – *Zsigmond címeradománya Zemlényi Márton fia Dávid és nagybátyja, Makó fia Imre, valamint rokona, Miklós fia György részére.*

Eredetije kiadva Csehszlovákiának 1967-ben (30/1967. OL szám), fényképmásolata: MOL DL 83600 (Bárczay család levéltára). Hártya (384 × 507 mm), az oklevél elején festett címerképpel (156 × 128 mm). Gotica cursiva, az oklevélkezdő „S” iniciálé díszített. Hátlapján újkori feljegyzések és jelzetek.

Kiad.: MHH II. 27–28. p., 6. sz.; Radvánszky 1892 12–13. p.; ZsO VI. 2139. sz.

Irod.: Nyulásziné Straub 2005 250. p., 52. sz.; Radocsay 1957 288. p.

46.

Strassburg, +1418. július 5. HAMIS! – *Zsigmond király címeradománya szentpéterfalvi Szilágyi Péter fia Balázs és rokonai: László fia Szabolcs és Károly fia Attila részére.*

Egy 1616. július 1-i családtörténeti feljegyzésben szereplő másolatról készült 1715. augusztus 29-i hiteles másolat 1903. december 19-i (1980/1903. sz.; Stamberger Ferenc), valamint egy 1724. március 15-i hiteles másolatról készült 1904. március 23-i (138/1904. sz.; Görgei István) közjegyzői hiteles másolatban: MOL R 64 2. t., 1. d. 11., fol. 40–46. Az 1904. évi másolat hozza a címerkép színes rekonstrukcióját is.

Kiad.: MNM II. 39. p., 26. sz.; ZsO VI. 2138. sz.

Irod.: Nyulásziné Straub 2005 250. p., 53. sz.

Sigismundus Dei gratia Romanorum rex semper augustus ac Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. rex, omnibus Christi fidelibus tam praesentibus quam futuris praesentium notitiam habituris, salutem in eo, qui dat regibus regnare et victorioso triumphare. A claro lumine

throne regii velut e sole radii, nobilitates legitimo jure procedunt, et omnium nobilitatum insignia a regia dignitate sic dependent, ut non sit dare alicuius generositatis insigne, quod a gremio non proveniat regiae claritatis. Sane ad universorum, tam praesentium quam futurorum, notitiam harum serie volumus pervenire, quod fidelis noster dilectus Blasio(!) filius Petri Zylaghy de Zenthpeterfalva nostrae maiestatis veniens in presentiam, propositis et recensitis suis fidelibus servitiis et fidelium obsequiorum gratuitis meritis sincerisque complacentiis, utique acceptis et laudandis, quibus ipse sacro nostro regio dyademati a longinquis temporibus in nostris agendis, prosperis scilicet et adversis, signanter in Lumbardiae, Franciae, Angliae et praesentibus Almaniae partibus, personae et rebus suis non parcendo, indefesse studuit complacere, reddiditque se gratum et acceptum, arma seu nobilitatis insignia sibi et per eum Zabolch filio Ladizlai ac Etele filio Caroli consanguineis fratris suis, ipsorumque haeredibus et posteritatibus universis dari et conferri humiliter supplicavit. Unde nos praefati Blasio gratis affectibus intuentes fidelium obsequiorum merita, quibus studiis diligentibus ac indefessis hactenus erga nostram claruit maiestatem, cottidieque claret et in antea eo studiosius clarere poterit quo se et suos singularioribus gratiis sentiet decoratum, animo deliberato et ex certa nostrae maiestatis scientia eidem Blasio et per eum Zabolch et Etele praedictis, ipsorumque haeredibus et posteritatibus universis, ad praefati Blasio supplicationis instantiam, praescripta arma seu nobilitatis insignia, hic depicta ac pictoris magisterio distincte descripta, virtute praesentium conferimus, immodice habundantiori plenitudine specialis nostrae gratiae ad maiorem praelibati Blasio et aliorum supradictorum gloriam proprio motu concedimus, damus et elargimur, ut idem Blasio et alii supradicti, ipsorumque haeredes et posteritas^a universa nata et nascitura haec arma seu nobilitatis insignia, prout praesentibus litteris nostris circa principium appropriatis coloribus diversis inserta pictura denotat et declarat, ammodo et in antea in proeliis, hastiludiis, torneamentis, et in omni exercitio militari et clientali gestare valeant pariter et deferre. Gaudeant igitur favore regio ac de tanto munere singularis gratiae autephat^b Blasio(!) et alii supradicti eorumque posteritas merito exultent, tantoque fideliori studio ad honorem regum eorundem in antea solidetur intentio, quanto se et suos ampliori praevenos conspiciunt munere gratiorum.^c Praesentes autem ad praemissorum memoriam perpetuam cum praelibatis Blasio et aliis supradictis ipsorumque haeredibus et posteritatibus universis duximus concedendas.

Datum in nostra imperiali civitate Argentinensi cis Renum feria tertia proxima post festum visitationis beatae Mariae virginis, anno Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, regnorum nostrorum anno Hungariae etc. tricesimo secundo, Romanorum vero octavo.

^a Recte: posteritates. ^b Recte: antephatum. ^c Recte: gratiarum.

47.

Ulm, 1418. szeptember 8. körül – Zsigmond címeradománya Sitkei László fia Mihály királyi sáfár familiárisa, Gyalócai László fia János és testvérei: György és Miklós, továbbá unokatestvérei és osztályos atyafiai: Lőrinc fiai: András és Miklós, Miklós fia Lénárd és János fia Mihály részére.

Eredetije lappang, vagy elveszett.

Kiad.: MHH II. 29–30. p., 7. sz.; Nagy 1893a 69–70. p.; ZsO VI. 2340. sz.

Irod.: Nyulásziné Straub 2005 250. p., 54. sz.; Radocsay 1957 288. p.

48.

Ulm, 1418. szeptember 11. – Zsigmond címeradománya Szecsődi Jakab fia Demeter és rokonai: István fiai: Dávid és János, illetve Pál fia István részére.

Eredeti: MOL DL 38100 (Szecsődy család levéltára). Hártya (500 × 400 mm), az oklevél elején festett címerképpel (150 × 100 mm). Gotica cursiva, az oklevél első sorában a „Sigismundus” szó, valamint a „Romanorum” és a „Hungarie” szavak kezdőbetűi scriptura longiorral szedve. Megfakult vörös-arany sodraton barna viaszba nyomott függőpecséttel. Hátlapján újkori feljegyzések és jelzetek.

Kiad.: MHH II. 31–32. p., 8. sz.; Nagy 1893b 150. p.; ZsO VI. 2346. sz.

Irod.: Áldásy 2008 (1923) 84. p.; Nyulásziné Straub 1987 119. p. (a címerkép színes fényképe: X. t.); Nyulásziné Straub 2005 251. p., 55. sz.; Radocsay 1957 288. p.

Megj.: Az oklevél oldalsó szélein és középtájt erősen rongált, emiatt a címerkép hiányos, a szöveg egy része olvashatatlan. Restaurált.

49.

Augsburg, 1418. október 4–16. között¹¹³ – Zsigmond címeradománya Mogi Demeter fia Mátyás és osztályos atyafiai: Tamás fiai: György egri kanonok, László és György, valamint István fia György, Péter fia János és András fia Dénes részére.

Eredeti: MOL DL 50518. Hártya (457 × 660 mm), az oklevél elején festett címerképpel (210 × 140 mm). Gotica cursiva, az oklevél első sorában a „Sigismundus”, a „rex”, a „Hungarie” valamint a „rex”

¹¹³ Itinerárium 102. p. alapján.

szavak kezdőbetűi scriptura longiorral szedve. Zöld-sárga sodraton barna viaszba nyomott függőpecsét.

Kiad.: Nyáry 1885a 57–58. p.; MNM I. 11. p., 17. sz.; ZsO VI. 2394. sz.

Irod.: Nyulásziné Straub 2005 251. p., 56. sz.; Radocsay 1957 288. p.

Megj.: Az oklevél a hajtások mentén erősen szakadozott, emiatt a szöveg több helyen olvashatatlan, a címerkép sérült.

50.

Regensburg, 1418. október 24. és november 9. között¹¹⁴ – *Zsigmond címeradománya Sye-i János fia Mihály, Bertalan fia János, Loránd fia Bereck, Domokos, György, Miklós fia Miklós és János fia Bereck részére.*

Eredeti, restaurált: Vas Megyei Lt. DL 114.; fényképmásolata: MOL DF 261635 (tévesen, az uralkodási év alapján 1432-re datálva). Hártya (495 × 695 mm), az oklevél elején festett címerképpel (212 × 153 mm). Gotica cursiva, az oklevél első sora („Sigismundus Dei gratia Romanorum rex semper”) scriptura longiorral szedve.

Kiad.: ZsO VI. 2450. sz.

Irod.: Csoma 1896a 15–16. p.; Csoma 1906 23. p.; Nyulásziné Straub 2005 251. p., 59. sz.; Radocsay 1957 288. p.

Megj.: Az oklevél kb. a felénél hosszában elszakadt, emiatt az egyébként is erősen halvány szöveg több helyen olvashatatlan, illetve az armális pontos kelte nem állapítható meg.

Sigismundus Dei gratia Romanorum rex semper augustus ac Hungarie Dalmacie Coratie etc. rex omnibus Christi fidelibus, tam presentibus, quam futuris presentium [notiti]am habituris, salutem in eo qui dat regibus regnare et victoriose triumphare. A claro lumine throni velud e sole radii nobilitates legitimo iure procedunt et omnium nobilitat[um insignia] a regia dignitate sic dependent, ut non sit dare alicuius generositatis insigne quod a gremio non proveniat regie claritatis. Sane ad universorum, tam presentium, quam futurorum [notitiam] harum serie volumus pervenire quod fidelis noster dilectus Michael filius Iohannis de Sye coram nostram maiestate personaliter constitutus propositis et recensitis suis fidelibus servitiis et fidel[ium obsequiorum] gratuitis meritis sincerisque et acceptis complacentiis quibus ipse nobis et sacro nostro regio dyademati studuit complacere reddiditque se gratum et acceptum arma seu nobi[litatis insignia] in presentium litterarum nostrarum capite depicta maiestati nostri exhibendo ab eadem maiestate nostra eadem arma seu nobilitatis insignia sibi et per

¹¹⁴ ZsO VI. 2450. sz., Itinerárium 102. p. alapján.

eum Iohanni filio [Bartholomei] ac Briccio Dominico et Georgio filiis Lorandi Nicolao filio [Nicolai de] eadem Sye necnon Briccio filio Ioannis de eadem ipsorumque heredibus et posteritatibus universis [ex liberalitate nostra] dari et conferri humiliter et devote supplicavit; unde nos prefati Michaelis filii Iohannis gratis affectibus intuentes obsequiorum merita quibus studiis diligentibus ac indefessis [hactenus erga] nostrum claruit maiestatem cottidieque claret et inantea [eo studiosius] clarere poterit et debebit quanto se et suos singularioribus honorum gratiis sentiet decoratos. Animo delib[erato et ex certa] nostre maiestatis scientia eidem Michaeli et per eum [– – –] Iohanni filio Bartholomei [Briccio] Dominico et Georgio filiis Lorandi Nicolao filio [Nicolai necnon(?) – – –] filio Iohannis ipsorumque heredibus et posteritatibus universis ad prefati Michaelis filii Iohannis supplicationis instantiam prescripta arma seu nobilitatis insignia hi[c depicta ac] pictoris magisterio distincte descripta virtute presentium [conferimus] ymo de habundantiori plenitudine specialis nostre gratie ad maiorem prelib[ati Michaelis et] aliorum supradictorum nobilitatis gloriam proprio motu concedimus damus et elargimur [ut iidem] Michael et alii supradicti ipsorumque heredes et posteritas [universa nata et] nascitura hec arma seu nobilitatis insignia prout presentibus litteris circa prin[cipium seu(?)] circa caput appropriatis coloribus diversis inserta pictura [denotat et declarat] amodo inantea in preliis hastiludiis torneamentis et in omni exer[citio militari gest]are valeant pariter et deferre. [Gaudeant igitur favore regio et de tanto] munere singularis gratie [antefatus Michael necnon] et alii suprad[icti] eorumque [posteritates] merito exultent tantoque fideliori studio [ad honorem regum eorundem inantea solidetur intetnio quanto] ampliori favore [preventos se conspiciunt munere gratiarum. Presentes autem ad premissorum memoriam perpetuam cun pendente secreto nostro regio] sigillo quo ut rex Hungarie utimur prelibatis Michaelis filio Iohannis ipsorumque heredibus et posteritatibus universis duximus concedendas. Datum in nostre imperiali Ratisponensis civitate [ante(?) – – – ponti]ficis et confessoris anno Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo regnorum nostrorum anno Hungarie etc. tricesimo secundo Romanorum [vero nono].

51.

Passau, 1418. november 19. – *Zsigmond király megújítja Olsvai Mátyás, apja, János, Bálint, Miklós, Bálint és Simon, valamint Geraldfalvi Pál és Engi János címerét.*

Eredeti: Slovenský národný archív, Hodnoverné miesto Konventu premonštrátov v Jasove, Armalia Nr. 40.; fényképmásolata: MOL DF 251660; fennmaradt a jászói konvent Berzeviczy Gergely kérésére készített, 1805. évi átírásában is, ld. ugyanezen a jelzeten. Másolata: MTA Könyvtára Ms.

5002. (Fejérpataky László). Hártya (450 × 681 mm), az oklevél elején festett címerképpel (127 × 112 mm). Gotica cursiva, az „S” iniciálé díszített, továbbá az első sorban a „Sigismundus” és a „Hungarie” szavak, valamint a „Romanorum” kezdőbetűje scriptura longiorral szedve. Hátlapján újkori újkori feljegyzés és jelzetek.

Kiad.: ZsO VI. 2550. sz.

Irod.: Nyulásziné Straub 2005 251. p., 57. sz.; Sigismundus 2006 411. p., 4.128. sz. (Marta Melniková – Jékely Zsombor)

Megj.: Az oklevél a hajtások mentén szakadozott, emiatt a szöveg több helyen olvashatatlan.

Sigismundus Dei gratia Romanorum rex semper augustus ac Hungarie Dalmatie [Cro]atie etc. rex omnibus Christi fidelibus, tam presentibus, quam futuris presentium notitiam habituris, salutem in eo qui dat regibus regnare et [vict]orioso triumphare. A claro lu[m]ine throni velud e sole radii nobilitates legitimo iure procedunt et omnium nobilitatum insignia a regia dignitate sic dependent, u[t non sit dare] alicuius generositatis insigne, quod a gremio non proveniat regie claritatis. Sane ad universorum, tam presentium, quam futurorum notitiam harum serie volumus p[ervenire, quod] fidelis noster dil[ectus M]athias litteratus filius Iohannis filii Benedicti de Olsua coram nostra [celsi]tudine personaliter constitutus propositis et recensitis suis fidelibus serviciis et fidelium obsequiorum gratuitis meritis sincerisque et acceptis complacentiis quibus ipse nobis et sacro [nostr]o regio dyademati in hiis presentibus Almanie et aliis diversis mundi partibus indefesse studuit complacere reddiditque se gratum et acceptum, arma seu nobilitatis insignia in presentium litterarumstrarum capite depicta maiestati nostre exhibendo, ab eadem maiestate nostra eadem arma seu nobilitatis insignia sibi et per eum prefato Iohanni patri ac Valentino et Nicolao carnalibus, item Mathie filio Valentini et Simoni filio Iacobi de eadem Olsua necnon Paulo filio Nicolai de Geraldalua, ac Mathie filio Iohannis [de] Eng patruelibus fratribus suis ipsorumque heredibus et posteritatibus universis denuo et denovo dare et conferre humiliter et devote supplicavit. Unde nos prefati M[athie] gratis affectibus intuentes obsequiorum merita quibus studiis di[ligentibus] indefessis hactenus erga nostram claruit maiestatem cottidieque claret et inantea eo studiosius clarere poterit et debet quo se et suos singularioribus honorum gratiis sentiet decoratos, animo [deliberato et ex cer]ta nostre maiestatis scientia eidem Mathie litterato, item Iohanni patri [ac Va]lentino et Nicolao carnalibus, item Mathio filio Valentini et Simoni filio Iacobi [de eadem Olsua necnon Paulo filio Nicolai de Geraldalua ac Mathie filio Iohannis de Eng patruelibus fratribus suis ipsorumque heredibus] et posteritatibus universis ad prefati Mathie supplicationis [instantiam] prescripta [arma seu nobilit]atis insignia hic depicta ac

pictoris magisterio distincte descripta vir[tute presen]tium conferimus ymo de habundantiori plenitudine specialis nostre [gratie] ad maiorem prelibati [Mathie] et aliorum supradictorum nobilitatis gloriam proprio motu concedimus damus et elargimur, ut idem Mathias et alii supradicti ipsorumque heredes et posteritas universa nata et nascitura hec arma seu nobilitatis insignia presentibus [litteris] circa principium aut circa caput appropriatis coloribus diversis inserta pictura denotat et declarat ammodo inantea in preliis hastiludiis torneamentis et in omni exercitio militari gestare valeant pariter et deferre. Gaudeant igitur [fav]ore regio ac de tanto munere singularis gratie antefati Mathias, Iohannes item Valentinus, Nicolaus, Mathias, Simon necnon Paulus et alter Mathias eorumque posteritates merito exultent tantoque fideliori studio ad honorem reg[iam] eorundem inantea solidetur intentio quanto ampliori favore preventos se conspiciunt munere gratiarum. Presentes autem ad premissorum memoriam perpetuam cum pendenti secreto nostro regio sigillo, quo ut rex Hungarie utimur [prelibatis] Mathie et aliis supradictis ipsorumque heredibus et posteritatibus [univer]sis duximus gratiose concedendas. Datum in civitate Pathaviensi cis Danubium in festo beate Elizabeth vidue, anno Domini millesimo quadringen[tesimo d]ecimo octavo, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. tricesim[o secundo] Romanorum vero nono.

52.

Passau, 1418. november 30. – *Zsigmond címeradománya Mileki László fia János továbbá osztályos atyafiai és rokonai: Miklós fia Adrián és Toródfalvi Péter fia Gál részére.*

Eredeti: Szombathelyi Püspöki és Vasvár-Szombathelyi Székeskáptalani Levéltár, Székeskáptalan Magánlevéltára, Vasvári káptalan, Rendezett iratok; fényképmásolata: MOL DF 279157. Hártya (490 × 505 mm), az oklevél elején színes címerképpel (212 × 153 mm). Gotica cursiva, az első sor nagy része („Sigismundus Dei gratia Ro”) scriptura longiorral szedve.

Kiad.: MHH II. 33–34. p., 9. sz.; Varju 1900b 185. p.; ZsO VI. 2586. sz.

Irod.: Áldásy 2008 (1923) 85. p.; Nyulásziné Straub 2005 251. p., 58. sz.; Radocsay 1957 288. p.

Megj.: Az oklevél több helyen szakadozott, emiatt a szöveg olvashatatlan.

53.

Passau, 1419. január 9. – *Zsigmond megújítja Rumi Doroszló királyi alpohárnokmester familiárisa, Kisfaludi Tamás fia András és testvérei: György, Miklós és János, továbbá osztályos atyafiai: György fia Miklós és László fia István címerét.*

Eredeti: MOL DL 61348 (Kisfaludy család levéltára). Hártya (371 × 652 mm), az oklevél elején festett címerképpel (185 × 130 mm).

Kiad.: Nagy 1884 108. p.; MNM I. 11–12. p., 18. sz.; ZsO VII. 28. sz.

Irod.: Nyulásziné Straub 2005 251. p., 60. sz.; Radocsay 1957 288. p.

54.

Mies, 1421. február 10. – *Zsigmond címeradománya Felsőbárcai Mátyás fia László és testvére Illés, valamint osztályos atyafia Alsóbárcai Kelemen fia László részére.*

Eredeti, kiadva Csehszlovákiának 1967-ben (30/1967. OL szám), fényképmásolata: MOL DL 83604 (Bárczay család levéltára). Hártya (338 × 547 mm), az oklevél elején festett címerképpel (170 × 125 mm). Gotica cursiva, az oklevél első sorában a „Sigismundus Dei gratia” szavak, illetve a „Romanorum” szó kezdőbetűje scriptura longiorral szedve. Hátlapján újkori feljegyzések és jelzetek.

Kiad.: MHH I. 55–56. p., 11. sz.; Bárczay 1891 86–87. p.; ZsO VIII. 86. sz.

Irod.: Nyulásziné Straub 2005 251. p., 62. sz.; Radocsay 1957 288. p.

55.

Znojmó, 1421. március 28. – *Zsigmond címeradománya Pércsi Mihály fia Benedek királyi al-étekgódomester és testvére, László, valamint osztályos atyafia Zanyó fia Péter részére.*

Eredeti, restaurált: MOL DL 50519. Hártya (356 × 560 mm), az oklevél elején festett címerképpel (155 × 130 mm). Gotica cursiva, az oklevél első sorában a „Sigismundus” scriptura longiorral szedve.

Kiad.: MHH III. 23–24. p., 5. sz.; Áldásy 1908a 82. p.; MNM II.39–40. p., 27. sz.; ZsO VIII. 337. sz.

Irod.: Makay 1887 125–130. p.; Nyulásziné Straub 2005 251. p., 63. sz.; Radocsay 1957 288. p.

56.

Znojmó, 1421. március 28. – *Zsigmond címeradománya Pálóci Imre titkos kancellár familiárisa, Rezegei György részére.*

Eredeti: MOL DL 105686 (Károlyi család levéltára). Hártya (322 × 540 mm), az oklevél elején festett címerképpel (150 × 93 mm). Gotica cursiva, az oklevélkezdő „Sigismundus” scriptura longiorral szedve. Pergamencsíkon függőpecsét maradványával. Hátlapján újkori feljegyzések és jelzetek.

Kiad.: Károlyi-oklevéltár 58–60. p., 28. sz.; ZsO VIII. 338. sz.

Irod.: Nyulásziné Straub 2005 251. p., 64. sz.; Radocsay 1957 288–289. p.

Megj.: Az oklevél néhol vízfoltos, a hajtások mentén kisebb szakadások.

Znojmo, 1421. március 28. – *Zsigmond király címeradománya szlavóniai ítélőmestere, Raveni Mihály részére.*

Eredeti: Hrvatski Državni Arhiv, Armales 1.; fényképmásolata: MOL DF 286304. Hártya, az oklevél elején festett címerképpel. Gotica cursiva, az oklevélkezdő „Sigismundus” kezdőbetűje díszes.

Kiad.: ZsO VIII. 339. sz.

Irod.: Nyulásziné Straub 2005 251. p., 65. sz.; Radocsay 1957 288. p.

Megj.: Az oklevél a hajtások mentén szakadozott, ezért a szöveg néhol olvashatatlan.

Relatio domini Benedicti prepositi ecclesie Albensis sedis apostolice prothonotarii.

Sigismundus Dei gratia Romenorum rex semper augustus ac Hungarie Bohemie Dalmatie Croatie etc. rex omnibus Christi fidelibus, tam presentibus, quam futuribus presentium notitiam habituris salutem in eo qui dat regibus regnare et victoriose triumphare. A claro lumine troni regii velud a sole radii nobilitates legitimo iure procedunt et omnia nobilitatum insignia a regia dignitate sic dependent, ut non sit dare alicuius generositatis insigne, quod a gremio non proveniat regie claritatis. Sane ad universorum, presentium futurorumque notitiam harum serie volumus pervenire, quod fidelis noster magister Michael de Rauen regni nostri Sclawonie prothonotarius coram nostra celsitudine personaliter constitutus propositis et recensitis suis fidelitatibus ac servitiis et fidelium obsequiorum gratuitis meritis sincerisque complacitiis utique acceptis et laudedignis quibus ipse nobis et sacro nostro dyademati a longinquis temporibus in nostris agendis prosperis scilicet et adversis cum firmissima fidelitatis constantia indefesse studuit complacere reddiditque se gratum utique et acceptum arma sew nobilitatis insignia in presentium litterarum nostrarum capite depicta maiestati [nostra – – –] ab eadem nostra maiestate eadem arma sew nobilitatis insignia sibi suisque heredibus et posteritatibus universis per nostram maiestatem dari et conferri se ipsumque p[er? – – –] in universis iuribus possessrionariis^a per ipsum acquisitis(?) [– – –] et acquirendis [– – –] ac intentium(?) [– – –] verorum et natura[– – –] regni nostri [– – –] regio militantium [– – –] humiliter et devote supplicavit. Unde nos prefati [magistro Michaeli (?)] gratis [affectibus – – –] quibus diligenter [– – –] hactenus erga nostram claruit maiestatem et inantea eo studiosius [– – –] quo se et suos [– – –] sentiet deco[ratos] [– – –(?) animo deliber]ato et ex certa nostre maiestatis scientia eidem magistro Michaeli suisque [– – –] posteritatibus

universis ad [ipsius magistri Michaeli(?)] supplicationis instanti[am hec] arma seu [nobilitatis insignia] hic depicta [et] pi[ctoris m]agisterio distin[cte] [– – –]orum varietatibus descripta conferimus eundemque magistrum Michaellem in universis [suis(?) ...] possessionarium[?] per [– – –] [t]itulo acquisitis [– – –] acquirendis po[ssessionis (?)] ac [– – –] catervam[?] verorum et naturalium regni nostri nobilium suo [– – –] nostro regio militantium duximus agregandum, ymmo nobilitatum[?] [– – –] et [– – –] verorum et naturalium regni nostri nobilium congregavius[?] virtute presentium [– – –] de habundantiorique plenitudine specialis nostre gratie ad maiorem prelibati magistri Michaeli nobilitatis gloriam proprio motu concedimus et elargimur, ut idem magister Michael suisque heredes et posteritates universa nata et nascitura hec nobilitate et arma seu nobilitatis insignia prout presentibus litteris [– – –] principium aut circa capite appropriatibus coloribus diversis inserta pictura denotat et declarat amodo inantea et deinceps in preliis hstiludiis torneamentis et in omnio exercitio militari gestare valeant pariter et deferre. Gaudeant igitur favore regio ac de tanto munere singularis gratie antefatus magister Michael suique heredes et posteritates merito exultent tantoque fideliori studio ad honorem regum eorundem inantea solidetur intentio quanto ampliori favore preventos se conspiciunt munere gratiarum. Presentes autem ad premissorum memoriam perpetuam cum pendenti nostre secreto sigillo quo ut rex Hungarie utimur prelibato magistro Michaeli suisque heredibus et posteritatibus universis damus gratiose concedendas. Datum in nostra civitate Znewma [...] Moravie feria sexta proxima post festum annunciationis Virginis gloriose, anno Domini millesimo quadringentesimo vigesimo primo, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. tricesimo quinto, Romanorum undecimo, Bohemie vero primo.

^a A „juribus” és a „possessrionariis” között a sor fölé írva, a fényképmásolaton nem túl olvashatóan: „f– –e”.

58.

Brünn, 1421. május 1. – *Zsigmond címeradománya Palásti Tamás fia Gergely és testvére, Sándor, unokatestvére, Berlei Mihály és unokái, Csehi István fiai: Mihály és János részére.*

19. századi egyszerű másolatban, a címerkép rajzával: MOL DL 107516 (Csánki Dezső gyűjteménye). Hátlapján a másolattal egykorú feljegyzés: „No. 54., 1421. Sic renovabat gentilitia familiarum in Hungaria insignia Sigismundus Romanorum et Hungariae rex.”

Kiad.: ZsO VIII. 468. sz.

Irod.: Nyulásziné Straub 2005 251. p., 61. sz. (tévesen egy évvel korábbra datálva és hibás jelzettel)

Sigismundus Dei gratia Romanorum rex semper augustus ac Hungariae Bohemiae Dalmatiae Croatiae etc. rex omnibus Christi fidelibus, tam praesentibus quam futuris praesentium notitiam habituris salutem in eo qui dat regibus regnare et victoriose triumphare. A claro lumine throni caesareae vel regiae majestatis velut e solo(!) radii nobilitates alio legitimo jure procedunt, et omnium nobilitatum insignia ab imperatoria aut regia majestate sic dependent, ut non sit dare alicuius generositatis insigne, quod a gremio non proveniat caesareae seu regalis claritatis. Sane ad universorum notitiam, tam praesentium, quam futurorum harum serie volumus pervenire, quod fidelis noster dilectus Gregorius filius Thomae de Palásth ad nostrae celsitudinis accedens praesentiam propositis et declaratis suorum progenitorum et per consequens suis fidelitatibus et fidelium obsequiorum gratuitis meritis per ipsum claritati nostrae exhibitis et impensis quaedam arma seu nobilitatis insignia in quadam cartha pictoris magisterio depicta sibi et fratribus suis infrascriptis per nostram majestatem dari et conferri postulavit. Nos itaque attendens praedictorum suorum progenitorum virtutum et laudum praeconia attollenda praemiura(?) opera ac generis antiquatam nobilitatem nec non fidelissima obsequiorum merita per ipsum Gregorium ab adolescentiae suae gradibus sub diversitate locorum et temporum et praesertim in praesenti marchionatus nostri Moraviae in conservatione et custodia civitatis nostrae Hradistya vocatae personae ac rebus suis minime parcendo claritati nostrae laudabiliter exhibita et iuxta suam possibilitatem impensa eidem Gregorio et per eum Sandrino carnali ac Michaeli de Berle patrueli fratribus nec non Michaeli et Johanni filiorum Stephani de Chehy nepotibus dedimus donavimus immo damus donamus, ut haec arma seu nobilitatis insignia ipse Gregorius et fratres sui praescripti ipsorumque haeredes et posteritas universa nata et nascitura a modo et in posterum ubique libere habeant et secure portent ipsisque armis seu nobilitatis insigniis in praeliis torneamentis hastiludiis et generaliter in omni exercitio militari uti possint et gaudere. Gaudeant igitur favore regio ac de tanto singularis gratiae antefatus Gregorius et fratres sui antedicti ipsorumque posteritates merito exultent tantoque fideliori studio ad honorem regum eorundem antea solidetur intentio, quanto ampliori favore praeventos se conspiciunt munere gratiarum. Praesentos aut ad praemissorum memoriam perpetuam cum pendenti secreto nostro sigillo quo ut rex Hungariae utimur praelibatis Gregorio filio Thomae et per eum Sandrino carnali ac Michaeli patrueli fratribus nec non Michaeli et Johanni filiorum Stephani nepotibus suis ipsorumque haeredibus et posteritatibus universis duximus gratiose conferendos. Datum in civitate nostra Brinnia marchionatus nostri Moraviae in festo ascensionis Domini anno eiusdem millesimo quadringentesimo vigesimo primo, regnorum nostrorum anno Hungariae etc. tricesimo quinto, Romanorum undecimo et Bohemiae primo.

59.

Pozsony, 1421. július 23.¹¹⁵ – *Zsigmond címeradománya Kocsi György és Mester Imre részére.*

18. századi másolatban: Vas Megye Levéltára, Nemességi iratok, DL 1227 (fol. 6r–7r);
fényképmásolata: MOL DF 288602.

Kiad.: Balogh 1906 81–82. p.; ZsO VIII. 807. sz.

60.

Nürnberg, 1422. szeptember 17. – *Zsigmond címeradománya Leszteméri János fia Imre Ung vármegyei nemes, királyi allovázmester és testvérei: László és Márton, valamint rokonai: Pető fia László, Mátyás fiai: András, János, István és fia: Jakab, Iván fia Orbán, Briccius fia László, Péter fia Mátyás és Tamás fia Péter részére.*

Eredeti: MOL DL 50520. Hártya (32 × 54 cm), az oklevél elején festett címerképpel (12,8 × 10,8 cm).
Gotica cursiva, az oklevél első sorában a „Sigismundus” szó egésze, valamint a „Romanorum”, a „Hungarie” és a „rex” szavak kezdőbetűi scriptura longiorral szedve. Vörös-sárga sodrat, függőpecsétje hiányzik. Hátlapján újkori feljegyzések és jelzetek.

Kiad.: MHH II. 35–38. p., 10. sz.; Szendrei 1891 172–173. p.; MNM II. 40–41. p., 28. sz.; ZsO IX. 980. sz.

Irod.: Nyulásziné Straub 2005 251. p., 66. sz.; Radocsay 1957 289. p.

61.

Pozsony, 1423. január 31. – *Zsigmond címeradománya Kassa városának.*

Eredeti: Archív mesta Košíc, Archivum secretum, C-2; fényképmásolata: MOL DF 269164. Hártya, az oklevél elején festett címerkép. Gotica cursiva, a „Sigismundus Dei gratia” szavak kiemelve. Hátlapján újkori feljegyzések és jelzetek.

Kiad.: Kemény 1905 168–169. p.; MNM II. 41. p., 29. sz.; ZsO X. 95. sz.

Irod.: Nyulásziné Straub 2005 251. p., 67. sz.; Radocsay 1957 289. p.

62.

¹¹⁵ Itinerárium 108. p. alapján.

Galambóc, 1428. június 22. – *Zsigmond címeradománya Kökényesi György fia Jakab és testvére, Balázs részére.*

Eredeti, restaurált: MOL DL 67774 (Tallián család). Hártya (384 × 630 mm), az oklevél elején festett címerképpel (220 × 170 mm). Gotica cursiva. Vörös-kék sodrat, függőpecsétje hiányzik. Hátlapján újkori feljegyzések és jelzetek.

Kiad.: MHH I. 57–58. p., 12. sz.; Boncz 1899 109. p.; MNM I. 12. p., 19. sz.

Irod.: Nyulásziné Straub 2005 251. p., 68. sz.; Radocsay 1957 289. p.

Megj.: Az oklevél a hajtások mentén erősen szakdozott, emiatt az írás több helyütt olvashatatlan.

63.

Pozsony, 1429. május 12. – *Zsigmond megújítja Kölkedi István fiai: János, Máté, András és Péter régi nemzetségi címerét.*

Eredeti: MOL DL 50521. Hártya (305 × 438 mm), az oklevél közepén festett címerképpel (108 × 85 mm). Gotica cursiva, az oklevélkezdő „S” iniciálé díszített. A plicán: „Ad mandatum domini regis Franciscus de Gewicz”, hátlapján: „Registrata”. A hátapon további, újkori feljegyzések és jelzetek.

Kiad.: MHH II. 39–40. p., 11. sz.; Schönherr 1896 36–37. p.; MNM II. 41–42. p., 30. sz.

Irod.: Nyulásziné Straub 1987 119–120. p. (a címerkép színes fényképe: XI. t.); Nyulásziné Straub 2005 251. p., 69. sz.; R. Kiss 1904 (1903) 55–56., 60–61. p.; Radocsay 1957 289. p.; Sigismundus 2006 412. p., 4.130. sz.

64.

Pozsony, 1430. január 9. – *Zsigmond címeradománya és nemesítése udvari borbély, zágrábi Dabi Máté fia Mihály részére.*

Eredetije lappang, vagy elveszett, a II. világháború előtt Máramaros vármegye levéltárában volt.

Kiad.: MHH I. 59–62. p., 13. sz.; Fejérpataky 1887 106. p.

Irod.: Áldásy 2008 (1923) 82. p.; Bertényi 2003 36. p. (a címerkép színes rekonstrukciója: 35. p., 37. ábra); Nyulásziné Straub 2005 251. p., 71. sz.; R. Kiss 1904 (1903) 23–24. p.; Radocsay 1957 289. p.

65.

Bécs, 1430. július 11. – *Zsigmond címeradománya jablonovei Butor Balázs fia Gáspár és apja, valamint testvérei: Menyhért és Boldizsár, illetve unokatestvérei: Miklós és János részére.*

Eredeti: MOL DL 107361 (Marsovszky család levéltára). Hártya (354 × 520 mm), az oklevél elején festett címerképpel (148 × 112 mm). Gotica cursiva, az első sor („Sigismundus Dei gratia Romanorum rex semper augustus ac”) kiemelve. Vörös-sárga sodraton barna viaszba nyomott függőpecsét. Hátlapján újkori feljegyzések és jelzetek.

Kiad.: MHH III. 25–26. p., 6. sz.; Áldásy 1908b; MNM II. 43–44. p., 30. sz.

Irod.: Nyulásziné Straub 1987 120. p. (a címerkép színes fényképe: XII. t.); Nyulásziné Straub 2005 251. p., 70. sz.; Radocsay 1957 289. p.; Sigismundus 2006 412–413. p., 4.131. sz. (Jékely Zsombor)

66.

Konstanz, 1431. január 20. – *Zsigmond címeradománya bajmóci Noffri Lénárd familiárisa, Koltai Tamás fia János fia Simon fia Dénes és rokonai részére.*

Eredeti: MOL DF 292847 (Kiss Dezsőné gyűjteménye). Hártya, az oklevél elején festett címerkép. Gotica cursiva, az oklevél első sora („Sigimundus Dei gratia Romanorum”) kiemelve.

Kiad.: MHH II. 41–42. p., 12. sz.; Illéssy 1898

Irod.: Nyulásziné Straub 2005 251. p., 72. sz.; Radocsay 1957 289. p.

Megj.: Az oklevél súlyosan rongált, több helyen lyukas, a címerkép sérült, a szöveg elmosódott.

67.

Nürnberg, 1431. március 12. – *Zsigmond címeradománya Rozgonyi György és István pozsonyi, nyitrai és komáromi főispánok familiárisa, berényi Kakas László fia János és apja, valamint testvérei: István óbudai kanonok és Balázs részére.*

Eredeti: MOL DL 57168 (Berényi család levéltára). Hártya (330 × 490 mm), az oklevél elején festett címerképpel (120 × 86 mm). Gotica cursiva, az oklevélkezdő „S” iniciálé díszített. Vörös sodraton barna viaszba nyomott függőpecsét. Hátlapján újkori feljegyzések és jelzetek.

Kiad.: MHH I. 63–64. p., 14. sz.; Schönherr 1889 27. p.; MNM I. 12. p., 20. sz.

Irod.: Köpeczi 1912 129. p.; Nyulásziné Straub 1987 120. p. (a címerkép színes fényképe: XIII. t.); Nyulásziné Straub 2005 251. p., 74. sz.; Radocsay 1957 289. p.

68.

Nürnberg, 1431. április 5. – *Zsigmond címeradománya macsalfalvi Rajcsel Péter familiárisa, Ábránfalvi Pál fia Gergely és testvérei: János és József, valamint rokonai: Ófalvi János és Jakab részére.*

Eredeti: MOL DL 13509 (Teőke család levéltára). Hártya (314 × 455 mm), az oklevél elején festett címerkép (140 × 100 mm). Gotica cursiva. Vörös-kék-sárga sodraton barna viaszba nyomott függőpecsét. Hátlapján újkori feljegyzések és jelzetek.

Irod.: Nyulásziné 2005 251. p., 75. sz.; Radocsay 1957 289. p.

Relatio Ladislai de Chap alias vicecancellarius.

Sigismundus Dei gratia Romanorum rex semper augustus ac Hungarie Bohemie Dalmatie Croatie etc. rex, omnibus Christi fidelibus, tam presentibus, quam futuris presentium notitiam habituris salutem in eo qui dat regibus regnare et victoriose triumphare. A claro lumine throni cesaree aut regie maiestatis velut e sole radii nobilitates legitimo iure procedunt et omnium nobilitatum insignia ab imperatoria seu regia maiestate sic dependent quod non sit dare alicuius generositatis insigne quod a gremio non proveniat cesaree aut regie claritatis. Sane ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod fidelis noster Gregorius filius Pauli de Abranfalwa familiaris fidelis nostri dilecti nobilis Petri Reychel de Machalfalwa in nostre serenitatis accedens presentiam propositis et declaratis suis fidelibus servitiis per ipsum nobis exhibitis et impensis quedam arma seu nobilitatis insignia in presentium litterarum nostrarum capite depicta a nostra maiestate sibi et fratribus suis infrascriptis ipsorumque heredibus ex nostra regia liberalitate dari et conferi humiliter et devote supplicavit. Unde nos attentis et considerantis fidelibus servitiis ipsius Gregorii quibus ipse in diversis nostris et regnorum nostrorum expeditionibus unacum prefato Petro Reychel domino suo procedente iuxta sue possibilitatis exigentiam maiestati nostre studuit eoque ferventius inantea studebit complacere quo se et suos singularibus honorum gratiis sentiet fore decoratos prescripta arma seu nobilitatis insignia in principio seu capite presentium litterarum nostrarum depicta et palpatius arte pictoria figurata ac distinctius expressata memorato Gregorio filio Pauli et per eum Iohanni et Iosepho carnalibus necnon alteri Iohanni filio Iacobi de Ofalw generationalibus fratribus suis ipsorumque heredibus et posteritatibus universis animo deliberato et ex certa nostre maiestatis scientia dedimus et contulimus ymo ex habundantiori plenitudine nostre specialis gratie proprio motu concedimus et presentibus elargimur ut ipsi eorumque heredes et posteritates universe predicta arma more aliorum armis huiusmodi utentium a modo inantea ubique in preliis hastiludiis et aliis omnibus exercitiis nobilibus et militaribus necnon sigillis anulis cortinis velis papilionibus domibus et generaliter in quarumlibet rerum et expeditionum generibus sub mere et sincere nobilitatis titulo gestare

eisdemque uti frui et gaudere valeant atque possint, quodque ipsi ac eorum quilibet cunctaque ipsorum posteritas eisdem gratiis honoribus et libertatibus quibus ceteri proceres nobilesque et clientes regni nostri armis huiusmodi utentes quolibet consuetudine vel de iure freti sunt et gavisi. Gaudeant et fruantur ac de tanto singularis et specialis gratie antidoto exultent tantoque ampliori studio ad honorem regiaque dignitatis eorum inantea solidetur intentio quanto se largiori favore regio preventos conspiciunt et munere gratiarum. In cuius rei memoriam perpetuam presentes litteras nostras secreto sigillo nostro quo ut rex Hungarie utimur inprendenti communitas prefato Gregorio et aliis prescriptis duximus contendas. Datum Newremberge feria quinta proxima post festum Pasche Domini anno eiusdem millesimo quadringentesimo tricesimo primo regnorum nostrorum anno Hungarie etc. XLVto Romanorum vigesimo primo et Bohemie undecimo.

69.

Nürnberg, 1431. június 28. – *Zsigmond címeradománya a kunok bírójának, kristallóci Török (Tarkasis) Józsa és barátai: orbozi Borotva László fiai: Mihály és Barnabás részére.*

Eredeti: MOL DL 50522. Hártya (351 × 530 mm), az oklevél elején festett címerkép (158 × 115 mm). Gotica cursiva. Vörös-kék-sárga sodraton barna viaszba nyomott függőpecsét. Hátlapján újkori feljegyzések és jelzetek.

Kiad.: Nyáry 1884b 156–157. p.; MNM I. 13. p., 21. sz.

Irod.: Köpeczi 1912 129. p.; Magyarai 1956–1957; Nyulásziné Straub 2005 251. p., 76. sz.; Radocsay 1957 289. p.

70.

Nürnberg, 1431. július 2. – *Zsigmond címeradománya Rozgonyi István pozsonyi, nyitrai és komáromi főispán familiárisai, Bezerédi Zsigmond és János, valamint atyafiaik részére.*

Eredeti: MOL DL 71703 (Bezerédi család ménfői levéltára); ugyanezen a jelzeten Bezerédj István 19. századi másolatában, Nagy Imre 1886. évi javításaival, továbbá két másik 19. századi, közelebből nem azonosítható másolatban. Hártya (332 × 552 mm), az oklevél elején festett címerkép (170 × 120 mm). Gotica cursiva. Hátlapján újkori feljegyzések és jelzetek.

Kiad.: Áldásy 1929 8–9. p.; MNM II. 43. p., 32. sz. (tévesen egy évvel korábbra keltezve)

Irod.:Nyulásziné Straub 2005 251. p., 77. sz.; Radocsay 1957 289. p.

71.

Nürnberg, 1431. július 16. – *Zsigmond címeradománya bajmóci Noffri Lénárd familiárisa, Szarvasdi Lőrinc részére.*

Eredeti: Prímási Lt. (Esztergom), Arch. Saeculare, Acta radicalia, T-49.; MOL DF 248682. Hártya (290 × 510 mm), az oklevél elején festett címer (165 × 120 mm). Gotica cursiva.

Kiad.: MNM II. 44. p., 34. sz.

Irod.: Áldásy 2008 (1923) 84. p.; Nyulásziné Straub 2005 251. p., 73. sz.; Radocsay 1957 289. p.; Sigismundus 2006 413. p., 4.132. sz. (Jékely Zsombor)

Commissio propria domini regis.

Sigismundus Dei gratia Romanorum rex semper augustus ac Hungarie Bohemie Dalmatie Croatie etc. rex omnibus Christi fidelibus, tam presentibus, quam futuris notitiam hotitiam(!) habituris, salutem in eo qui dat regibus regnare et victoriose triumphare. A claro lumine cesaree vel regie maiestatis velut e sole radii nobilitates legitimo iure procedunt et omnium nobilitatum insignia ab imperatoria vel regia maiestate sic dependent, ut non sit dare alicuius generositatis insigne quod a gremio proveniat cesaree vel regie dignitatis. Sane ad universorum notitiam, tam presentium, quam futurorum harum serie volumus pervenire, quod nos consideratis fidelitatibus et fidelium servitiorum meritis fidelis noster nobilis viri Laurentii de Sarwasd familiaris fidelis nostri dilecti Egregii Leonardi Noffri de Bamoz per ipsum Laurentium in nonnullis nostris et regnorum nostrorum expeditionibus unacum eodem domino suo hincmodo procedente iuxta sue possibilitatis exigentiam maiestati nostre exhibitis et impensis hec arma seu nobilitatis insignia in principio seu capite presentium litterarum nostrarum depicta et arte pictoria palpatius figurata ac distinctius expressata prefato Laurentio suisque heredibus et posteritatibus universis animo deliberato et ex certa nostre maiestatis scientia dedimus et contulimus ymmo ex habundantiori plenitudine nostre specialis gratie concedimus et presentibus elargimur, ut ipse suaque posteritas predicta arma more aliorum armis huiusmodi utentium amodo inantea ubique preliis hastiludiis duellis torneamentis ac aliis omnibus exercitiis nobilibus et militaribus necnon sigillis anulis cortinis velis papilionibus domibus et generaliter on quarumlibet rerum et expeditionum generibus sub mere et sincere nobilitatis titulo gestare eisdemque uti frui et gaudere valeat atque possit, quodque ipse cunctaque ipsius posteritas eisdem gratiis honoribus et libertatibus quibus ceterum procures nobiles et clientes regni nostri armis huiusmodi utentes quomodolibet freti sunt et gavisi. Gaudeant et fruantur ac de tanto singularis et specialis gratie anthidoto(!)

exultent tantoque ampliori studio ad honorem regalis dignitatis eorum inantea solidetur intentio quanto se largiore favore regio preventos conspiciunt et munere gratiarum. In cuius rei memoriam perpetuam presentes litteras nostras secreto sigillo nostr quo ut rex Hungarie utimur inpendenti communitas prefato Laurentio duximus concedendas. Datum Neurumberge secundo die festi divisionis apostolorum, anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo primo, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. quadragesimo quinto, Romanorum vigesimo primo et Bohemie undecimo.

72.

Nürnberg, 1431. augusztus 9. – *Zsigmond címeradománya Rozgonyi István pozsonyi főispán familiárisa, Gatali Balázs fia László és testvérei: Jakab és Fülöp, valamint osztályos atyafiai: András fiai: István és János részére.*

Eredeti, restaurált: MOL DL 50523. Hártya (500 × 328 mm), az oklevél elején festett címerkép (121 × 105 mm). Gotica cursiva. Vörös-zöld sodraton barna viaszba nyomott függőpecsét. Hátlapján újkori fejegyzések és jelzetek.

Kiad.: MHH III. 27–28. p., 7. sz.; Köpeczi 1912 129–130. p. MNM II. 44–45. p., 35. sz.

Irod.: Nyulásziné Straub 2005 251. p., 78. sz.; Radocsay 1957 289. p.

73.

Feldkrich, 1431. október 2. – *Zsigmond címeradománya néhai alsólindvai Bánfi István fia Pál familiárisa, néhai Irsai János fia Pál fia László és apja, valamint unokatestvérei: János fia néhai István fiai: György, Tamás és Ferenc, illetve István fia néhai János fia Benedek, továbbá rokonai: néhai szentbalázi Szele György fiai: Jakab és Balázs részére.*

Eredeti, restaurált: MOL DL 50524. Hártya (327 × 470 mm), az oklevél elején festett címerkép (121 × 105 mm). Gotica cursiva. Kék-sárga sodraton barna viaszba nyomott függőpecsét. Hátlapján újkori fejegyzések és jelzetek.

Kiad.: MHH II. 43–44. p., 13. sz.; Boncz 1900 32. p.; MNM I. 13. p., 22. sz.

Irod.: Nyulásziné Straub 2005 252. p., 79. p.; Radocsay 1957 289–290. p.

74.

Feldkirch, 1431. október 20. – *Zsigmond címeradománya néhai Dobri György fia Gergely és rokonai: néhai Péter fia László, néhai Ivánosi Gergely fia Mihály, B... és Fernahagi Péter részére.*

Eredeti: MOL DL 70450 (Dobay család levéltára). Hártya (324 × 490 mm), az oklevél elején festett címerkép (146 × 100 mm). Gotica cursiva.

Kiad.: MHH III. 29–30. p., 8. sz.; Áldásy 1906; MNM II. 45. p., 36. sz.

Irod.: Nyulásziné Straub 2005 252. p., 80. p.; Radocsay 1957 290. p.

Megj.: Az oklevél a hajtások mentén szakadozott, az íráskép megfakult.

75.

Feldkirch, 1431. november 1. – *Zsigmond címeradománya Vajdai Bertalan fia Mihály fia György deák és testvére László, valamint unokatestvérei és osztályos atyafiai: Vajdai Bertalan fia Egyed fiai: László és Mihály, továbbá Jánoki Egyed fia László fia Ders és Jánoki Bertalan fia Gergely fiai: Tamás és Pál részére.*

Eredeti: Vorarlberger Landesarchiv, Urkunde Nr. 8979. Online elérhető a Monasterium-projekt honlapján: [URL: <http://www.mom-ca.uni-koeln.de/mom/AT-VLA/ohneHerkunftsangabe/8979/charter> Hozzáférés dátuma: 2012. augusztus 5.]; fényképmásolatai:

MOL DL 105245 (Ernst gyűjtemény) és DF 285517 (Eszlár István gyűjteménye). Hártya (480 × 245 mm), az oklevél elején festett címerkép (110 × 85 mm). Gotica cursiva. Vörös-kék-sárga sodraton barna viaszba nyomott függőpecsét. Hátlapján újkori feljegyzések és jelzetek.

Kiad.: MHH I. 65–66. p., 15. sz.; Csoma 1890 112. p.

Irod.: Csoma 1890 113–115. p.; Nyulásziné Straub 2005 252. p., 81. sz.; Péterfi 2011; Radocsay 1957 290. p.

76.

Milánó, 1431. december 8. – *Zsigmond címeradománya néhai Csáki György székelyispán fia, Ferenc familiárisa, pacali Peres László fia András és osztályos atyafiai: Tamás fiai: Kilián és András és János fiai: Ferenc, Mihály és Péter részére.*

Eredeti: MOL DL 69451 (Kubinyi család). Hártya 314 × 435 mm), az oklevél elején színes címerkép (117 × 86 mm). Gotica cursiva. Zöld sodraton barna viaszba nyomott függőpecsét. Hátlapján újkori feljegyzések és jelzetek.

Kiad.: Kubinyi 1886 18–19. p.; MNM II. 46. p., 37. sz.

Irod.: Nyulásziné Straub 1987 120. p. (a címerkép színes fényképével: XIV. t.); Nyulásziné Straub 2005 252. p., 82. p.; Radocsay 1957 290. p.; Sigismundus 2006 413–414. p., 4.133. sz. (Jékely Zsombor)

77.

Milánó, 1431. december 17. – *Zsigmond címeradománya Vardai Miklós udvari ember familiárisa, Betleni Gergely fia Jakab és testvérei: Bertalan, György és Antal, valamint rokonai: Betleni Mihály fia Veres Péter, Antal fiai: Miklós és Mihály, János fia András, továbbá Zbugyai Simon részére.*

Eredeti, restaurált: MOL DL 38695 (Bethlen család betleni levéltára). Hártya (298 × 419 mm), az oklevél elején festett címerkép (90 × 80 mm). Gotica cursiva, az oklevélkezdő „Sigismundus” kiemelve. Függőpecsét befüggesztésének nyomával. Hátlapján újkori feljegyzések és jelzetek.

Kiad.: MHH III. 31–32. p., 9. sz.; s. n. 1902

Irod.: Nyulásziné Straub 2005 252. p., 83. sz.; Radocsay 1957 290. p.

78.

Felkirch, 1431. – *Zsigmond címeradománya Gyoroki Márk részére.*

Eredetije lappang, vagy elveszett, csupán említésből ismert.

Irod.: Csoma 1906 23. p.; Radocsay 1957 290. p.

79.

Piacenza, 1432. február 6. – *Zsigmond címeradománya Herencsényi Demeter fia Lőrinc fia János és apja, valamint testvére, Benedek részére.*

Eredeti: MOL DL 50525. Hártya (337 × 422 mm), az oklevél elején festett címerkép (172 × 106 mm). Gotica cursiva, az oklevél első sorában a „Sigismundus” szó egésze, illetve a „Romanorum” és a „Hungarie” szavak kezdőbetűi scriptura longiorral szedve. Vörös-kék sodrat, függőpecsétje hiányzik. Hátlapján újkori feljegyzések és jelzetek.

Kiad.: MNM II. 46–47. p., 38. sz.

Irod.: Nyulásziné Straub 1987 120. p. (a címerkép színes fényképe: XV. t.); Nyulásziné Straub 2005 252. p., 85. sz.; Radocsay 1957 290. p.; Sigismundus 2006 414. p., 4.134. sz. (Jékely Zsombor)

Relatio Emerici filii Wayvode de Pelseucz.

Sigismundus Dei gratia Romanorum rex semper augustus ac Hungarie Bohemie Dalmatie Croatie etc. rex, omnibus Christi fidelibus, tam presentibus, quam futuris presentium notitiam habituris, salutem in eo qui dat regibus regnare et victorioso triumphare. A claro lumine troni cesaree aut regie maiestatis velud e sole radii nobilitates legitimo iure procedunt et omnium nobilitatum insignia ab imperatoria seu regia maiestate sic dependent, ut non sit dare alicuius generositatis insigne quod a gremio non proveniat cesaree aut regie claritatis. Sane ad universorum tam presentium quam futurorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod fidelis noster Iohannes filius Laurentii filii Demetrii de Herenchen in nostre maiestatis accedens presentiam propositis et declaratis fidelibus servitiis per eum celsitudini nostre exhibitur et impensis hec arma seu nobilitatis insignia in principium litterarum nostrarum capite depicta et arte pictoria distinctius figurata a nostra maiestate sibi et aliis infrascriptis ipsorumque heredibus ex nostra regia liberalitate dari et conferri humiliter et devote supplicavit. Unde nos attentis et consideratis multimodis fidelitatibus et premissorum fidelium servitiorum gratuitis meritis annotati Iohannis quibus ipse in nonnullis nostris factis agendis et negotiis cum nostra serenitate in Alamanie et hiis Lombardie ac aliis diversis partibus hincinde procedendo celsitudini nostre iuxta sue possibilitatis exigentiam studuit eoque ferventius et diligentius inantea studebit complacere quo se et suos singularibus honorum gratiis sentiet fore decoratos prescripta arma seu nobilitatis insignia in principio sue capite presentium litterarum nostrarum ut permittitur depicta ac distinctius expressata memorato Iohanni et per eum predicto Laurentio patri necnon Benedicto fratri carnali suis ipsorumque heredibus et posteritatibus universis animo deliberato et ex certa nostre maiestatis scientia dedimus et contulimus ymmo ex habundantiori plenitudine nostre specialis gratie concedimus et presentibus elargimur ut ipsi et eorum heredes ac posteritates universe pretacta arma seu nobilitatis insignia more aliorum armis huiusmodi utentium amodo inantea ubique in preliis hastiludiis duellis torneamentis ac aliis omnibus exercitiis nobilibus et militaribus necnon sigillis anulis cortinis velis papilionibus domibus et generaliter in quorumlibet rerum et expeditionum generibus sub mere et sincere nobilitatis titulo gestare eisdemque uti frui et gaudere valeant atque possint quodque ipsi et eorum quilibet cunctaque ipsorum posteritas eisdem gratiis honoribus et libertatibus quibus ceteri proceres nobilesque et clientes regni nostri armis huiusmodi utentes quomodolibet de iure vel consuetudine freti sunt et gavisi. Gaudeant et fruantur ac de tanto singularis et specialis gratie antidoto merito exultent tantoque ampliori studio ad honorem regalis dignitatis eorum inantea solidetur intentio quanto se largiori favore regio preventos conspiciunt et munere gratiarum. In cuius rei memoriam

perpetuam presentes litteras secreto sigillo nostro quo ut rex Hungarie utimur inpendenti communitas prefato Iohanni et aliis prenotatis duximus concedendas. Datum Placentie in festo beate Dorothee virginis et martiris anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo secundo regnorum nostrorum anno Hungarie etc. XL quinto Romanorum vigesimo secundo et Bohemie duodecimo.

80.

Parma, 1432. május 19. – *Zsigmond címeradománya Mérai Pető fia László fia Miklós literátus és testvére, László, valamint Mihály fia Fülöp részére.*

Eredetije lappang, vagy elveszett, korábban a jászói konvent levéltárában volt. Hártya (265 × 455 mm), az oklevél elején festett címerkép (115 × 95 mm).

Irod.: Csoma 1897 393–394. p., a címerkép rajza: VI. t., 28. sz.; Nyulásziné Straub 2005 252. p., 86. sz.; Radocsay 1957 290. p.; Sziklay–Borovszky 1896 345. p., az oklevél kisméretű facsimiléje: uo. 533. p.

81.

Siena, 1432. október 18. – *Zsigmond címeradománya Tamási Vajda fia László főajtónállómester apródja, Szlopnai Gáspár fia Péter, más néven Petrács, és apja, valamint testvérei: Miklós és Gáspár, továbbá osztályos atyafia: Péter fia András részére.*

Eredeti: MOL DL 50526. Hártya (320 × 445 mm), az oklevél elején festett címerkép (127 × 96 mm). Gotica cursiva. Vörös-kék-sárga sodraton barna viaszba nyomott függőpecsét. Hátlapján újkori feljegyzések és jelzetek.

Kiad.: Nagy 1887 19–20. p.; MNM I. 13–14. p., 23. sz.

Irod.: Nyulásziné Straub 2005 252. p., 61. sz.; Radocsay 1957 290. p.

82.

Róma, 1433. július 25. – *Zsigmond címeradománya Alberus Dávid familiárisa, Öszödfalvi Frank fia Máté és testvére, János, valamint unkatestvérei: Márton fia néhai László fiai: Miklós és Ruman Gergely és néhai Illés fiai: Tamás, István és Mihály részére.*¹¹⁶

Eredeti: Sárospataki Református Kollégium Levéltára, A. I. 16.; fényképmásolata: MOL DF 275578.

¹¹⁶ Köszönettel tartozom Szentimrei Márk levéltárosnak, hogy az oklevelet kiváló minőségű fényképmásolatban rendelkezésemre bocsátotta.

Irod.: Nyulásziné Straub 2005 249. p., 13. sz. (tévesen 1413-ra keltezve)

Megj.: Az oklevél a jobb szélén és középen a hajtásnál lyukas, emiatt a szöveg olvashatatlan.

Relatio Laurentii de Hedrehwaar mag[istri agazonum].

Sigismundus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus ac Hungarie Bohemie Dalmatie Croatie etc. rex tibi fideli nostro Mathie [– – –] condam Frank de Ewzedfalua familiari fidelis nostri egregii David de Alberus aule nostre militis, salutem gratiamque et omne bonum. A claro l[umine] throni cesaree maiestatis velut e sole radii nobilitates legitimo iure procedunt et omnium nobilitatum insignia ab imperatoria maiestate sic dependent, ut no[n sit] dare alicuius generositatis insigne, quod a gremio non proveniat cesaree claritatis. Sane attentis et consideratis tuis fidelitatibus et fidelium servitiorum meritis quibus tu in nonnullis nostris agendis et presertim in Alamannie Lombardie Tuscie ac hiis Italie partibus unacum predicto David domino tuo nostram usque in hanc Almam urbem Romanam ubi divinis nobis assistentibus auspiciis in basilica beati Petri principis apostolorum de manibus sanctissimi domini nostri domini Eugenii pape quarti sacram suscepimus imperialem coronam sequendo maiestatem nobis semper tuo pro posse studuisti eoque ferventius et diligentius inantea studebis complacere quo te et tuos singularibus gratiis honorum a nostra serenitate conspexeris fore insignitos, tibi et per te Iohanni carnali item Gregorio Ruman et Nicolao filiis condam Ladislai filii Martini de dicta Ewzedfalua ac Thome Stephano et Michaeli filiis condam Elie de eadem Ewzedfalua patruelibus fratribus tuis vestrisque heredibus et posteritatibus universis hec arm[a seu] nobilitatis insignia sive signum armature que in principio seu capite presentium littera[rum] nostrarum suis appropriatis coloribus arte pictoria figurata sunt et [divisus ac – – –] distinctius expressata. Animo deliberato et ex certa nostre maiestatis scientia ded[imus ...] et contulimus ac ex habundantiori plenitudine nostre special[is gratie ...] etiam amodo inantea ubique in preliis hastiludiis duellis torneamentis [– – – et generaliter in] omnibus exercitiis nobilibus et militaribus necnon in si[gillis anulis cortinis] velis papilionibus sive tentoriis domibus et generaliter in quarumlibet [...] et expeditionum generibus sub mere et sincere nob[ilitatis titulo – – –] universis et singulis cuiuscunque condicionis preeminentie status gradus, ut[? – – –] existant harum notitiam evo habituris insignitos [– – –] ac etiam reputari gestare ac omnibus et singulis gratiis honoribus et libe[ratibus] quibus ceteri proceres nobiles militesque et clie[n]tes – – – huiusm[odi] utentes quomodolibet de iure vel consuetudine freti sunt et gavisii gaude[ant – – –] et frui valeatis atque possitis de talique singularis [– – –] exultetis ac tanto ampliori studio ad honorem nostre

maiestatis vestra inantea solidetur intentio quanto vos largiori cesar[ee ...] et munere gratiarum. In cuius rei memoriam perpetuam presentes litteras nostras secreto sigillo nostro quo ut rex Hungarie utimur in pendentibus [– – –(?) duximus] concedendas. Datum Rome predicta in festo beati Iacobi apostoli, anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo tertio, regnorum nostrorum anno Hungar[ie etc.] quadragesimo septimo Romanorum vigesimo tertio Bohemie xiii^o imperii vero primo.

Relatio Laurentii de Hedrehwaar magistri agzonum.

83.

Bázel, 1434. március 12. – *Zsigmond címeradománya Hédervári György familiárisa, Karcsai András fia Balázs fia Péter és apja, valamint osztályos atyafiai: Gencsi János fia Gergely és László fia János részére.*

Eredetije 1945-ben elpusztult, fényképmásolata: MOL DL 98476 (Lukács család etrekarcsai levéltára). Hártya, az oklevél elején festett címerkép. Gotica cursiva, az oklevélkezdő „Sigismundus” kiemelve.

Kiad.: MHH II. 45–46. p., 14. sz.; Kollányi 1898; MNM I. 14. p., 24. sz.

Irod.: Nyulásziné Straub 2005 252. p., 88. sz.; Radocsay 1957 290. p.

84.

Bázel, 1434. április 20. – *Zsigmond címeradománya Básznai János és atyafia, Antal részére.*

Eredeti: Győr-Moson-Sopron Megye Levéltára, Sopron város levéltára, DL 906.; fényképmásolata: MOL DF 202553. Hártya (415 × 525 mm), az oklevél közepén festett címerkép (116 × 102 mm). Gotica cursiva. A plicán: „Ad mandatum domini imperatoris, domino Casparo cancellario referente, Petrus Kalde prepositus Northusensis.” Hátlapján egykorú kézírással: „Registrata”, valamint további újkori feljegyzések és jelzetek.

Kiad.: MHH II. 47–48. p., 15. sz.; Schönherr 1897

Irod.: Nyulásziné Straub 2005 252. p., 89. p.; Radocsay 1957 290. p.

85.

Bázel, 1434. április 24. – *Zsigmond címeradománya Garai László macsói bán familiárisa, bácsvai Dempse Balázs fia Márton és apja, valamint testvére, Gergely részére.*

Eredeti: MOL DL 12593 (Gubernium Transsylvanicum, Cista diplomatica). Hártya (275 × 495 mm), az oklevél elején festett címerképpel (136 × 107 mm). Függőpecsét befüggesztésének a nyomával. Hátlapján újkori feljegyzések és jelzetek.

Irod.: Csoma 1906 23. p.; Nyulászioné Straub 1987 120–121. p. (a címerkép színes fényképe: XVI. t.); Nyulásziné Straub 2005 252. p., 90. sz.; Radocsay 1957 290. p.

Relatio Emerici filii Wayvode de Marczaly.

Sigismundus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus ac Hungarie Bohemie Dalmatie Croatie etc. rex, tibi fideli nostro Martino filio Blasii dicti Dempse de Bachva familiari fidelis nostri dilecti magnifici Ladislai de Gara bani nostri Machoviensis, salutem gratiamque et omne bonum. A claro lumine throni cesaree aut regie maiestatis velut e sole radii nobilitates legitimo iure procedunt et omnium nobilitatum insignia ab imperatoria seu regia sic dependent maiestate ut non sit dare alicuius generositatis insigne non proveniat cesaree aut regie claritatis. Sane attentis et consideratis tuis fidelitatibus et fidelium servitiorum meritis quibus tu in nonnullis nostris et regni nostri Hungarie pretacti agendis et signanter in certis nostris exercitibus expeditionibus contra perfidissimos hereticos Huzitas nunc prochi dolor in dicto regno nostro Bohemie et marchionatu Moravie in despectu Christiane religionis pululantes sepe sepius instauratis necnon in hiis Almanie partibus in hac scilicet imperiali nostra civitate Basiliensi iuxta tue possibilitatis exigentiam culmini nostro studuisti eoque ferventius et diligentius inantea studebis complacere et gratos familiatus exhibere quo te et tuos singularibus honorum gratiis a nostra serenitate conspexeris fore decoratos tibi et per te prefato Blasio Dempse patri et Gregorio fratri carnali tuis vestrisque heredibus et posteritatibus universis hec arma seu signum armature que in principio seu capite presentium litterarum nostrarum suis appropriatis coloribus arte pictoria figurata sunt et depicta et distinctius expressata. Animo deliberato et ex certa nostre maiestatis scientia dedimus et contulimus ex habundantiori plenitudine nostre specialis gratie concedimus et presentibus elargimur ut vos vestrique heredes ac posteritates universe pretacta arma seu signum armature more aliorum armis more utentium amodo deinceps ubique in preliis hastiludiis duellis domibus papilionibus torneamentis et aliis omnibus exercitiis necnon sigillis anulis velis cortinis et generaliter in quarumlibet rerum et expeditionum generibus gerere gestare ac omnibus et singulis gratiis honoribus et libertatibus quibus ceteri regnicole nostri armis huiusmodi utentes quomodolibet intentione vel de iure freti sunt et gavisari frui et gaudere possitis atque valeatis de talique singularis et specialis gratie antidoto merito exultetis et tanto

ampliori studio ad honorem nostre maiestatis vestra inantea solidetur intentio quanto vos largiori favore cesaree preventos conspiciatis et munere gratiarum. In cuius rei memoriam perpetuam presentes litteras nostras secreto sigillo nostro quo ut rex Hungarie utimur inpendenti communitas vobis duximus concedendas. Datum Basilie civitate nostra imperiali predicta in festo beati Georgii martiris anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo quarto regnorum nostrorum anno Hungarie etc. XLVIII° Romanorum XXIII° Bohemie XIII° imperii vero primo.

86.

Bázel, 1434. április 29. – *Zsigmond címeradománya pókatelki Vági György fia Imre literátus és testvérei: László és Gergely részére.*

Eredeti: MOL DL 50527. Hártya (306 × 504 mm), az oklevél elején festett címerkép (125 × 94 mm). Gotica cursiva. Vörös-kék sodraton barna viaszba nyomott függőpecsét. Hátlapján újkori feljegyzések és jelzetek.

Kiad.: MNM VIII. 547. p.

Irod.: Nyulásziné Straub 2005 252. p., 91. sz.; Radocsay 1957 290. p.

Relatio Leonardi Noffry de Baynocz.

Sigismundus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus ac Hungarie Bohemie Dalmatie Croatie etc. rex, tibi fideli nostro Emerico literato filio Georgii de Waag, salutem gratiamque nostram et omne bonum. A claro lumine throni cesaree aut regie maiestatis velut e sole radii nobilitates legitimo iure procedunt et omnium nobilitatum insignia ab imperatoria seu regia sic dependent serenitate, ut non sit dare alicuius generositatis insigne quod a gremio non proveniat cesaree aut regie claritatis. Sane attentis et consideratis tuis fidelibus servitiis quibus tu in nonnullis nostris agendis iuxta tue possibilitatis exigentiam culmini nostre studuisti eoque ferventius ac diligentius inantea studebis complacere quo te et tuos singularibus honorum gratiis a nostra serenitate conspexeris fore decoratos tibi et per te Ladislao et Gregorio fratribus tuis carnalibus vestrisque heredibus et posteritatibus universis hec arma seu nobilitatis insignia que in principio se capite presentium litterarum nostrarum suis apropiatis coloribus arte pictoria figurata sunt et depicta ac distinctius expressata animo deliberato et ex certa nostre maiestatis scientia dedimus et contulimus ymmo ex habundantiori plenitudine nostre specialis gratie concedimus et presentibus elargimur ut vos vestrique

heredes et posteritates universe pretacta arma more aliorum armis huiusmodi utentium amodo deinceps ubique in preliis hastiludiis duellis torneamentis domibus papilionibus seu tentoriis ac aliis omnibus exercitiis nobilibus scilicet militaribus necnon sigillis anulis cortinis velis et generaliter in quarumlibet rerum et expeditionum generibus sub mere et sincere nobilitatis titulo qualiter vos ab universis et singulis cuiuscunque condicionis preeminentie status gradus vel dignitatis [– – –] dici nominari et teneri volumus ac etiam reputari gestare omnibusque et singulis gratis honoribus et libertatibus quibus ceteri proceres nobiles alices et clientes regni nostri armis huiusmodi utentes quomodolibet consuetudine vel de iure freti sunt et gavisi uti frui et gaudere possitis atque valeatis talique singularis et specialis gratie antidoto merito exultetis ac tanto ampliori studio ad honorem cesaree ac regie maiestatis vestra inantea solidetur intentio quanto vos largiori favore cesareo atque regio preventos conspicietis et munere gratiarum. In cuius rei memoriam perpetuam presentes litteras nostras secreto sigillo nostro quo ut rex Hungarie utimur inpendenti communitas vobis duximus concedendi. Datum Basilee feria quinta proxima post festum beati Georgii martiris, anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo quarto regnorum nostrorum anno Hungarie etc. quadragesimo octavo Romanorum vigesimo quarto Bohemie XIII° imperii vero primo.

87.

Regensburg, 1434. augusztus 30. – *Zsigmond címeradománya Cirkvenai Mikcsec fia Pál és testvére, Miklós részére.*

Eredeti: Hrvatski Državni Arhiv, Armales 2.; fényképmásolata: MOL DF 286305. Hártya, az oklevél elején festett címerképpel. Gotica cursiva, az oklevélkezdő „Sigismundus” kiemelve.

Irod.: Nyulásziné 2005 252. p., 96. sz.; Radocsay 1957 290. p.

Commissio propria domini imperatoris.

Sigismundus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus ac Hungarie Bohemie Dalmatie Croatie etc. rex, tibi fideli nostro Paulo filio Mykchecz de Czyrkvena, salutem gratiamque nostram et omne bonum. A claro lumine throni cesaree aut regie maiestatis velut e sole radii nobilitates legitimo iure procedunt et omnium nobilitatum insignia ab imperatoria seu regia sic dependent serenitate, ut non sit dare alicuius generositatis insigne quod a gremio non proveniat cesaree seu regie claritatis. Sane attentis tuis fidelitatibus et fidelium servitiorum meritis quibus tu in nonnullis et regni nostri agendis iuxta tue possibilitatis

exigentiam maiestati nostre studuisti eoque ferventius et diligentius inantea studebis complacere quo te et tuos singularibus honorum gratiis a nostra maiestate conspexeris fore insignitos, tibi et per te Nicolao fratri tuo carnali vestrisque heredibus et posteritatibus universis hec arma seu nobilitatis insignia que^a in principio seu capite presentium litterarum nostrarum suis apropiatis coloribus arte pictoria figurata sunt depictaque ac distinctius expressata. Animo deliberato et ex certa nostre maiestatis scientia dedimus donavimus et contulimus, ymmo ex habundantiori plenitudine nostre specialis gratie concedimus ac presentibus elargimur, ut vos vestrique heredes et posteritates universe predicta arma seu nobilitatis insignia more aliorum armis utentium a modo inantea ubique in preliis hastiludiis duellis torneamentis et aliis omnibus exercitiis nobilibus scilicet et militaribus necnon sigillis anulis velis papilionibus et generaliter in quarumlibet rerum et expeditionum generibus sub mere et sincere nobilitatis titulo quali vos ab universis et singulis cuiuscumque condicionis preeminentie status gradis vel dignitatis existant harum notitiam evo habituris insignitos dici nominari et teneri volumus ac etiam reputari gestare ac omnibus et singulis gratiis honoribus et libertatibus quibus ceteri proceres nobilesque et clientes regni nostri armis utentes quomodolibet consuetudine vel de iure freti sunt et gavisii frui et gaudere possitis et valeatis. De talique singularis et specialis gratie antidoto merito exultetis ac tanto ampliori studio ad honorem cesaree aut regie maiestatis vestra inantea solidetur intentio quanto vos largiori favore cesareo aut regio preventos conspicietis et munere gratiarum. In cuius rei memoriam perpetuam presentes litteras nostras sigillo nostro secreto quo ut rex Hungarie utimur in pendenti communitas vobis duximus concedendas. Datum Ratispone nostra imperiali civitate secundo die festi decollationis beati Iohannis Baptiste, anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo quarto rengorum nostrorum anno Hungarie etc. quadregesimo octavo Bohemie quintodecimo imperii vero secundo.

^a Az „que” az „in” fölé utólag, ugyanazon kéz írásával beszúrva.

88.

Regensburg, 1434. szeptember 29. – *Zsigmond címeradománya Hédervári György familiárisa, pókatelki Fekete János fia László és testvérei: Péter, Pál, Imre és Simon részére.*

Eredeti: Štátny archív v Bratislave, Kondé család balázsfai levéltára; fényképmásolata: MOL DF 251894. Hártya, az oklevél elején festett címerképpel. Gotica cursiva.

Irod.: Horváth 1907 198. p.; Nyulásziné Straub 2005 252. p., 93. sz., Radocsay 1957 290. p.

Sigismundus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus ac Hungarie Bohemie Dalmatie Croatie etc. rex, tibi fideli nostro Ladislao filio Iohannis dicti Fekethe de Pokatelek familiari fidelis nostri magnifici Georgii de Hedrehwar, salutem gratiamque nostram et omne bonum. A claro lumine troni cesaree aut regie claritatis velut e sole radii nobilitates legitime iure procedunt et omnium nobilitatum insignia ab imperatoria seu regia maiestate sic dependent, ut non sit dare alicuius generositatis insigne quod a gremio non proveniat cesaree aut regie claritatis. Sane attentis et consideratis tuis fidelitatibus et fidelium servitiorum meritis quibus tu sub locorum et temporum diversitate in nonnullis nostris agendis et exercitibus expeditionibus et presertim contra perfidissimos hereticos Hussitas cum nonmodica tui sanguinis effusione semper iuxta tue possibilitatis exigentiam maiestati nostre studuisti eoque feventius et diligentius imposterum studebis complacere quo te et tuos singularibus honorum gratiis {gratiis} a nostra celsitudine conspexeris fore insignitos, tibi et per te Petro Paulo Emerico et Simoni fratribus tuis carnalibus vestrisque heredibus et posteritatibus universis hec arma sive nobilitatis insignia que in principio seu capite presentium litterarum nostrarum suis apropiatis coloribus arte pictoria figurata {defigurata} sive depicta sunt, animo deliberato et ex certa nostre maiestatis scientia dedimus et contulimus ac ex habundantiori plenitudine nostre specialis gratie concedimus et presentibus elargimur, ut vos vestrique heredes et posteritates universe pretacta arma seu nobilitatis insignia more aliorum armis utentium amodo inantea ubique in preliis hastiludiis duellis torneamentis ac aliis omnibus exercitiis nobilibus et militaribus necnon sigillis anulis cortinis velis papilionibus sive tentoriis et generaliter in quarumlibet rerum et expeditionum generibus sub mere et sincere nobilitatis titulo gerere gestare ac omnibus et singulis gratiis honoribus et libertatibus quibus ceteri nobiles militesque et clientes regni nostri utentes quomodolibet consuetudine vel de iure freti sunt et gavisi gaudere et frui valeatis atque possitis. De talique singularis et specialis gratie antidoto merito exultetis ac tanto ampliori studio ad honorem cesaree atque regie maiestatis vestra inantea solidetur intentio quanto vos ampliori cesareo ac regio favore preventos conspicietis et munere gratiarum. In cuius rei memoriam perpetuam presentes litteras nostras sigillo nostro secreto quo ut rex Hungarie utimur in pendenti communitas vobis duximus concedendas. Datum Ratispone civitate nostra imperiali in festo beati Michaelis archangeli, anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo quarto regnorum nostrorum anno Hungarie etc quadragesimo octavo Romanorum vigesimo quinto Bohemie quintodecimo imperii vero secundo.

89.

Pozsony, 1434. december 23. – *Zsigmond címeradománya Kistárcányi László fia Miklós fia Dénes és testvérei: János, Benedek és Oszvald, valamint az említett László fia Benedek fia András, továbbá Mátyás fia Miklós részére.*

Eredeti: MOL DL 13000 (Magyar Kamara Archívuma, Neo-regestrata acta). Hártya (355 × 485 mm), az oklevél elején festett címerkép (182 × 115 mm). Gotica cursiva, az oklevélkezdő „S” iniciálé díszített. Vörös-zöld sodraton barna viaszba nyomott függőpecsét töredéke. Hátlapján újkori feljegyzések és jelzetek.

Kiad.: MHH II. 49–50. p., 16. sz.; Áldásy 1895 162. p.

Irod.: Nyulásziné Straub 1987 121. p. (a címerkép színes fényképe: XVII. t.); Nyulásziné Straub 2005 252. p., 94. sz.; Radocsay 1957 290. p.; Sigimundus 2006 414. p., 4.135. sz.

90.

Ulm, 1434. – *Zsigmond címeradománya gáyi Mocskos István részére.*

Eredetije elveszett, vagy lappang, korábban a Khuen-Héderváry család levéltárában őrizték; már megtalálásakor is erősen rongált állapotban volt.

Kiad.: Závodszy 1905

Irod.: Nyulásziné Straub 2005 252. p., 95. sz.; Radocsay 1957 290. p.; Szerémi 1906

91.

Pozsony, 1435. január 3. – *Zsigmond címeradománya néhai Szentbenedeki Bertalan fia Balázs és testvérei: János és László, valamint unokatestvére: néhai Jakab fia György részére.*

Eredeti: Vas Megyei Levéltár, Címeres nemeslevelek, DL 776; fényképmásolata: MOL DF 262283. Hártya (284 × 405 mm), az oklevél elején festett címerképpel (132 × 96 mm). Gotica cursiva. Vörös-zöld-sárga sodraton barna viaszba nyomott függőpecsét.

Kiad.: MHH II. 51–52. p., 17. sz.; Varju 1900a 144. p.

Irod.: Nyulásziné Straub 2005 252. p., 97. sz.; Radocsay 1957 290. p.

92.

Pozsony, 1435. április 27. – *Zsigmond címeradománya néhai szentkirályi Zsoldos György fia Márton és testvére, Miklós részére.*

Eredeti, restaurált: MOL DL 30792 (Gyulafehérvári káptalan országos levéltára, Miscellanea); ugyanezen a jelzeten a gyulafehérvári káptalan 1780. június 23-i átírásában is. Hártya (280 × 435 mm), az oklevél elején festett címerképpel (115 × 88 mm). Gotica cursiva, az oklevél első sorában a „Sigismundus” kiemelve. Hátlapján újkori feljegyzések és jelzetek.

Irod.: Nyulásziné Straub 2005 252. p., 98. sz.; Radocsay 1957 291. p.

Relatio Stephani de Aran comitis Newgradiensis.

Sigismundus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus ac Hungarie Bohemie Dalmatie Croatie etc. rex, tibi fideli nostro Martino filio condam Georgii dicte Soldos de Zenthkeral, salutem gratiamque nostram et omne bonum. A claro lumine throni cesaree aut regie maiestatis velut e sole radii nobilitates legitimo iure procedunt et omnium nobilitatum insignia ab imperatoria seu regia sic dependent serenitate, ut non sit dare alicuius generositatis insigne quod a gremio non proveniat cesaree aut regie claritatis. Sane attentis et considerantis tuis fidelitatibus et fidelibus servitiis quibus tu iuxta possibilitatis tue exigentiam maiestati nostre studuisti eoque ferventius et diligentius inantea studebis complacere quo te et tuos singularibus honorum gratiis a nostra maiestate conspexeris fore insignitos tibi et per te Nicolao de prefata Zenthkeral fratri tuo carnali vestrisque heredibus et posteritatibus universis hec arma seu nobilitatis insignia qua in principio seu capite presentium litterarum nostrarum suis apropiatis coloribus arte pictoria figurata sunt et depicta ac distinctius expressata animo deliberato et ex certa nostre maiestatis scientia dedimus donaverimus et contulimus ymmo ex habundantiori plenitudine nostre specialis gratie concedimus et presentibus elargimur ut vos vestrique heredes et posteritates universe predicta arma seu nobilitatis insignia more aliorum armis utentium amodo inantea ubique in preliis hastiludiis duellis torneamentis et aliis omnibus exercitiis nobilibus scilicet et militaribus necnon sigillis anulis velis papilionibus et generaliter in quarumlibet rerum et expeditionum generibus sub mere et sincere nobilitatis titulo quali vos ab universis et singulis cuiuscunque condicionis preeminentie status gradus vel dignitatis existant harum notitiam evo habituris insignitos dici nominari et teneri volumus ac etiam reputari gestare ac omnibus et singulis gratiis honoribus et libertatibus quibus ceteri proceres nobilesque et clientes regni nostri armis utentes quomodolibet consuetudine vel de iure freti sunt et gavisí frui et gaudere possitis et valeatis de talique singularis et specialis gratie antidoto merito exultetis ac tanto ampliori studio ad honorem cesaree aut regie maiestatis vestra inantea solidetur intentio quanto vos largiori favore cesareo aut regio preventos conspicietis et munere gratiarum. In cuius rei memoriam perpetuam presentes litteras

nostras sigillo nostro secreto quo ut rex Hungarie utimur inpendenti communitas vobis duximus concedendas. Datum Posonii feria quarta proxima post festum Georgii martiris, anno Domini M^{mo} quadringentesimo XXXV quinto regnorum nostrorum anno Hungarie etc. quadragesimo nono Romanorum XXXV Bohemie XV imperii vero secundo.

93.

Buda, 1436. július 2. – *Zsigmond címeradománya Vesterházi András fia Bálint literátus és testvére, János, valamint Bögöti Sebestyén és fiai: Oszvald, Bálint, Miklós és Márk, illetve Bögöti György fiai: Péter és Zsigmond részére.*

Eredeti: Vas Megye Levéltára, Vasvári káptalan, Litteralia Instrumenta, DL 1332; fényképmásolata: MOL DF 283822; ugyanezen a jelzeten 20. századi másolatban is. Hártya (517 × 310 mm), az oklevél elején festett címerképpel (125 × 140 mm).

Kiad.: MHH I. 67–68. p., 16. sz.; Bárczay 1899 35. p.; MNM II. 47. p., 39. sz.

Irod.: Nyulásziné Straub 2005 252. p., 99. sz.; Radocsay 1957 291. p.

94.

Pozsony, 1436. július 8. – *Zsigmond címeradománya Pozsony városának.*

Eredeti: Archív hlavného mesta SR Bratislavy, S 1006 (Sign. 1435); fényképmásolata: MOL DF 241691. Hártya (600 × 755 mm), az oklevél elején címerképpel (235 × 235 mm). Gotica cursiva, az oklevél első sora, illetve az oklevél bal és felső széle gazdagon díszített. Sodraton függőpecséttel.

Kiad.: Ortvy 1898 514–515. p. között, a címereslevél facsimiléjével.

Irod.: Nyulásziné Straub 2005 252. p., 100. sz.; Radocsay 1957 291. p.; Sigismundus 2006 313–315. p., 4.5a–b sz. (Dušan Buran); Varju 1901 135–137. p.

95.

Pozsony, 1436. július 9. – *Zsigmond címeradománya Pozsony városának.*

Eredeti: Archív hlavného mesta SR Bratislavy, S 1007 (Sign. 1436); fényképmásolata: MOL DF 274282. Hártya (485 × 695 mm), az oklevél elején festett címerképpel (235 × 235 mm). Gotica cursiva, az oklevél bal és felső széle gazdagon díszített. Függőpecsét befüggesztésének nyomával.

Kiad.: MHH III. 33–35. p., 10. sz.; Varju 1901 138. p.

Irod.: Nyulásziné Straub 2005 252. p., 100. sz.; Radocsay 1957 291. p.; Sigismundus 2006 313–315. p., 4.5a–b sz. (Dušan Buran)

96.

Prága, 1437. április 27. – *Zsigmond címeradománya Aszúvölgyi János fia Benedek literátus és apja, valamint testvérei: Miklós és János, továbbá unokatestvére: néhai András fia István részére.*

Eredeti: MOL DL 50528; ugyanezen a jelzeten 18. századnak tűnő másolatban is. Hártya (415 × 495 mm), az oklevél elején festett címerképpel (193 × 143 mm). Gotica cursiva, az oklevélkezdő „S” iniciálé díszített. Kék-zöld-sárga sodraton barna viaszba nyomott függőpecsét.

Kiad.: Nyáry 1885b; MNM I. 15. p., 26. sz.

Irod.: Nyulásziné Straub 2005 252. p., 101. sz.; Radocsay 1957 291. p.

Megj.: Az oklevél felső szélén és a hajtás mentén kilyukadt, emiatt a szöveg helyenként olvashatatlan.

97.

Buda, 1437. július 2. – *Zsigmond címeradománya Pátrohi Miklós fia Mihály és testvére Balázs, valamint unokatestvérei: Benedek fiai: Mihály és István, illetve András fia Tamás részére.*

Eredeti, restaurált: MOL DL 50529. Hártya (360 × 458 mm), az oklevél elején festett címerképpel (117 × 86 mm). Gotica cursiva, a címerkép bal és felső széle mentén gazdagon díszített. Kék-sárga sodraton barna viaszba nyomott függőpecsét. A plicán és a hátapon újkori feljegyzések és jelzetek.

Kiad.: MNM I. 16. p., 27. sz.

Irod.: Nyulásziné Straub 2005 252. p., 102. sz.; Radocsay 1957 291. p.; Sigismundus 2006 415–416. p., 4.137. sz. (Jékely Zsombor)

Relatio Stephani de Aran per certas litteras suas facta.

Sigismundus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus ac Hungarie Bohemie Dalmatie Croatie etc. rex, tibi fideli nostro nobili viro Michaeli filio Nicolai de Patroh, salutem gratiamque nostram cesaream et omne bonum. A claro lumine throni cesaree atque regie maiestatis velut e sole radii nobilitates legitimo iure procedunt et omnium nobilitatum insignia ab imperatoria seu regia maiestate sic dependent, ut non sit dare alicuius generositatis insigne quod a gremio non proveniat cesaree aut regie claritatis. Sane attentis et consideratis tuis fidelitatis et fidelium servitiorum meritis quibus tu in nonnullis nostris agendis nostre celsitudini tuo pro posse studuisti eoque ferventius et diligentius inantea studebis complacere

quo te et tuos singularibus honorum gratiis a nostra serenitate conspexeris fore insignitos tibi et per te Blasio carnali item Michaeli et Stephano filiis Benedicti et Thome filio Andree de Patroh predicta patruelibus fratribus tuis vestrisque heredibus et posteritatibus universis hec arma seu nobilitatis insignia que in principio seu capite presentium litterarum nostrarum suis appropriatis coloribus arte pictoria figurata designata sive depicta sunt animo deliberato et ex certa nostre maiestatis scientia dedimus et contulimus ac ex habundantiori plenitudine nostre specialis gratie concedimus et presentibus elargimur ut vos vestrique heredes et posteritates universe pretacta arma seu nobilitatis insignia more aliorum armis huiusmodi utentium amodo inantea ubique in preliis hastiludiis duellis torneamentis ac aliis omnibus exercitiis nobilibus et militaribus necnon in sigillis anulis cortinis velis papilionibus sive tentoriis et generaliter in quorumlibet rerum et expeditionum generibus sub mere et sincere nobilitatis titulo quali vos et dictos vestros heredes ab universis et singulis cuiuscunque condicionis preeminantie status gradus vel dignitatis existant harum notitiam evo habituris insignitos dici nominari et teneri volumus ac etiam reputari gestare ac omnibus et singulis gratiis honoribus et libertatibus quibus ceteri proceres nobiles militesque et clientes rengi nostri armis huiusmodi utentes quomodolibet de iure vel consuetudine freti sunt et gavisii gaudere et frui valeatis atque possitis de talique singularis et specialis gratie antidoto merito exultetis ac tanto ampliori studio ad honorem nostre maiestatis vestra inantea solidetur intentio quanto vos largiori cesareo atque regio favore preventos conspicietis et munere gratiarum. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes litteras nostras sigillo nostro secreto quo ut rex Hungarie utimur inpendenti communitas vobis duximus concedendas. Datum Bude in festo visitationis Beate Marie virginis gloriose, anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo septimo rengorum nostrorum anno Hungarie etc. quinquagesimo primo Romanorum vigesimo septimo Bohemie decimo septimo imperii vero quinto.

98.

Eger, 1437. július 24. – *Zsigmond címeradománya Sándi Ferenc fia György és rokonai: Kismaróti László fia Péter, Laki János fia György és Márton részére.*

Eredeti: MOL DL 13073 (Magyar Kamara Archívuma, Neo-regestrata acta). Hártya (312 × 515 mm), az oklevél elején festett címerképpel (153 × 135 mm). Gotica cursiva, az oklevél első sorának „Sigismundus”, „Romanorum”, „imperator”, „augustus”, valamint „Hungarie”, „Bohemie”, „Dalmatie” és „Croatie” szavainak kezdőbetűi scriptura longiorral szedve. Kék-vörös-sárga sodraton barna viaszba nyomott függőpecsét töreéke. Hátlapján újkori feljegyzések és jelzetek.

Relatio Emerici de Marczaly magistri curie.

Sigismundus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus ac Hungarie Bohemie Dalmatie Croatie etc. rex, tibi fideli nostro Georgio filio Francisci de Sand, salutem gratiamque nostram et omne bonum. A claro lumine troni cesaree aut regie maiestatis veluti e sole radii nobilitates legitimo iure procedunt et omnium nobilitatum insignia ab imperatoria seu regia sic dependent serenitate, ut non sit dare alicuius generositatis insignia quod a gremio non proveniat cesaree aut regie claritatis. Sane animadvertente et necnon merito recogitante tue illibate fidei constantiam fidelium obsequiorum merita gratuita ac sincere devotionis zelum quibus tu a non paucis post sese iam consequenter decursis temporibus sub locorum et temporum varietate signanterque in Alamanie Lombardie Tuscie et aliis Italie partibus quas proxime temporibus pro susceptione sacrarum coronarum nostrarum imperialium largiente altissimo iam feliciter et votive adeptarum perlustravimus ubique cum nostra maiestate procedendo te nobis hactenus sumopere studuisti eoque imposterum ferventius ut non ambiguitis studebis gratum reddere et acceptum quo te singularibus honorum gratiis a nostra celsitudine conspexeris fore insignitum tibi et per te Petro filio Ladislai de Kysmaroth Georgio filio Iohannis de Lak necnon Martino filio eiusdem Iohannis de eadem Lak consanguineis tuis vestrisque posteritatibus universis hec arma seu nobilitatis insignia que in principio seu capite presentium litterarum nostrarum suis apropiatis coloribus arte pictoria figurata sunt et depicta ac distinctius expressata animo deliberato et ex certa nostre maiestatis scientia dedimus donavimus et contulimus ymmo ex habundantiori plenitudine nostre specialis gratie concedimus et presentibus elargimur ut vos vestrique heredes et posteritates universe predicta arma seu nobilitatis insignia more aliorum armis utentium amodo inantea ubique in preliis hastiludiis duellis torneamentis et aliis omnibus exercitiis nobilibus scilicet et militaribus necnon in sigillis anulis velis papilionibus et generaliter in quarumlibet rerum et expeditionum generibus sub mere et sincere nobilitatis titulo quali vos ab universis et singulis cuiuscunque condicionis preeminentie status gradus vel dignitatis existant harum notitiam evo habituris insignitos dici nominari et teneri volumus ac etiam reputari gestare et omnibus et singulis gratiis honoribus et libertatibus quibus ceteri procures nobiles et clientes regni nostri armis utentes quomodolibet consuetudine vel de iure freti sunt et gavisari frui et gaudere possitis et valeatis de talique singularis et specialis gratie antidoto merito exultetis ac tanto ampliori studio ad honorem cesaree atque regie maiestatis vestra inantea solidetur intentio

quanto vos largiori favore cesareo ac regio preventos conspicitis et munere gratiarum. In cuius rei memoriam perpetuam presentes litteras nostras quibus sigillum nostrum imperiale minus appensum est vobis duximus concedendas. Datum [Egre] in vigilia festi beati Iacobi apostoli anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo septimo regnorum nostrorum anno Hungarie etc. quinquagesimo primo Romanorum XXseptimo Bohemie XVIII° imperii vero quinto.